

carū institutionū in diuino officio q̄sdam
sc̄pturis accepim⁹. q̄sdaz x̄o aplica tradi-
tione siue sc̄ptis p̄firmatas p̄ successores.
q̄sdā etiā q̄z tñ institutio ignorat: p̄suetu-
dine roboratas approbat vsus q̄b⁹ par ri-
tus seu obfuitia debet. Nō igit̄ lectoris
moueaf anim⁹ si fortassis in h̄ opusculo le-
gerit q̄ in sua nō nouerit ecclia obseruari.
aut nō inuenerit q̄cqd̄ ibi seruaf. Non enī
vniuscuiusq̄ loci specialia. s̄ cōmunes at-
q̄ v̄sitatiores ritus h̄ p̄sequimur. q̄ cōmu-
nē nō p̄ticularē doctrinaz tradere labora-
mus. Nec sit nob̄ possibile quozūlibet lo-
coz specialia p̄scrutari. Deceui⁹ itaq̄
p̄ aīe n̄re salute atq̄ legētiū vtilitate secre-
ta diuinorū officioz mysteria h̄ claro stilo
put erit possibile exarare atq̄ digerē. et q̄
viris eccliaisticis p̄ q̄tidiani vsus itelligē-
tia necessaria v̄sa sūt enucleare et medul-
lit⁹ explicare. quēadmodū et p̄ illis q̄ cir-
ca iudicia x̄san̄t secularia. olim i speculo
iudiciali fidelit̄ egisse dinoscimur in statu
difficili p̄stituti. Verū tñ sedulo p̄srandū ē
q̄ circa ip̄a diuina officia plures sūt v̄sua-
les obfuitie. q̄ nec ad morālē nec ad my-
sticū ex institutionē referūt̄ itellectū. Sed
nōnulle p̄pter necessitatē. q̄dā p̄p̄t p̄grui-
tatē. q̄dā p̄pter veteris et noue legis diffe-
rētiā. q̄dā p̄p̄t eaz p̄ueniētiā. et q̄dā p̄p̄t
maiorē ip̄soz officioz celebrietatē et reue-
rentiā inolite eē cognoscūt. Un̄ sic ait be-
atus Aug⁹. Talia diuīsoz locoz diuersis
morib⁹ innumerabilē variant. ita vt vix
aut nunq̄ oīno iueniri possint cause q̄s in
eis p̄stituēdis hoies sūt securi. ¶ Ganeli-
ber isterōnalis vocabulo describit̄. Naz
quēadmodū i rōnali iudiciū q̄d̄ legalis pō-
tīfex ferebat i pectore scriptū erat manife-
statio et v̄ritas. sic et h̄ rōnes varietatū i di-
uinis officiis et eaz veritas describunt̄ et
manifestāt̄. q̄s i scrinio pectoris sui ecclie-
siarū p̄lati et sacerdotes debēt fidelit̄ p̄sua-
re. Et sicut i illo erat lapis i cui⁹ splēdore
filij isrl̄ deū sibi fore p̄piciū agnoscebant.
sic et deuor⁹ lector ex hui⁹ lectiōis splēdo-
re i diuinorū officioz mysterijs cruditus:
agnoscit deū nob̄ fore p̄piciū. nisi forte
ei⁹ indignatiōez culpe offēdiculo improui-
de incurram⁹. Illō q̄z q̄ttuor colorib⁹ au-
roq̄ p̄textū erat. et h̄ vt p̄missū ē rōnes va-
rietatū i eccliaisticis reb⁹ atq̄ officiis q̄ttu-

or sensib⁹ videlz historico. allegorico. tro-
pologico. et anagogico: fide media colorā-
tur. Distinguit̄ aut̄ in octo ptes q̄s seria-
tim fauēte dño p̄sequimur. In q̄z p̄ma age-
tur de ecclia et eccliaisticis locis et ornāmētis.
de p̄secratiōib⁹ et d̄ sacramētis. In sc̄da de
ecclie ministris et eoꝝ officiis. In tertia d̄
sacerdotalib⁹ et alijs indumētis. In q̄rta
d̄ missa et de singulis q̄ ea agūt. In q̄nta
de alijs diuinis officiis i genere. In sexta
specialit̄ de singulis dominicis et ferijs et
festiuitatib⁹ ad dñm p̄tinentibus. In se-
ptima de festiuitatibus sanctoꝝ et d̄ festo
et officio dedicationis ecclie ac mortuoꝝ
In octaua de cōpoto et kalēdario.

Incipit liber p̄m⁹

de ecclia et eccliaisticis locis et ornāmētis et
de p̄secrationib⁹ et sacramētis.

In hac ḡ p̄ma hui⁹ opis pte de q̄busdaz
generalibus tractare p̄uidimus videlicz.

De ecclia et eius partib⁹.

De altari.

De picturis et imaginib⁹ et ornamentis et
cortinis ecclesie.

De campanis.

De cimiterio et alijs sacris locis.

De ecclie dedicatiōe et p̄secratione.

De altaris cōsecratione.

De cōsecrationibus et vnctionib⁹.

De sacramētis eccliaisticis.

De ecclia et eius partibus.

Quis ē vt

de ecclia et ei⁹ partib⁹ vi-
deam⁹. ¶ Notādū ē ḡ
q̄ ecclia alia ē corpo-
ralis i q̄ videlz diuina

officia celebrāt̄. Alia spūalis q̄ ē fidelium
collectio siue p̄p̄s p̄ ministros p̄uocat⁹. et
in vnū cōgregatus: ab eo qui vnanimēs
habitare facit in domo. Sicut enī corpa-
lis ex cōgregatis lapidibus construitur.
sic et spūalis ex diuersis hoibus p̄gregat̄
Ecclesia ergo grece d̄r conuocatio latine.
quia omnes ad se vocat. q̄d̄ nomē magis
p̄prie p̄uenit ecclesie spiritali q̄ corpali
quoniā homines non lapides p̄uocātur.
sepe tñ nomen signati attribuitur signati.

Ecclia aut materialis spūalem designat. vt dicef vbi de ei' cōsecratiōe agef. Rur-
sus ecclia grece dicitur catholica. id ē. vniūsa-
lis. qz p totū mundū est pstituta seu diffu-
sa. qz vniūsi in deūz credentes in vna de-
bent eē cōgregatione. **V**el qz in ea est ge-
neralis doctrina ad instructionē oīuz fide-
lium. **S**ynagoga qz grece cōgregatio dicitur.
qđ ppiū nomē iudeorū pps tenuit. ipoz
enim pprie synagoga dici solet. qūis rec-
clesia dicta sit. **A**ppli tñ nunq synagogam
dixerūt. s̄ semp eccliam: forte discernēdi
causa. **D**icit etia pns ecclia syon. eo q ab
hac peregrinatione longe posita: pmissio-
nem rerū celestīū specular. 7 idō syon. id
est. speculatio nomē accepit. **P**ro futura
xpo patrie pace hierusalē vocaf. **H**az hie-
rusalē pacis visio interpretaf. **D**icit etia
ecclia dom' dei. sic dicta a domate quod
grece dicitur tectū quasi dans manere vnani-
mes in se. **D**icit etia qnqz kīriaca. i. domi-
nicalis. **Q**nqz basilica qđ xbum grece so-
nat latine regia seu regalis a rege scz basi-
lio **C**arnaliū enī regū palacia sic dicta sūt
Nostra aut orationis domus regia dicitur
qz in ea regi regū serui. **Q**nqz templum
qñ tectū amplū in q regi deo sacrificia of-
ferunt. **E**t qnqz dei tabernaculū quia in
pnti vita peregrina est. 7 in itinere ad pa-
triam pergens vt iam dicef. **V**el dicit ta-
berna culū qñ taberna dei. put sub ecclie
dedicatione dicef. **Q**uare etia dictum est
tabernaculū vel arca testimoniū: sub titu-
lo de altari dicef. **Q**nqz xpo martiriū qđ
in honorē alicui' martiris sancti fit. **Q**n-
qz capella. put in scda pte sub tractatu de
sacerdote dicef. **Q**nqz cenobiū. **Q**nqz sa-
crariū. qñqz sacellum. **Q**nqz dom' oratio-
nis. **Q**nqz monasteriū. 7 qñqz oratoriū.
Generaliter tñ qlibet locus ad orandum
statutus oratoriū dici potest. **R**ursus
ecclia qñqz dicitur corpus xpi. **Q**nqz etia vir-
go vocaf iuxta illud. **E**muloz enī vos 7c
Qnqz sponsa quam xps sibi desponsauit
in fide. de q in euangelio. **Q**ui habet spō-
sam spōsus est. **Q**nqz mater. qz quotidie
in baptismo spūales filios deo parit. **Q**n-
qz filia. iuxta illud pphete. p patrib' tuis
nati sunt tibi filij. **I**tem qñqz ponitur vi-
dua. qz ppter pressuras nigrescit 7 vt ra-
chel nō p̄solaf. **Q**nqz meretrix figuratur.

Ppter eccliam de gētib' cōgregatā. **Q**uā-
doqz vocaf ciuitas. ppter cōmunionem
sanctorū ciuū. murata ppter munitionez
scripturarū qđ heretici arcenē. habēs la-
pides et ligna diuersi generis. qz diuersa
sūt merita singulorū put iam dicef. **Q**uic-
quid autē synagoga p legem accepit. hoc
nunc ecclia a xpo cuius sponsa est p grāz
recepit et in melius cōmutauit. **S**ane
non est noua oratoriū siue ecclie institutio
pcepit nāqz dñs moyli i mōte synai vt fa-
ceret tabernaculū de cortinis mirifice fa-
bricatis. **D**iuisū enī erat interposito velo
i duas partes. cuius ps p̄ior sancta. vbi
popul' sacrificabat. interior xpo sancta sā-
ctorū vbi sacerdotes 7 leuite ministrabāt
dicebātur. vt dicef in p̄hemio q̄rte pris.
Qđ postqz vetustate cōsumptum ē. iussit
dñs fieri templum qđ salomon edificauit
opere mirifico. duas habēs ptes vt et ta-
bernaculū **R**eg. iij. ca. viij. **A**lbtroqz xpo
scz a tabernaculo 7 a tēplo nra materialis
ecclia formaz sumpsit. **I**n cui' pte anteri-
ori populus audit 7 orat. i sanctuario ve-
ro clerus p̄dicat. iubilat 7 ministrat. **T**a-
bernaculū aut qz in itinere factū qñqz ge-
rit typum mūdi qui transit 7 cupiscētia
eius. **U**nde pstat ex q̄ttuor cortinarū co-
loribus. sicut et mundus cōpactus est ex
q̄ttuor elemētis. **D**eus igif in tabernacu-
lo. deus est in hoc mūdo velut in templo
xpi sanguine rubricato. **E**xpresse vero ta-
bernaculū typū gerit ecclie militantis q
non habet h̄ manentē ciuitatē. s̄ futuram
inq̄rit. ideoqz dicit tabernaculū. taberna-
cula enī militantiū sunt. **D**eus enī i taber-
naculo deus ē in fidelibus suo noie cōgre-
gatis. **P**ars p̄ma tabernaculi in q popu-
lus sacrificabat vita est actiua. in q popu-
lus in p̄mi dilectione laborat. pars xpo
altera in q leuite ministrabāt vita est con-
templatiua. in q dilectioni 7 p̄templatiōi
dei religiosorū virozū sincera p̄uersatio
vacat. **T**abernaculū x̄titur in templum.
qz d militia currit ad triumphum. **E**st
autē ecclia sic edificāda. **P**aratoqz nanqz
fundamēti loco iuxta illud. **B**n fundata
est domus dñi super firmam petrā. debet
eps vel sacerdos de ei' licentia ibi aquaz
aspergere bñdictaz. ad abigēdas inde de-
monū fantasias. et primariū lapidem cui

Impressa sit crux in fundamento ponere. Debet quoque sic fundari ut caput recte respiciat versus orientem. de quo dicitur in primo hemio quante partis. videlicet versus ortum solis equinoctialem. ad denotandum quod ecclesia que in terris militat temperare se debet equanimiter in prosperis et adversis. et non versus solstitialem. ut faciunt quidam. **C**eterum si muri hierusalem que edificatur ut ciuitas. edificari per iudeos iubentur secundum prophetam. quanto magis et nos muros ecclesie nostre edificare debemus. **S**iquidem ecclesia materialis. in qua populus ad laudandum deum conuenit sanctam significat ecclesiam. que in celis uiuis ex lapidibus construitur. **H**ec est domus domini firmiter edificata. cuius fundamentum est angularis lapis christus. super quo fundamentum positum est fundamentum apostolorum et prophetarum. sicut scriptum est. **F**undamenta eius in montibus sanctis. **S**uperedificati parietes iudei sunt et gentiles de quatuor mundi partibus ad christum venientes et qui per ipsum crediderunt seu credunt et credent. **F**ideles autem ad vitam predestinati sunt lapides in structura huius mundi edificabiles. **L**apis vero super lapidem ponitur quando magistri ecclesie iuniores in proprium studium assumunt ad docendum et corrigendum et stabilendum in sancta ecclesia. **H**abet lapides super se ad ferendum per edificium. quicumque laborum fraternum portat. grossiores vero lapides et politi seu quadrati qui ponuntur altrinsecus foris in quorum medio minores lapides iacent sunt viri perfectiores qui suis meritis et orationibus continent infirmiores in sancta ecclesia. **C**ementum autem sine quo muri stabilitas esse non potest fit ex calce sabulo et aqua. **C**alx feruens charitas est. que sibi coniungit sabulum. id est terrenum opus. quia vera charitas sollicitudinem maximam habet mixtam prouidentis sensibus pupillis et debilibus. et ideo studet operari manibus ut habeat unde eis beneficiat. **E**t autem calx et terra ad edificium muri valeant. aque commixtione coagulantur. **S**iquidem aqua spiritus sanctus est. **S**icut enim sine cemento lapides muri non simul iunguntur ad muri stabilitatem. sic ne homines ad edificium celestis hierusalem possint simul sine charitate iungi. quam spiritus sanctus ope-

ratur. **O**mnes muri lapides politi sunt et quadrati. id est sancti mundi et firmi. qui videlicet per manus summi artificis disponuntur in ecclesia per mansurum. quorum quidam ferunt et non ferunt ut simpliciores in ecclesia. alii ferunt et ferunt ut medijs. alii tamen ferunt et non ferunt nisi a solo christo qui est singulare fundamentum ut perfecti. **O**mnes quidem una charitas more cementsi coniungit. dum uiui lapides pacis compage colligantur. **C**hristus noster murus fuit in conuersatione. et antimurale in passione. **S**ane iudeis muros in hierusalem edificantibus aderant inimici volentes illorum opus impedire ita quod sicut in hesdra legitur adeo ab hostibus infestabantur quod una manu ponebant lapides in muros. et alia manu contra hostes pugnabant. **E**t nobis muros ecclesie edificantibus assunt in circuitu inimici scilicet vicia siue peruersi homines opera nostra impedire volentes. **U**nde muros. id est virtutes edificando hostes impugnemus. et iuxta morem iudaicum populi teneamus arma nostra. id est scutum fidei lorica iusticie. galeam salutis. et gladium verbi dei in manibus nostris. ut nos contra illos defendamus. **E**t opilio seu sacerdos sit nobiscum vice christi. qui doceat nos per lectiones et muniat per orationem. **P**orro ex quibus tabernaculum in veteri testamento fieret ostendit dominus dicens in exodo ad moysen Sume primitias. id est preciosas queque a populo israel. scilicet ab eo tamen qui ultro obtulerit aurum et argentum et es. iacinctum et purpuram coccumque bis tinctum. id est setam iacinctini et purpurei et coccinei coloris et bislini. quod est genus lini egyptiaci molle et candidum. pilosque caprarum et pelles arietum rubricatas. que parthicas dicuntur quia parthi sic colorari eas excogitauerant. et pelles iacinctineas et ligna sethim. **E**st autem sethim nomen montis et regionis et arboris que est filis albe spine in folijs. et est leuissimum lignum et imputribile et incremabile. oleum quoque ad luminaria. et aromata in unguenta et thimiamata boni odoris. et lapides onichinos. ita quod sardonices et gemas factuarii faciunt mihi ut habitem in medio eorum. ne sit eis labor recurrere ad montem hunc. **H**ec plebs magister in historijs presequitur super exo. **D**ispositio autem ecclesie materialis modum huiusmodi corporis tenet. **C**ellus siue locus ubi altare est caput representat crux ex utraque parte brachia et manus. reliqua pars ab occidente

quicquid corporis superesse videtur. sacrificium altaris vota significat cordis. Sed et finit. **Rich. de sancto victore** dispositio ecclesie tripliciter statum in ecclesia saluandorum significat sanctuarii enim significat ordinem virginum chororum continentium. corporum coniugatorum. **Stricti** enim sanctuarii quod chororum. et chororum quod corporum quod pauciores sunt virgines quod continentium. et isti quod coniugati. **Sacratior** quod est locus sanctuarii quod chorus. et chorus quod corpus. quod dignior est ordo virginum quod continentium. et illorum quod coniugatorum. **Adhuc** ecclesia ex quattuor parietibus. id est. ex doctrina quattuor euangelistarum longa lataque surgit in altum. id est. in alta virtutum. longitudo ecclesie longanimitas est quod patienter aduersa tolerat donec ad patriam perueniat. latitudo charitas est. quod dilatatione mentis amicos in deo et inimicos diligit propter deum altitudo vero spes est future retributionis quod prospera et aduersa pretemnit. donec videatur bona domini in terra viventium. **Rursus** in templo dei seu gratie est fundamentum fides. quod est de re non visa. tectum charitas quod operum multitudinem preterit. hostium obediencia de qua dominus inquit: Si vis intrare in vitam seruam mandata. pavementum humilitas. de qua psalmus. Adhesit pavimento animae mea. quattuor laterales parietes sunt quattuor principales virtutes iusticia. fortitudo. prudentia. et temperantia. **Hec** sunt in **Apoc. quattuor** latera ciuitatis equalia. fenestre sunt hospitalitas cum hilaritate. et misericordia cum largitate. De hac domo dominus ait: Veniemus ad eum et mansionem apud eum faciemus. **Quedam** tamen ecclesie in modum crucis formantur. ad notandum nos mundo crucifigi. seu crucifixum sequi debere. iuxta illud. Qui vult venire post me abneget semetipsum et tollat crucem suam et sequatur me. **Nonnulli** etiam in modum circuli rotundi formantur quod significant ecclesias dilatatas esse per circulum orbis. **Ubi** illud. Et in fines orbis terre verba eorum. Seu quod de circulo orbis perueniemus ad circulum corone eternitatis. **Hanc** chorus clericorum est consensio cantantium vel multitudo in sacris collecta. **Dicitur** est autem chorus a chorea vel corona. olim enim in modum corone circum aras stabant et ita psalmos concorditer precinebant. **Per flavianum et theodorum**. alternatim psallere constituerunt edocti ab ignatio. qui super hoc fuit diuinitus edoctus. **Duo** ergo chori psallentium designant

angelos et spiritus iustorum quasi reciproca voluntate laudantium et se ad bonam operationem inuicem exhortantium. **Alii** chororum dixerunt a concordia quod in charitate consistit. quod quod charitatem non habent preuenienter catere non potest. **Quid** autem chorus iste significet et quare in illo maiores sedent et potiores dicuntur in quarta parte sub introitu. **Et** nota quod cum vultus cantat dicunt grece monodia latine tunicium. cum vero duo cantant bicinium appellatur. cum multi chorus. **Eredra** est absida siue volta quodam seipata modicum a templo. vel a palatio sic dicta quod ex heret muro. grece autem sidon vocatur. et significat fideles laicos christo et ecclesie inherentes. **Crypte** siue specus super terram nec. quod in quibusdam sunt ecclesiis. sunt heremite cultores siquidem secretioris vite. **Alrius** ecclesie significat christum per quem in celestibus hierusalem per ingressus. quod et porticus dicitur. sic dicta a porta vel quod sit apta. **Turres** ecclesie predictatores sunt et platee ecclesie. quod sunt munimē et defensio eius. **Ubi** spiritus ad spiritum facit caritatem amoris sic loquitur. **Collum** tuum sicut turris dauid edificata cum propugnaculis. **Pinna** culum turris vitam vel mentem platee quod ad altitudinem representat. **Gallus** super ecclesias posuit predictatores designat. **Gallus** enim perfructus noctis per vigilas horas eius catum diuidit. dormientes excitat. diem appropinquante precinit. sed prius seipsum alarum verberare ad cantandum excitat. **Hec** singula mysterio non carere. **Ubi** enim est hoc seculum. dormientes sunt filii huiusmodi noctis in peccatis iacentes. **Gallus** predictatores qui distincte predicant et dormientes excitant. ut abiciant opera tenebrarum clamantes. **De** dormientibus. **Exurge** qui dormis. **Lucas** futuram pronunciant. dum diem iudicii et futuram gloriam predicant. et prudenter ante quod alios virtutes predicant. se a somno peccati excitantes corpus suum castigant. **Ubi** apostolus Castigo corpus meum et cetera. **Ubi** etiam sicut et gallus per ventum se vertit quando increpando et arguendo contra rebelles fortiter resistit. ne lupo veniente fugisse arguantur. **Virga** ferrea in qua gallus sedet rectum representat predicantis sermonem ut non loquatur ex spiritu hominis sed dei iuxta illud. Si quis loquitur quasi sermones dei et cetera. **Quod** vero virga ipsa est supra crucem seu summam ecclesie posita. innuit primo nem scripturarum per summam esse et per firmam

Un dñs in passione ait: Consumatū ē. et titulus ei⁹ sup eū indelibiliter script⁹ ē **T**o-
lus. id est sumitas tēpli eminens et rotun-
da sup quē crux ponit⁹ ppter sui rotundi-
tatē significat qđ pfecte et inuololate catho-
lica fides pđicanda sit et tenēda. Quā ni-
si quisq; integrā inuololatamq; seruauerit
absq; dubio in eternū peribit. **F**enestre ec-
clesie vitree sūt scēpture diuine. q̄ ventus ⁊
pluuia repellūt. i. nociua phibēt. ⁊ dū cla-
ritatē veri solis. i. dei: in ecclīaz. id ē. i. cor-
da fidelīū trāsmittūt inhabitantes illumi-
nant. **I**ntus latiores sunt. q̄ mysticus
sensus amplior est ⁊ pcellit litteralē. **I**tez
p fenestras qñq; sensus corpis significāt.
qui extra stricti esse debent. ne vanitates
hauriāt. ⁊ intus petere ad dona spūalia li-
beri⁹ capiēda. **P**er cācellos xō q̄ sunt añ
fenestras pphas vel alios doctores ob-
scuros intelligim⁹ ecclīe militantis. in qđ
ob duo charitatis pcepta qñq; due colū-
ne duplicant⁹ fm qđ ⁊ apli bini ad pđicā-
dū mittunt⁹. **O**stiū ecclīe est xps. **U**nde i
euangelio. **E**go sum ostiū dicit dñs. **A**po-
stoli etiā porte eius sunt. **D**ictū est autem
ostiū ab obliſtendo his q̄ foris sūt. vel ab
ostendēdo aditū. **V**alua xō dī: a voluēdo
porta a portādo. q̄ p eā portāt quecūq;
offerunt. **C**olūne xō ecclīe epī ⁊ docto-
res sūt. q̄ templum dei p doctrinā sicut et
euāgeliste thronū dei spūaliter sustinent.
Ibi nepe p sonozitate diuini eloquij argē-
tee colūne dicunt⁹. iuxta in canticis cārico-
rū. **C**olūnas fecit argenteas. **U**n ⁊ moy-
ses in ingressu tabernaculi posuit qñq; co-
lūnas ⁊ añ oraculū. i. sancta scōz. iiii. qđ
exponet in sexta pte sub titulo de tpe ad-
uentus. **L**icet aut colūne plures sint tñ se-
ptē esse dicūt⁹. iuxta illd. **S**apiētia edifica-
uit sibi domū. ⁊ excidit colūnas. vii. **Q**uo-
niā epī esse debēt septiformi grā spūsan-
cti repleti ⁊c. **J**acob⁹ enī ⁊ iohānes vt ait
apls videbant colūne. **B**ases colūnarū
sunt apostolici epī: vniuersalis ecclīe ma-
chinā supportantes. **C**apita colūnarū sunt
mētes epōz ⁊ doctoz. sicut enī capite mē-
bra sic mēte xba nra dirigūt ⁊ opa. **C**api-
tella q̄z sūt xba sacre scripture quozū me-
ditationi subdimur ⁊ obseruantie. **P**au-
mentū ecclīe est fidei nostre fundamētum
In ecclīa xō spūali pauimentū sunt pau-

peres xpi scilz paupes spiritu. q̄ se in oib⁹
humiliant. q̄re ppter humilitatē pauime-
to assimilant⁹. **R**ursus pauimentū qđ pedi-
bus calcāt vulgus est. cui⁹ laborib⁹ ecclē-
sia sustentat⁹. **T**rabes q̄ domū cōiungunt
sūt pncipes seculi vel pđicatores q̄ ecclē
muniūt vnitatem. **I**bi xbo: illi facto. **R**e-
clinatoria in ecclīa signāt ptemplatiuos i
q̄bus de⁹ sine offensa q̄scit qui q̄ sumaz
diuinitatē ⁊ eterne vite claritatē pteplan-
tur auro cōparant⁹. **U**n in cāticis dī. **R**e-
clinatoriū fecit aureū. **T**igna in ecclīa sūt
pđicatores q̄ eaz spūaliter subleuant. **L**a-
quearia siue celature sūt pđicatores q̄ eaz
ornāt vel roborāt. de qđ⁹ q̄ p vicia nō pu-
trefcūt spōsa gloriā i eisdē cāticis dicens
Tigna domoz nraz cedrina. laqaria. cy-
pressina. **D**e enī ecclīaz sibi pstituit viuas
lapidib⁹ ⁊ lignis imputribilib⁹. iuxta illd
Ferculū sibi fecit rex salomon de lignis li-
bani. i. xps de sanctis castitate cādidatis
De h aliter sibi titulo d picturis dicit⁹. **C**ā-
cellus. i. caput ecclīe humilior reliquo cor-
pore ecclīe. mysticat quāta hūilitas debe-
at eē in clero seu plato iuxta illd. **Q**uāto
maiores humilia te in oib⁹. **C**ācelli vero
q̄bus altare a choro diuidit separationē ce-
lestiū significāt a terrenis. **D**e cācello seu
peribulo chorū circūeunte dicit⁹ sibi titulo
d picturis. **S**tall⁹ ad sedendū in choro de
signat q̄ aliqui corp⁹ recreāduz ē. q̄ qđ ca-
ret alterna requie durabile nō ē. **P**ulpitū
in ecclīa ē vita pfectoz. ⁊ dī q̄si publicum
siue in publico loco cōstitutū. **N**epe legif
ij. **P**ara. vj. q̄ salomō fecit basim eneam
ponēs eā in medio basilice. stetitq; sup eā
⁊ extēdens manū suā loquebat⁹ p̄lo dei.
Sdras q̄z fecit gradū lignēū ad loquēdū
in q̄ stans sup vniuersum populūz emine-
bat. **A**nalogiū etiā dī q̄ in ea xbu dei
legif ⁊ enunciaf. logos enī grece xbu vel
ratio dicit⁹. qđ dicit⁹ etiā ambo ab ambien-
do. quia intrātē ambit ⁊ cingit. de quo in
quarta parte sub titulo de euāgelio dicit⁹
Horologiū p qđ hore legunt⁹. i. recollī-
gunt significat diligentia quā sacerdotes
in dicēdis canonicis hōis debito tēpore
habere debēt. iuxta illud. **S**epties in die
laudē dixi tibi. **R**egule tecti q̄ imbrē a do-
mo repellūt. sunt milites qui ecclīam a pa-
ganis ⁊ ab hostibus ptegūt. **C**oclee qua-

Libër

rum exemplar a templo sumit salomonis sunt vie muris interuolulte latēter. per q̄s archana cogitationū singulorū accipim⁹. q̄s soli qui ad celestia ḡdiunt agnoscunt. De gradibus p̄ q̄s ad altare ascenditur i sequenti titulo dicef. **S**acrariū siue loc⁹ in q̄ sacra reponunt siue in q̄ sacerdos sacras vestes induit. vterū sacratissime marie significat. in q̄ x̄ps se sacra veste carnis vestiuit. Sacerdos a loco i quo vestes induit ad publicū p̄cedit. q̄ x̄ps ex vtero virginis p̄cedēs in mundū venit. **L**ocus ep̄i in ecclia altior ē sic in sc̄da pte sub tractatu de ep̄o dicef. **P**rope altare etiaz qd̄ x̄pm significat collocat piscina seu laua/crū. i. x̄pi misericordia in q̄ man⁹ lauant. ad notandū q̄ in baptismo ⁊ p̄nia. q̄ p̄ illā significat a p̄ctōz sordib⁹ diluimur. qd̄ a vterū testamēto tractū ē. **R**egit enim **Ero.** xxx. ⁊ xl. q̄ moyses fecit labiū enē cū ba si sua in tabernaculo. i. quo sacerdos aarō ⁊ filiū lauarent accessuri ad altare vt in eo offerret timiamā. **L**umē qd̄ in ecclia accēdit x̄pm significat. iuxta illud. **E**go sum lux mūdi. **E**t **Iob.** **E**rat lux vera ⁊ c. **U**el lumina ecclie significāt ap̄los ⁊ ceteros doctores. q̄z doctrina fulget ecclia vt sol ⁊ luna. de q̄b⁹ dñs ait: **V**os estis lux mūdi. i. bonorū op̄ez exēpla. **U**n̄ ipse admonens eos ait: **L**uceat lux v̄ra coraz hoib⁹. **I**lluminat aut ecclia ex p̄cepto dñi. **U**n̄ i **Ero.** xxvj. legif. **P**recipe filiis aarō vt offerat oleū de arborib⁹ oliuaz purissimū vt ardeat lucerna semp in tabernaculo testimonij. de q̄ in sequenti pte sb tractatu d̄ acolito dicef. **F**ecit q̄z moyses lucernas septē q̄ sūt septē dona sp̄s sancti. q̄ i nocte hui⁹ seculi tenebras n̄re cecitatis illustrāt q̄ sup cādelabra ponunt. q̄z regeuit supra x̄pm sp̄s sapiētie et intellect⁹. sp̄s p̄siliū ⁊ fortitudinis sp̄s sciētie ⁊ pietat⁹. ⁊ spiritus timoris dñi. q̄b⁹ p̄dicauit captiuis indulgētiā. **P**luralitas in ecclia lucernarū pluralitatē designat i fidelib⁹ gratiaz. **C**ruce triūphalis in plerisq̄ locis i medio ecclie ponit ad notandū q̄ de medio corde redēptorez nostrū diligim⁹. q̄ iuxta salomonē corp⁹ suū media charitate constrauit p̄pter filias hierlm. ⁊ vt oēs signū victorie vidētes dicāt. **B**ene sal⁹ toti⁹ seculi. arbor salutifera. et ne vnq̄ in nobis di-

Primus

lectio dei obliuioni tradat q̄ vt seruū redimeret tradidit vnicū filiū s̄ crucifixū unitemur. **C**ruce aut in altūz dirigit p̄ qd̄ x̄pi victorie designat de b̄ dicef vbi de ecclie cōsecratione agef. **Q**uare ecclia intus et nō ex̄ ornet sub tractatu de picturis dicef. **C**lastrū sicut ait sicardus ep̄s cremonen⁹ i mitrali. ab excubijs ⁊ custodijs leuitaz circa tabernaculū. vel ab atrio sacerdotū. vel a porticu salomonis ad templum sumpsit exordij. **P**recepit enī dñs moysi ne leuitas cuz plebeia multitudine numeraret. s̄ cōstitueret eos sup tabernaculū testimonij ad portandū ⁊ custodiendū. p̄pter qd̄ dñi p̄ceptūz dū diuina peragunt mysteria clerici debēt in ecclia stare a laicis segregati. **U**n̄ statuit cōcilium maguntinē. q̄ ps illa q̄ cācellis dinidit ab altari psallētib⁹ tm̄ pateat clerici. **P**orro sicut tēplū triūphantē designat eccliaz sic claustrū celestē significat paradysū. vbi erit cor vnū ⁊ idē in dei dilectiōe ⁊ voluntate. vbi oīa cōiter possidebūt. q̄z q̄ quis min⁹ habebit in se in alio se gaudebit habere. q̄z de⁹ erit oīa in oib⁹. **I**deoz regu lares vnanimiter in claustro degentes ad seruitiū dei surgūt ⁊ secularia relinquentes in oib⁹ vitam cōmunē ducūt. **D**iuersitas aut officinarū et officiorū in claustro. diuersitas ē māsonū cū diuersitate p̄miorum in regno. **Q**uonā in domo p̄ris mei māsones multe sunt dicit dñs. **M**oraliter x̄o claustrū ē anime cōtēplatio. vbi se recipit dum a turba cogitationū carnaliū separaf ⁊ sola celestia meditatur. **I**n hoc claustro sunt q̄ttuor latera sc̄z contempt⁹ sui. cōtempt⁹ mūdi. amor primi. et amor dei. **U**n̄ quodq̄ autē lat⁹ suū habet ordinē colūnarum. **C**ontemptus sui habet mētis humiliationē. carnis afflictionem. humilē sermonē. ⁊ similia. **B**asis oīuz columnaz est patientia. **I**n hoc claustro diuersitas officinarū est diuersitas vtutum. **C**apitulū est cordis secretū. de hoc tamē aliter dicitur in quinta parte sub titulo d̄ p̄ma **R**ectorium dilectio sancte meditationis **C**ellariū sacra scriptura. **D**ormitorium munda cōscientia. **O**ratioz vita immaculata. **O**rt⁹ arborū ⁊ herbaz p̄geries virtutū. **P**ute⁹ aquaz viuētū irrogatio donoz. q̄ hic sitim mitigāt ⁊ in futuro pe-

nitus extinguit. **S**edes autē ep̄ales que lux beati petri dispositionē sunt i singulis ciuitatib⁹ antiq̄tus cōsecrate. put diceſ i phemio sc̄de ptis. nō i memoriaz p̄felloz s̄ ad honorē aploz ac martyz ⁊ precipue b̄tē marie ṽginis veterū deuotio dedica uit. **L**etēz ideo in ecclia puenimus. vt ibi delictoz veniaz postulem⁹. ⁊ diuinis laudib⁹ insistam⁹. vt diceſ in phemio quinte ptis. ⁊ vt ibi bona siue mala iudicia audi amus. ⁊ dei cognitionē discam⁹ ⁊ accipiamus. ⁊ vt dominicū corp⁹ ibi māducem⁹. **I**n p̄uētū ecclie mulieres ⁊ viri seorsū habitāt. qđ fm bedā a veteri p̄suetudine deriuatū accipimus. ⁊ inde fuit qđ ioseph et maria puerū dereliquerūt. qm̄ alter illuz quē secū nō cernebat cū altero eē putabat. **C**ausa autē diuisionis ē. qđ caro viri ⁊ mulieris si p̄pius accesserint ad libidinē accēdunt. **U**n cū ibi pctā deſlere debeam⁹. neceſſe est tūc eoz fomenta et delectationes carnales vitari. **A**ſculi autē i austru. ſe mine autē i boreali siue in aq̄lonari pte manent. vt ostendat firmiores sanctos debere stare s̄ maiores hui⁹ ſecū tēptationes. **I**nfirmiores vō s̄ minores. ſeu fortiozem firmiozēq; ſexū i aptiori loco cōſiſtere debere. qm̄ fm aplm̄. **F**idelis ē de⁹ qđ nō patiet vos tēptari ſupra id qđ poteſtis ſuſtinere. **A**d h̄ etiā p̄tinet qđ iohes vidit angelū fortē qđ poſuit ſuū pedē dextrū ſup mare. nā ⁊ fortioza mēbra maiorib⁹ periculis opponunt. **S**c̄dm̄ alios vero viri in parte anteriori. mulieres in poſteriori manent. qđ vir caput ē mulieris. ideoq; dux eius. **M**ulier qđ velata capite eſſe debet in ecclia. qđ non eſt imago dei. ⁊ qđ p̄ illam p̄uaricatio inchoata ē. ideoq; in ecclia p̄p̄ reuerentiā ſacerdotis qđ eſt xp̄i vicarius coram eo tanq̄ corā iudice p̄pter reatus originē habeat caput velatum nō liberū. nec p̄pter eandē reuerentiā habeat p̄tatem loquendi in ecclia coram eo. **A**plm̄ autē viri ⁊ mulieres comā ſibi nutrientes aſſiſtebant in ecclia nudo capite crinib⁹ glorian tes. quod inhoneſtū erat. **Q**ualis locutio in ecclia habenda ſit apoſtol⁹ oſtendit dicēs: **L**oquētes vobiſmetiſis i pſalmis ⁊ hymnis ⁊ cāticis ſp̄ualibus. **U**nde ſibi a verbis ſup̄fluis abſtinendū eſt iuxta illud **A**thys. **I**n aulaz regiā ingreſſurus

habitu et inceſſu te componas. angeli enī domini aſſunt. quia dom⁹ dei plena ē virtutibus incorporeis. **E**t dom⁹ ad moyſen ⁊ angel⁹ ad iohes. **S**olue calciamentū de pedib⁹ tuis locus enī i quo ſtas ſanct⁹ eſt. **A**ltimo notandū eſt qđ ecclia p̄ſe crata reos ſanguinis ad ſe cōfugientes. qđ in illa vel p̄tra illā non deliquerunt deſendit. ne vitaz pdant aut membra. **U**nde legitur qđ iohab in tabernaculū fugit. ⁊ cor nu altaris apprehendit. **I**dē etiā p̄uilegiū habet non cōſecrata in qua diuina officia celebrātur. **C**orpus autē chriſti a talibus ſumptum eos non defendit nec cōfugietes ad illud. tum quia illud p̄uilegiū ecclie conſeſſum eſt quare non eſt ad alia p̄trahendum. tum quia illud eſt cib⁹ ani me non corpis. **U**nde animā liberat ⁊ nō corpus. **E**cclie tribus de cauſis de loco ad locū mutant. **P**rimo p̄pter neceſſitatem p̄ſecutorum. **S**ecūdo p̄pter difficultatē locoz puta p̄pter aeris intemperiem. **T**ertio cuz maloz ſocietate grauāt. ⁊ tūc cum conſilio pape vel ep̄ſcopi. **Q**uare eccliam ingreſſiēs ſigno crucis ſe munit. diceſ in phemio q̄nte ptis.

De altari.

Altare in ecclia p̄pter tria ſit. put ſub ei⁹ de dicatione diceſ. **S**ciēdū autē eſt qđ **M**oeſimus. deinde yſaac abraam et iacob altaria edificaffe legunt. qđ nō aliud q̄ lapides erecti intelligunt. ſup q̄s ſacrificia mactabant que ſuppoſito igne crema bant. **M**oyſes etiā fecit altare de lignis ſethim ⁊ idem altare timiamatis. qđ veſti uit auro puriſſimo. put legitur **E**xo. xxv. ⁊. xxvj. ⁊. xxix. c. vbi etiā ponitur forma ipſius altaris. **S**alomō qđ ſicut legitur. **iiij** **R**eg. vij. ca. p̄pe ſinem. altare aureūz fabricauit. **A**b his qđem antiq̄s patrib⁹ altaria modernozū ſumpſerūt exordiū. qđ in cornua q̄ttuor erigūtur. quozū qđam vni⁹ ſunt lapidis. qđam ex pluribus cōponūt. **P**empe altaria ⁊ are aliquotiēs indifferēter inueniunt. **I**ntereſt tamē. **N**az altare q̄ſi alta res vel alta ara d̄r i qđ ſacerdotes incenſū adolebāt. **A**ra vō q̄ſi area. i. plana vel ab ardore d̄r qđ i ea ſacrificia ardebāt. **E**t nota qđ multiplex in ſcripturā legiſt al/

tare vicz sup^o et inferi^o. iteri^o et exteri^o. q^z etia q^olibet duplex e. Altare sup^o est de^o trinitas. de q^o legif. **N**o ascēdes ad altare meū p^o q^od. Est et altare sup^o ecclia trium phās. d^o q^o d^o. Tūc impones sup altare tuū vitulos. Altare aut inferi^o e ecclia militās de q^o legif. Si altare lapideū feceris mihi nō edificabis illō de sectis lapib^o. Est etia altare inferi^o mēsa tēpli de q^o d^o. Cōstitui te diē solēnē in cōdensis vsq^z ad cornu altaris. Et in. iij. Regl. viij. d^o q^o salomō fecit altare aureū. Altare v^o iteri^o e cor mūdū put infra dicef. Est etia altare interius si des incarnatiōis de q^o iubet in Exo. Altare de tra facietis mihi. Altare asit exteri^o e ara crucis h^o e altare holocausti super q^o cremabaf sacrificiū vesp^otinū. Un in canone misse d^o. Iube h^o i subline altare tuū p^o ferri ac. Altare etia exteri^o sūt eccliaflica sacra de q^obus dictū e Altaria tua dñe virtutū tē. Rursus altare e mortificatio nra seu cor nrm in q^o carnales motus feruore spūf sancti psumūf. Secō altare significat etia eccliaz spūales. Quattuor ei^o cornua signāt q^ottuor mūdi plagas p q^os ecclia dilatat. Tertio significat xp^os sine q^o mun^o nullū acceptabile p^ori offertur. Un ecclia solet o^ones ad p^orem dirigere p xp^om. Quarto significat corp^o dñi put i pte. vj. sub ti. de pasceue dicef. Quinto significat mēsam i q^o cū discipulis puiuat^o e xp^os. **G**ane legi tur in Exo. q^o i arca testamēti siue testimo nū repōita e testificatio. i. tabule in q^obus scriptū erat testimoniū. l^oz et queq^z repōi ta ibi testimonia dici possint. et h^o in testifi cationē q^o legē naturalē in cordib^o scriptā suscitauerat in scriptis. Repōita e etiam ibi vna aurea plena māna in testificatio nē q^o panē dedisset filijs isrl^o de celo. Et vir ga aaron i testimoniū q^o ois ptās a deo e. Et deuteronomiū i testimoniū pacti quo dixerāt. oia q^o dixerit nob^o dñs faciem^o. Et ob h^o dicta e arca testimoniū vel testamēti ob h^o etia dictū est tabernaculū testimoniū. Sup arcā v^o factū e ppiciatoriū de quo dicef in pbe. q^orte ptis. In cui^o rei imita tionē in q^obusdā eccl^ois sup altare colloca tur arca seu tabernaculū in q^o corp^o dñi et reliquie reponūf. Precepit etia dñs fieri cādelabrū ductile ex auro purissimo Exo di. xxv. Legif. iij. Reg. viij. q^o i arca fede

ris aliud nō est nisi due tabule lapidee q^os posuerat i ea moyfesi oreb q^on pepigit fe dus dñs cū filijs isrl^o cū egredierent^o de ter ra egypti. Et nota q^o tpe siluestri pape cō stātū impator cōstruxit basilicā lateran^o. in q^o posuit arcā testamēti quā tytus impe rator apportauerat d^o hierlm^o. et cādelabrū aureū cū septē ifusozhs lucernis. In q^o ar ca sut h. anuli et vectes auree. tabule testi monij. vga aaron. māna. panes ordeacei. vna aurea. vestis inconsuta. et arundo et vestimētū sancti. **I**oh. bap. et forpices cū q^ob^o rōsus fuit sanctus. **I**oh. euāge. Gane hō si h^o altare mēsam cādelabrū et arcā tē plū dei e. Oportet siq^odē cū altare h^ore vbi recte offerat et recte diuidat. Altare est cor nrm in q^o debem^o offerre. Un in Exo. pce pit dñs. In altari offeres holocausta q^oz b^o corde debēt pcedere opa igne charitatis accēsa. Holocausta dicunt^o ab alon q^ob^o est totū et cauma q^ob^o e incendiū. vñ holocau sta q^osi ex toto incēsa. In isto igit altari de bem^o recte offerre et recte diuidere. Recte offerimus q^on bonū q^ob^o cogitam^o ad pfecti onem pducim^o. l^oz nō recte diuidim^o si nō discrete illud facim^o. q^oz sepe putat hō fa cere bonū et facit malū. et sepe ex vna pte facit bonū et ex alia pte facit malum. et ita ipse edificat et ipse destruit. Sed tūc diuidi mus q^on bonū q^ob^o facim^o nō nobis sed solū deo attribuim^o. **M**ēsam q^oz optet hoiem h^ore vt inde panis vbi dei sumat. Per mē sam sacra scripturaz itelligimus. de q^o p^os. **P**arasti in cōspectu meo mensaz adūsus eos q^o tribulāt me. i. dedisti mihi scpturaz ptra tēptationē demoniacā. optet vt hāc habeam^o. i. mēte reponam^o vt panes vbi dei inde sumam^o. Pro defectu hui^o panis dicit hieremias. Paruuli petierūt panes et nō erat q^o frāgeret eis. Optet etia cū ha bere cādelabrū vt bonis opib^o luceat. Cā delabrū exteri^o illuminans e op^o bonū q^ob^o alios p bonū exēplū accēdit. de q^o d^o. Ne mo accēdit lucernā et ponit eā sub modio s^o supra cādelabrū. Lucerna iuxta verbū dñi est bona intētio. q^oz ipse dicit. Lucerna e ocul^o tu^o. ocul^o v^o est intētio. Non debe mus ponere lucernā sub modio sed supra candelabrū. quoniā si habemus bonaz in tētionē non debem^o abscondere. sed bonū opus alijs i lumē et exemplū manifestare

Optet enī etiā hīc arcā q̄ dī ab arcēdo. Ar
ca ḡ p̄t dici disciplina v̄l regularis vita p̄
quā crimīa a nob̄ arcēf. In arca aut̄ sunt
x̄gatabula et māna. q̄ i regulari vita d̄z
cē x̄ga correctiōis vt caro castiget. ⁊ tabu
la dilectiōis vt de⁹ diligat. In tabul̄ enī
sc̄pta sūt mādata q̄ p̄tinet ad dilectiōē dei
Debet etiā ibi eē māna diuine p̄libatiōis
vt q̄ suauis est de⁹ gustem ⁊ videam. q̄
bona ē negociatio ei⁹. iux̄ illud **Proū.** de
muliere forti. gustauit ⁊ vidit q̄ bona est
Et ḡ tēplū dei sim⁹. habeam⁹ in nob̄ alta
re p̄ oblatiōē ne appaream⁹ i p̄spectu dei
vacui. iux̄ illud Eccl̄i. Nō apparebis i con
spectu dei tui vacu⁹. **Q̄dēfāz p̄ refectionē**
ne deficiam⁹ i via q̄si ieiuni. iux̄ illud euan
gelij. **Si dimiserim⁹ eos ieiunos deficiēt i**
via. Cādelabū p̄ bonā opationē ne sim⁹
ociosus. iux̄ illud **Eccl̄i.** Multā maliciā do
cuit ociositas. **Arcaz ne sim⁹ q̄si filij belial**
id ē. absq̄ iugo idisciplinati. disciplina enī
necessaria ē. iux̄ illud p̄s. **Ap̄phēdite disci**
plinā ne q̄ni irascat dñs ⁊c. De his etiā ⁊
alijs ornamētis i se. ti. dicet. **Hoc altare ille**
edificat q̄ cor suū v̄a hūilitate ⁊ alijs x̄tu
tib⁹ exornat. **Un̄ Greg⁹.** Qui x̄tutes sine
hūilitate p̄gregat q̄si q̄ puluerē i vētū por
tat **Per altare enī cor n̄rm itelligit.** vt di
cet vbi de altari dedicatiōē agef. q̄d ē in
medio corp̄is sic altare i medio eccl̄ie. De
q̄ altari iubet a dño i leuitico. **Ignis in al**
tari meo sp̄ ardebit. Ignis ē charitas. al
tare ē cor mūdū. Ignis sp̄ ardebit i altari
q̄ charitas sp̄ feruebit i corde n̄ro. **Unde**
salomō in cānd cāticor̄. **Q̄d multe nō p̄nt**
extinguere charitates. Quia enī sp̄ ardet
extingui nō pōt. **Uos ḡ fm̄ p̄phaz agite**
diē lencie i p̄frequentatiōib⁹ seu i p̄densis
vsq̄ ad cornu altari. q̄ reliq̄e cogitationū
diē festū agēt tibi. De hac apl̄s excellēti
orem viā nob̄ demonstrat. excellētiore viāz
dixit charitatē. q̄ ip̄e ē sup̄ oēs x̄tutes. ⁊
q̄cūq̄ ip̄az h̄z oēs x̄tutes h̄z. h̄ ē x̄bū ab
breuiatū q̄d fac̄ dñs sup̄ trā q̄d adeo bre
ue ē. vt dicat. habe charitates ⁊ fac̄ q̄cūq̄
vis **Ex his nāq̄ duob⁹ mādati tora lex p̄**
det ⁊ p̄phete. **Vel p̄ altare vniuscuiusq̄**
aia⁹ itelligim⁹ q̄ edificat dño ex lapidib⁹
viuis. sc̄z ex x̄tutib⁹ varijs ⁊ diuisis. **Por**
ro lintheamīa alba q̄b⁹ opif̄ altare carnez
sive hūanitatē saluatoris designāt. q̄ mul

to labore cādidat. sic et x̄pi caro ex trā. i.
ex maria orta p̄ mltas tribulatiōes ad re
surrectiōē ⁊ cādorē ⁊ leticiā immortalit̄
puenit. de q̄ fili⁹ exultat patri dicēs: **Cōci**
disti saccū meū ⁊ circūdedisti me leticia.
Altare ḡ vestiri ē aia⁹ immortalī ⁊ incorru
ptibili corp̄i p̄iūgi. **Rursus albis ⁊ mun**
dis pānis operif̄ altare q̄n cor mūdū bo
nis opib⁹ adornat. **Un̄ Apoē. iij.** Vesti
mētē albis induaris. ne appareat cōfusio
nuditat̄ tue. **Et salomō.** **Si tpe vestimen**
ta tua sint candida. i. opa tua sint munda
Modicū enī p̄desz accedēti ad altare sū
mā dignitatē ⁊ iīmā vitā h̄re. **Un̄ Bern̄.**
Mōstruosa res ē fides p̄ma ⁊ vita ima.
gradus sūm⁹ ⁊ stat⁹ infim⁹. ingens autori
tas ⁊ animi instabilitas ⁊c. **Pallia x̄d se**
rica sup̄ altare posita sūt diuisaz x̄tutū or
namēta q̄b⁹ aia⁹ decorata ē. **Vestimētaq̄z**
q̄b⁹ altare ornat sūt sancti. vt dicet i ti. se.
P̄ncipiū ⁊ finis misse sūt i dextera pte
altaris mediū i sinistra put in q̄rta pte s̄b
ti. de mutatiōe sacerdotis dicet. **Antiq̄ al**
taria p̄caua faciebāt pp̄t illud q̄d legitur
Ezech. xliij. q̄ i altari dei fossa erat ⁊ hoc
fm̄ **Greḡ.** ne holocausta supposita v̄c⁹
dispergēt. **Dicit etiā i. c. xl.** q̄ altare erat
reflexū intrinsec⁹ p̄ circuitū **Ceterū ḡdus**
q̄b⁹ ad altare ascēdit sp̄ualiter demonstrāt
ap̄los ⁊ martyres x̄pi q̄tq̄z p̄ ei⁹ amore s̄a
guinē suū fuderūt. sp̄osa i cāticis amoris
vocat ascēsu purpureū **Ex̄pm̄ q̄z q̄nde**
cim x̄tutes q̄ signant p̄ q̄ndecim ḡd⁹ q̄b⁹
ascēdebat in tēplū salomonis. ⁊ a p̄pha i
q̄ndecim psalmis p̄tinue demonstrant. q̄s
br̄s vir ascēsiōes i corde suo disposuit.
Hanc scalā vidit iacob. sūmitas ei⁹ celos
tāgebat. **Per hos ḡd⁹ cōpetēter x̄tutum**
ḡd⁹ itelligūt q̄b⁹ ad altare. i. x̄pm̄ ascēdit
iux̄ illud p̄s. **Et ambulabūt de x̄tute i x̄tu**
tem. **At Job.** **Per singulos ḡd⁹ meos p̄**
nūciabo illū. **Legit tñ i Exo.** **Nō ascēdes**
ad altare meū p̄ ḡd⁹ ne reuelet turpitudine
tua. nondū enī forte antiq̄ femoralib⁹ vte
bant. **In cōcilio toletano cauēt q̄ cleric⁹**
causa doloris i alteri⁹ p̄nicie altare v̄l ima
ginē exuēs vestib⁹ v̄l lugubri veste v̄l spi
nis accingens. vel eccl̄ie luminaria extin
guens deponat. **Si eccl̄ia sua iure suo**
indebite spoliat h̄ causa meroris facē licz
fm̄ q̄sdā. quēadmodū ⁊ i die passiōis dñi
b

in signum tristitie altaria denudat. qd tñ
hodie piliū reprobāt lugd. Deniqz alta-
re qd p somnia 7 pinanes qsi reuelationes
hominū pstruunt reprobant oīno.

**De picturā 7 imaginibus 7 cortinis
et ornamentis ecclesie.**

Picture et or-
namēta in ecclia sūt laicoz lectō
7 scripture. **Uñ Greg.** Aliud
est picturā adorare. aliud p picture histo-
riā qd sit adorādū addiscē. **Nā** qd legenti
bus scptura b̄ ideorū cernētib⁹ pstat pictu-
ra. qz i ipa ignorātes vidēt qd seq̄ debeāt
in ipa legūt qui lras nesciūt. **Sane** caldei
ignē adorāt 7 cogūt alios idē facē alia ido-
la cōburentes. **Pagani** xō imagines seu
yconias 7 idola adorāt. qd saraceni nō fa-
ciūt q̄ imagines nechre nec vidē volunt.
moti ex xbo illo. **Nō** facies tibi oēs silitu-
dinē eoz q̄ i celo vel i terra vel i aqs v̄l s̄b
ēra sūt **Ero. xx. c.** 7 ex alijs autoritatib⁹ q̄
statī sequūt: nos valde sup̄ b̄ increpātes
qz nos illas non adorām⁹ nec deos appel-
lam⁹ nec sp̄s salutis i eis ponim⁹: qz b̄ eēt
idolatrare. s̄ ad memoriā 7 recordatiōem
reor olim gestaz eas veneramur. **Uñ** x̄sus
effigie xpi q̄ trāsis p̄nus honora. **Nō** tñ
effigie. s̄ quē designat adora. **Esse** deū rō-
ne caret cui ptulit eē. **Materiale** lapis ef-
figiale man⁹. nec de⁹ ē nec hō p̄ns qm cer-
nis imago. **Sz** de⁹ est 7 hō quē sacra figu-
rat imago. **Greci** etiā vtūt imaginib⁹ pin-
gētes illas vt dī solū ab ymbilico supra et
nō inferi⁹. vt oīs stulte cogitationis occa-
sio tollat. nullā etiā faciūt sculptilē imagi-
nē p eo q̄ legūt **Ero. xx. c.** **Nō** facies scul-
ptile neqz imagines. **Ite** **Lewis. xxvj. c.**
Nō facies idolū neqz sculptile **Ite** **Deut.**
iii. c. **Ne** forte decepti faciat vob sculptā
silitudinē **Ite**. nō faciet vob dōs aureos
7 argēteos. **Ite** **p̄ba** Simulacra gētū ar-
gentū 7 aurū opa manū hōiuz. **Sikes** ill
fiāt q̄ faciūt ea 7 oēs q̄ p̄fidūt i eis. **Cōfun-**
dant oēs q̄ adorāt sculpti. 7 q̄ glo. in sim.
suis. **Ite** moyses ait p̄lo isrl: **Ne** forte er-
rore decept⁹ adores ea q̄ creauit dñs de⁹
tu⁹. **Hinc** etiā ē q̄ serpētez enēū quē moy-
ses erexerat ezechias rex cōfregit. qz p̄ls
illi p̄ legi p̄ceptū thuris adolebat incēsu.
Ex his aut 7 silitib⁹ autoritatib⁹ reprobāt

nimi⁹ imaginū v̄l **Alit. n. apls. i. Cor. viij**
Scim⁹ enī qz idolū nībil ē i mūdo 7 null⁹
de⁹ nisi vn⁹. **Possent** nāqz simplices 7 in-
firmi p nimīū 7 indiscretū vsum facile ad
idolatriā trahi. vñ **Sap. xiiij. c.** **Idol** na-
tionū non erit respect⁹ qm creature dei in
odiū facte sūt 7 i tēptationē aīe hōiuz et i
muscipulā pedib⁹ insipiētū. **Moderate**
xō vt i picturis ad rep̄sentādū mala vitā-
da 7 bona imitāda rep̄hēibile non ē. **Uñ**
dñs ad **Ezech.** **In**gredere 7 vide abomi-
nationes pessimas q̄s isti faciūt. **Et** igres-
sus vidit oēs silitudinē reptiliū 7 aialiū 7
abominationē 7 vniūsa idola dom⁹ israhel
depicta i pariete. **Nepe** **Greg.** **B** exponēs
i pastoralī li. ij. c. xx. diē. **Dū** exterior re/
rū intrinsec⁹ species attrahunt q̄s i corde
depingūt qd qd fictis imaginib⁹ libera-
do cogitat. **Rursus** ad eūdē ezechielē dī
Sume tibi laterē 7 pones eū corā te 7 de/
scribes i eo ciuitatē hierlm **Et** at qd dictū
ē q̄ imagines sunt laicoz lre obuiat illud
euāgelij. **Habēt** inqt moysen 7 pphas au-
diāt eos **De** b̄ etiā dicef i q̄rta pte s̄b q̄rta
pticula canonis sup̄ xbo fuitutis. **Conci-**
liū agathēn. inibet picturas i ecclesijs fi-
eri 7 qd colit 7 adorāt in parietib⁹ depin-
gi. **Sz** **Greg.** diē q̄ picturas nō licz frāge-
re ea occasione q̄ adorari nō dñt. pictura
nanqz pl⁹ vidēt mouere aīm q̄ scptura. p
picturā qdē res gesta aī oculos ponit q̄s
i p̄nti geri videat. s̄ p scripturā res gesta
q̄s p auditū q̄ min⁹ aīm mouet ad memo-
riā reuocat. **Hinc** etiā ē q̄ i ecclia nō tāta
reuerentiā exhibem⁹ libris quātā imaginib⁹
et pictur. **Picturaz** siue imaginū
alie sūt supra eccliaz vt gall⁹ vel aqla. alie
ēz eccliaz. s̄. foris i frōte ecclie vt bos 7 leo
alie itra vt ycone statue 7 diūsa picturaz
7 sculpturaz genera. q̄ v̄l i vestib⁹ vel i pa-
rietib⁹ vel i vitrealib⁹ depingūt. s̄ q̄z ali-
qbus s̄b tractatu de ecclia dictū ē. qd a ta-
bernaculo moysi 7 tēplo salomonis sum-
ptū ē. **Sculpsit** enī moyses sculpsit 7 pin-
xit 7 salomō 7 parietes celaturis 7 pictu-
ris ornauit. **Sciendū** aut est q̄ saluato-
ris imago trib⁹ modis pueniētib⁹ i ecclia
depingūt videlz aut vt residēs in throno
aut vt pēdēs in crucis patibulo. aut vt re-
sidēs i m̄ris gremio. **Quia** xō **Ioh. bap.**
xpm digito demonstrauit dicef **Ecce** agn⁹

dei. ideo qđā depingebāt xpm sub specie
agnil. qz in vmbra trāsiuit z xps ver^o ē hō
dicādrīanus papa qđ ipm i forma hūana
depingere debem^{us}. **N**ō enī agn^o dei i cru
ce pncipaliter depingi dī. s. homini depi
cto nō obest agnū in pte inferiori vlt poste
riori depingi. cuz ipse sit ver^o agn^o qđ tollit
pctā mūdi. **H**is qđē z alijs diūsis modis
saluatoris imago depingit. ppter diūsas
significationes. **N**ā picta in pseprio reme
morat natiuitatez. depicta i matrī gremio
puerilē etatē. picta vel sculpta i cruce pas
sionē. z qñq; i ipa cruce sol z luna qñ ecli
psim patiētia depingūt. depicta xō i sca
larū ascēsu ascēsiōnē. depicta vt residens
in throno seu in solio excelso p̄sentez indi
cat potētā z p̄tēz. qñ dicēt. data ē ei ois
p̄rās i celo z in t̄ra. iux illd. **V**idi dñm se
dētē sup so. ex. zc. i. dei filiū sup angelos
regnātē. iux illd. **Q**ui sedes sup cherubin
z aaron. nadab z abiu scz montē z sub pe
dib^{us} ei^{us} qñ op^o saphiricū z qñ celū sercū
Et qñ sicut ait lucas tūc videbunt filium
hoīs veniētē in nube cū potētia magna et
maiestate. ido qñq; ei circūcirca pingunt
angeli qđ ei sp̄s fūiunt z assistūt. z depingūt
tur cuz sex alis s̄m **E**sa. di. Seraphin sta
bant in x illd sex ale vni z sex ale alteri du
abus velabāt faciē ei^{us} duab^{us} pedes. z du
abus volabāt. **D**epingūt etiā angeli tāq;
i etate iuuenili florētēs. nūq; enī senescūt
qñq; etiā circūpingūt archangel^{us} michael
draconē supeditans. iux illd **I**oh. **F**actū
est p̄liū in celo michael cū dracone pugna
bat. **Q**ue pugna ē discidiū angeloz p̄fir
matio bonoz. z ruina maloz. aut in p̄nti
ecclia p̄secutio fidelīū. **Q**ñq; etiam circū
pingūt viginti q̄ttuor seniores s̄m visio
nē ip̄i iohis i vestib^{us} albis z coronis au
reis. p̄ qñ significāt veteris et noue legis
doctores. qđ sūt duodecim p̄p̄e fidē trinita
tis quā annūciāt p̄ q̄ttuor climata mūdi.
aut viginti q̄ttuor p̄p̄e opa et obfūatiam
euāgelioz. si lāpades addunt dona spūs
sancti rēp̄sentāt. si mare vitreū baptism^{us}
innuīt. **Q**ñq; etiam circūpingunt q̄ttuor
aīalia s̄m visioē ezechielis z eiusdē iohā
nis. facies hoīs z facies leonis a dextr^{is} z
facies bouis a sinistris: z facies aq̄le desu
per ip̄os q̄ttuor. hi sūt q̄ttuor euāgeliste.

Un pingūt cū libris i pedib^{us}. qz q̄ x̄bis z
sc̄ptura docuerūt mēte z ope cōpleuerūt
Matthe^{us} figurā sortis humanaz. **M**ar
cus figuram tenet leōis. **M**i ponūt a dex
tris. qz xpi natiuitas z resurrectio fuerūt
oiūz leticia generalis. **U**n i p̄s. **E**t ad ma
tutinū leticia. **L**ucas xō vitul^{us} est. eo qđ a
zacharia sacerdote inchoauit z xpi passi
onē z hostiā speciali^{us} p̄tractauit. **M**atthe^{us}
enī est aīal sacerdotū sacrificijs aptū. **C**ō
parat etiā vitulo p̄p̄e duo cornua quasi
duo p̄tines testamēta. z p̄p̄e q̄ttuor pedū
vngulas qñ q̄ttuor euāgelioz s̄nias **P**er
hūc qñ figurat xps qđ fuit p nob vitul^{us} im
molar^{us}. ideoq; ponit a sinistris. qz mors
xpi fuit aplis tristis. **P**er b et q̄liter bear^{us}
marc^{us} pingi dī in septima pte s̄b ti. d euā
gelistis dicet. **I**ohes aut figuram h̄z aq̄le
qm̄ ad excelsa puolās ait **I**n p̄ncipio erat
x̄bū. **H**ic qñ significat xpm cui^{us} iuuentus
vt aq̄le renouat. qz resurgēs a mortuis
floret z i celū ingredit. **H**ic tñ nō iux sed
supesse depingit. qñ ascēsiōnez designat
z x̄bū apud deū p̄nūciat. **S**z cuz qdlibet
ip̄oz aīalium h̄ret q̄ttuor facies z q̄ttuor
alas q̄liter possint depingi dicet in septi
ma pte s̄b ti. de euāgelistis. vbi etiā lati^{us}
de h̄ age. **Q**ñq; etiā circūpingūt vel po
ti^{us} subpingūt apli qđ fuerūt testes ei^{us} x̄bo
z ope vlsq; ad vltimū t̄re. z pingūt criniti
qñ nazarei. i. sancti. **L**ex enī fuit nazareo
rum vt a tpe sue sepatiōis a cōmuni vita
hoīūz nouacula nō trāfiret sup caput eoz
Pingunt etiā qñq; s̄b forma duodecim
ouīū. qz tāq; bidētes occisi sūt p̄p̄e dñm.
s. z duodecim trib^{us} isrl^{is} qñq; sub forma du
odecim ouīū depingunt. **Q**ñq; tñ plures
vel pauciores oues circa sedē maiestatis
pigūt. s. tūc aliud figurāt. iux illd **M**at.
xxv. c. in fine. **C**ū venerit fili^{us} hoīs i maie
state sua tunc sedebit sup sedē maiestatis
sue statuens oues a dextris z edos a sin
istris. **Q**ualit^{er} bartholome^{us} et andreas
apli depingi debēt i septima pte sub eozū
festi dicet. **E**t aduerte qz patriarche z p
phete. pingūt cū rotulis i manibus. **Q**ui
dam xō apli cū libris z qđā cū rotulis
Nempe qz añ xpi aduentū fides figurati
ue ostendebat z qđ ad multa i se simplicita
erat. ad qđ ostēdendū patriarche z p̄phe
pingūt cū rotulis. p̄ qñ qñ qđā impfecta
b z

cognitio designat. Quia xpo apli a xpo pfecte edocti sūt. ideo libris p q̄s designat pgrue pfecta cognitio vti pnt. **S**z qz qdā illoz qd didicerūt ad doctrinā alioz i sc̄ptl redederūt. ideo illi pgrue tanq̄s doctores cū libris i manib⁹ depingūt. sicut paulus euāgeliste. petr⁹. iacob⁹. ⁊ iudas. Alij xpo q̄nihil stabile seu ab ecclia approbatū scripserūt. nō cū libris. s̄ cū rotulis in signūz sue p̄dicatiōis pingūt. **U**n apls ad Eph. Dñs q̄sdā dedit aplos q̄sdaz pphas. alios euāgelistas. alios pastores ⁊ doctores i op⁹ ministerij. **S**z ⁊ diuina maiestas depingit q̄nqz cū libro clauso i manibus. qz nemo inuēt⁹ ē dign⁹ apire illuz nisi leo de tribu iuda. Et q̄nqz cū libro ap̄to vti i illo q̄sqz legat q̄ ip̄e ē lex mūdi et via vitas et vita ac liber vite. Quare aut paul⁹ ad de xtrā ⁊ petr⁹ ad sinistraz saluatoris depingunt. dicet i septima p̄tesb̄ ti. de euāgelistis. **I**ohes xpo baptista q̄nqz depingitur vt heremita. **M**artyres cū aculeis vt laurenti⁹ in craticula stephan⁹ cū lapidib⁹. et q̄nqz cū palmis q̄ victoriā signāt. iux illd̄ **I**usti vt palma florebit. vt sic palma vi ret. sic eoz memoria feruet. **H**inc ē q̄ d̄ de hierosolomis veniūt palmas i manib⁹ ferūt in signū q̄ illi regi militarūt q̄ hierosolomis cū palmis honorifice recepr⁹ est. et postmodū ibidē cum diabolo pugnās victor extitit. ⁊ celi palatiū cuz angelis triūphans introiuit. vbi iusti vt palma flore bunt. ⁊ sic stelle fulgebunt. **C**onfessores pingunt cū suis insignijs ⁊ epi mitrati. abba tes capuciati. ⁊ q̄nqz cū lilys q̄ castitatem designāt. doctores cū libris i manib⁹. vir gines fm euāgelij cū lāpadib⁹. **P**aul⁹ cū libro ⁊ ense. cū libro q̄si doctor siue ppter puerionē suā. cū ense. qz miles. **U**n xpus **M**ucro furor sauli. liber ē puerio pauli **G**eneralit̄ aut sanctorū patrum imagines q̄nqz i parietib⁹ ecclie. q̄nqz i posteriori altaris tabula. q̄nqz in vestib⁹ sacris ⁊ alijs varijs locis pingunt vt illoz act⁹ ⁊ sanctitātē iugiter nō indiscreta vel inutilia mēditemur. **U**n in **E**xo. diuina voce p̄cipit vt i aaron pectore rationale iudicij vittis ligatib⁹ imp̄ma. q̄ten⁹ sacerdotale cor ne qua q̄ fluxe cogitatiōe possideant. s̄ ratio sola pstringat. **I**n q̄ etia z rōnali vigilāter fm **E**regl. xij. patriarchaz noia describi

iubent. **N**empe ascriptos patres sp̄ in pectore ferre ē antiq̄ vitā sine intermissione cogitare. **T**ūc aut sacerdos irrephēbiliter ḡdit cū exēpla patz p̄cedētium indefinēter intuef. cū sanctorū vestigia sine celsatione p̄siderat. ⁊ illicitas cogitationes dep̄mit. ne ex rōnis limitē opis pedē teneat. **C**ōsiderādū q̄z ē q̄ iesus sp̄ coronatus depingit. q. d. **E**gredimī filij hierlm ⁊ videte regē salomonē in dyademate q̄ coronauit euz mater sua. **F**uit enī xps coronatus triplici. **P**rimo a m̄re corona miseri cordie i die cōceptionis. q̄ corona duplex ē ppter naturalia ⁊ ḡnuita. ideoqz ⁊ dyadema vocat q̄d ē duplex corona. **S**c̄do a nouerca corona miserie i die passiōis. **T**ertio a patre corona glie i die resurrectiōis. **U**n **G**lia ⁊ honore coronasti eū dñe. **D**emū coronabit a familia corona potētie in die vltime reuelatiōis. veniet enī cū senatorib⁹ terre iudicās orbem terre in eq̄tate. **S**ic ⁊ oēs sancti pingūt coronati. q̄si dicet. **F**ilie hierlm venite ⁊ videte martyres cū coronis aureis q̄b⁹ coronauit eos dñs. **E**t in libro sapie. **I**usti accipiēt regnū decoris ⁊ dyadema speciei de manu dñi. **C**orona aut h̄mōi depingit in forma scuti rotūdi. qz sancti de p̄ciōne diuina fruūt. **U**n cātant gratulabūdi. **D**ñe vt scuto bone voluntatis tue coronasti nos. **V**erūm xpi corona p crucis figurā a sanctorū coronis distinguitur. quia per crucis vexilluz sibi carnis glorificationem. ⁊ nob meruit a captiuitate liberatiōez ⁊ vite fructionez. **U**n xpo aliq̄s plat⁹ aut sanct⁹ viuēs pingit nō in formā scuti rotūdi. s̄ q̄drati. corona ip̄a depingit. vt q̄ttuor cardinalib⁹ virtutib⁹ vigere mōstret. put i legēda b̄ti gregorij habet. **R**ursus q̄nqz i ecclesijs paradisus depingit. vt aspiciētes ad delectatiōē p̄mioz alliciat. **E**t q̄nqz ifern⁹ vt eos a formidine penarūz deterreat. **Q**ūqz flores ⁊ arbores cū fructib⁹ ad rep̄sentādūz fruct⁹ bonoz op̄ez ex virtutūz radicib⁹ p̄deuntū. **P**icturaz aut varietas virtutum varietatē designat. **A**lii enī daf p̄ spiritū fmo sapie. alijs scie ⁊ c. **V**irtutes xpo i mulieris specie depingūt. qz mulcēt ⁊ nutriunt. **R**urs⁹ p celaturas q̄ ⁊ laq̄aria nomināt q̄ sūt ad decorē dom⁹ simpliciores xpi famuli itelligūt q̄ eccliaz non doctrina. s̄

solis virtutibus ornant. **Ceterum** sculpture pminentes de parietibus egredientes esse videntur. quia cum virtutes fidelibus in tantam consuetudinem deveniunt ut eis naturaliter insite videantur multipharis eorum operationibus exercetur. **Synagoga** vero qualiter depingitur dicitur in quarta parte libri de reuerentia. **Qualiter** pallium romanorum pontificum pingatur in libro parte libri de pallio dicitur. **Annus** vero et duodecim signa et menses qualiter depingantur dicitur in principio libri parte et ubi de mensibus agebatur. **Sed** et diuise historie tam noui quam veteris testamenti per voluntate pictorum depinguntur. **Nam** pictoribus atque poetis quilibet audiendi spiritus fuit etque prout. **Porro** ornamenta ecclesie in tribus consistunt scilicet in ornatu ecclesie chori et altaris. **Ornatus** ecclesie consistit in cortinis et auleis et palliis sericis purpureis et siliis. **Ornatus** chori in dorzalibus. **Tapetis** substratorum et bancalibus. **Dorsalia** sunt panni in choro pedetres a dorso clericorum. **Substratoria** que pedibus substernuntur. **Tapeta** sunt panni que pedibus substernuntur. **Qualiter** stratio pedum. et precipue pedibus episcoporum. que mundana pedibus calcare dicitur. **Bancalia** sunt panni que super sedes vel bancas in choro ponuntur. **Altaris** vero ornatus consistit in capsis et pallis. **Philateriis** et candelabris. in crucibus. in auriferis. in vexillis. in codicibus in velamentis. et in cortinis. **Et** non quod capsula in qua hostie consecrate fuerant significat corpus virginis gloriose. de qua dicitur in psalmo. **Surge** domine in requiem tuam. tu et ar. **scilicet**. **Que** quicquid est deligno. quicquid est eboze candido. quicquid est argento. quicquid est auro. et quicquid est cristallo. et secundum varias sui proprietates varias ipsi corporis christi exprimit dignitates. **Rursus** capsula ipsa continens hostias siue consecratas siue non consecratas memoriam designat humanam. **Debet** namque homo iugiter recordari acceptorum beneficiorum dei tam temporalium quam per hostias non consecratas que spiritualium que per consecratas designantur. quod figuratum est in verna in qua deus iussit manna reponi. quod lustralis esset figurabat in istud nostrum sacrificium spirituale precipiens ut esset memoriale sempiternum in futuras generationes sic ut legitur in **Exo**. **Capse** autem super altare quod est christus posite sunt apostoli et martyres. **Palle** vero et vestes sunt professores et virginis vel omnes sancti. de quibus ait propheta ad dominum. **His** sicut vestimenta vestieris. **Et** de his dictum est in precedenti. **Aliud** autem est philaterium. aliud philateria.

Philaterium est cartula in qua decem precepta legis scribuntur. **Omni** cartulam solebant pharisei ante se signum religionis portare. **Ubi** in euangelio. **Philatatus** philateria sua etc. **Et** dicitur philaterium a philaxe quod est custodire et totum quod est lex. **Philateria** vero est vasculum de argento vel auro vel cristallo vel eboze et homini in quo sanctorum cineres vel relique recordantur. **Cum** enim elindi fideles cinericios vocaretur pro eo quod cineres ipsos suabatur et ei derivatione statutum fuit in ecclesia ut honorifice et in preciosis vasculis suarentur. **Ad** nomen est comprehensum a philaxe quod est suare et teron quod est extremitas. quia ibi aliquid de extremitate corporis sanctorum puta deus vel digitus. vel aliquid tale suatur. **Super** altare etiam in quibusdam ecclesiis collatur tabernaculum de quo libri de altari dictum est. **In** cornibus altaris duo sunt candelabra constituta ad signandum gaudium duorum populorum de christi natiuitate letantium. que candelabra mediante filice faculas ferunt accensas. **Angelus** enim inquit pastoribus. **Annuncio** vobis gaudium magnus quod erit omni populo. quia natus est vobis hodie saluator mundi. **Hic** est verus ysaac qui risus interpretatur. **Lumen** autem candelabrum fides est populi. **Ad** iudaicum populum inquit propheta. **Surge** illuminare hierusalem. quia venit lumen tuum et gloria domini super te orta est. **Ad** populum vero gentile dicit apostolus. **Eratis** aliquando tenebre. nunc autem lux in domino. **Ad** et in ortu christi noua stella magis apparuit secundum vaticinium balaam. **Dicit** inquit stella ex iacob et surget stella ex israhel. **De** etiam dictum est in libro de altari. **Emunctoria** siue forcipes ad emungendum licinia. sunt verba diuina quibus litteras legis amputamus. et lucere spiritu reuelamus. **Iuxta** illud. **Vetustissima** veterum comedetis. et nouis superuenientibus vetera abijcietis. **Vasa** in quibus licinia emuncta extinguuntur sunt corda fidelium que obseruantiam legale ad litteras ad mittunt. **Rursus** forcipes quia gemino dentem componit ignis sunt predicatorum qui nos compositis vtriusque testamenti paginis instruunt et moribus componentes ad charitatem accedunt. **Scutula** vero id est vasa equalis amplitudinis in fundo et in ore ad calefaciendum facta. sunt illi doctores qui thesaurum cordis non celant. sed ex eo proferunt noua et vetera lucerna quibus non ponuntur sed modio sed super candelabrum. ut hi qui sunt in domo domini lumen et calorem accipiant spiritus sancti. **Crux** quibus super altare ponenda est

et eā inde tollit baiul⁹ crucis. i. q̄ recolit q̄
crucē de xp̄i humeris sublataz tulit symō
cirene⁹. Inter duo cādelabra crux i altari
media collocat qm̄ inter duos ip̄los xp̄s
in ecclia mediator existit. **I**pe enī ē lapis
angularis q̄ fecit vtracq̄ vñū. ad quē pa/
stores a iudea et magi ab oriēte venerunt.
Bet alit⁹ dicef in phemio q̄rte ptis sub
ti. de accessu sacerdoti ad altare. Rursus
altaris frons aurifrisio ornat. iuxta illud
Exo. xxv. et xxviii. ca. **C**onstrues mihi al
tare. faciesq̄ illi coronā p̄ girū. seu circūi
tū. altā q̄ttuor digitū. **N**epe altare q̄nq̄ si
gnificat cor hoīs. in q̄ sacrificiū x̄e fidei p̄
p̄tritionē offerri d̄z. et tunc aurifrisiū p̄ce
ptū bone opatiōis significat q̄ frōtē n̄rm
ornare debem⁹ vt ceteris luceam⁹. **A**ūq̄
altare significat xp̄m et tūc p̄ aurifrisiū cō
grue ornamētū charitatis designat. Sic
enī aurū p̄minet oib⁹ metallis. sic et chari
tas ceteris v̄tutib⁹. **U**n ap̄ls. i. ad Cor.
xiii. **M**aior aut̄ horū ē charitas. Frontez
enī nostrū sic aurifrisio charitatē debem⁹
ornare. vt pati simus p̄ xp̄o aīas ponere
Vexilla etiā sup̄ altare erigūt vt triūph⁹
xp̄i iugiter i ecclia memoret⁹. p̄ quē et nos
de inimico triūphare speramus. **C**odex
etiā euāgelic⁹ sup̄ illd̄ adaptat. eo q̄ euā
gelii ab ip̄o. i. xp̄o sit editū et ip̄i phibeat
testimoniū. **Q**ui q̄re exteri⁹ ornet dicef i
iii. p̄te lb̄ ti. de lega. indumentis. **D**einde
vasa et v̄tēilia i domo dñi a moysē et salo
mone originem habuerūt. q̄ i veteri testa
mēto plura et diūsa fuerūt. put i **E**xo. legi
tur diūsa habētia significata. de q̄b⁹ b̄ bre
uitatis causa nō agim⁹. **H**anc nomia q̄ ad
ornatū ptinēt. tpe q̄dragesime remoueri
vel p̄tegi debēt. qd̄ sit fm̄ aliq̄s i dñica d̄
passiōe. q̄ extūc diuinitas fuit abscōsa et
velata i xp̄o. dimisit enī se capi et flagella
ri vt hō tāq̄ nō haberet i se v̄tutē diuini
tatis. **U**n i euāgelio hui⁹ diei d̄z. **I**hs aut̄
abscōdit se et exiuit d̄ tēplo. **T**ūc ḡ coope
riunt cruces. i. v̄tus sue diuinitatē abscō
dit. **A**lij b̄ faciunt a p̄ma dñica q̄dragesi
me. q̄ extūc ecclia incipit de ei⁹ passiōe
agere. **U**n eo tpe crux ab ecclia nō nisi co
opta portari d̄z. **E**t fm̄ morē q̄rūdā loco
rū duo tm̄ velamia seu cōtine tūc retinēt.
quoz vñū ponit p̄ circuitū chori. aliud
suspendit int̄ altare et chorum ne appareāt

q̄ sūt intra sancta sctōz. **E**t sanctuariū et
crux tūc velant⁹ signat l̄raz legis. i. ei⁹ car
nalē obseruantia. siue qd̄ i veteri testamē
to aī xp̄i passiōē itelligētia sacrarū scri
pturarū velata opta et obscura erat et qui
tpe illo fuerūt. velamē. i. obscurā sciaz aī
oculos habuerūt. **S**ignat etiā rōp̄heam
illā q̄ fuit aī ianuam paradisi. **E**t qm̄ hmōs
carnalis obseruantia et obscuritas et rom
phea i xp̄i passiōe sublata sūt idō cortine
vel velamia hmōi in pasceue remouent⁹.
S et q̄ in veteri testamēto fuerūt aīalia
ruminātia et vngulas scindētia et boues
arātes. i. scturaz mysteria discernētes et
spūaliter itelligētes. idō i q̄dragesima p̄
velū ingrediūt sacerdotes pauci. q̄b⁹ da
tū est nosse mysteriū regni dei. **C**irca b̄
aut̄ notādū ē q̄ triplex gen⁹ veli suspēdit⁹
in ecclia. videlz qd̄ sacra opit. qd̄ sanctua
riū a clero diuidit. et qd̄ clerū a ip̄lo secer
nit. **P**rimū ē nō l̄re legis. **S**cōm nō n̄re i
dignitatis. q̄ indigni sum⁹ imo impoten
tes celestia intueri. **T**ertiū est coercio n̄re
voluptatis carnalis. **P**rimū videlz corti
ne q̄ ab vtroq̄ altaris latere extendūt sa
cerdote secretū intrāte. put i q̄rta p̄te sub
ti: de secreta dicef. significatū ē in b̄ q̄ sic
legit **E**xo. xxiii. **M**oyse posuit vela
mē sup̄ faciē suā. q̄ filij isrl̄ claritatē vult⁹
ei⁹ sustinere nō poterāt. **E**t sic dic̄ ap̄ls b̄
velamē adhuc hodie ē sup̄ corda iudeoz
Scōm videlz cortina q̄ in q̄dragesima in
officio misse aī altare extēdit. significatū
ē in b̄ q̄ velū intra tabernaculum erat su
spensū qd̄ diuidebat sancta sctōz a sancti
vt dicef in phemio q̄rte ptis per qd̄ arca
ip̄lo velabat et erat miro ope p̄textū et pul
chra varietate distinctū. qd̄ i passiōe dñi
scissū ē. et illi⁹ exēplo hodie cortine varia
pulchritudine texūt. **D**e p̄misso velo et q̄
les eē dñt cortine hēt **E**xo. xxv. et xxxv. ca.
Tertiū inde tūc habuit originē q̄ i p̄ri
mitiua ecclia peribol⁹. i. paries q̄ circūit
choz nō eleuabat nisi vsq̄ ad appodiatio
nem qd̄ adhuc in q̄busdā ecclesijs obfua
tur. qd̄ idō fiebat vt ip̄ls vidēs clerū psal
lentē inde bonū sumeret exemplū. **C**lerū
tm̄ b̄ tpe q̄si cōmuniter suspēdit⁹ siue inter
ponit velū aut mur⁹ inter clerū et ip̄lum.
ne mutuo se p̄spicere possint q̄si ip̄o facto
dicat. **A**uerte oculos tuos ne vi. va. rē.

In pasceue ho omne tollit velū. qz in passione dñi velū templi scissum ē. et p eā reuelata est nobis legis spūalis intelligētia q̄ antea latebat vt pmissum ē. et apta ē celestis regni ianua. et data est nob fortitudo vt vinci nisi velim⁹ a carnali p̄cupiscentia nequeam⁹. Verūtm̄ velū qd̄ diuidit sanctuariū a clero retrahit vel eleuat in vespera cuiuslibet sabbati q̄dragesime qñ officiū diei dñice inchoat. vt cler⁹ possit in sanctuariū intueri. qz dñica recollit resurrectionē. Hoc etiā ideo fit in sex diebus dñicis. qz nulla fuit etas in q̄ nō fuerit gaudiū eternū. gaudium q̄dem figuratū qd̄ celo velat qd̄ p velū illd̄ significat. Inde ē qd̄ dieb⁹ dñicis non ieiunam⁹. et h̄ ppter gl̄iam dñice resurrectionis. Nā p̄ima dñica signat gaudiū qd̄ habuerūt p̄imi parētes in paradiso añ p̄ctm̄. Scda dñica figurat gaudiū qd̄ pauci habuerūt i arca noe alijs oib⁹ diluuii submersis. Tertia qd̄ habuerunt filiī isrl̄ sub ioseph alijs fame afflictis. Quarta qd̄ habuerūt sub salomone i omni pace viuētes. Quinta qd̄ habuerūt redeuntes de captiuitate babylonie. Sexta qd̄ discipuli habuerunt a resurrectione vsqz ad ascensionē qñ cū eis p̄sentialiter fuit sp̄s. In festiuitatibus etiā nouē lectionū q̄dragesime velū ipsuz eleuat vel retrahit. Sz h̄ nō habet de p̄maria eccl̄ie institutione. qz tūc nullū festū celebrabat in q̄dragesima solēniter. Sz si aliqd̄ festū occurrebat. q̄cūqz die occurreret i sabbato et in dñica de eo cōmemoratio fiebat. put in canone pape martini habet. Et i burcardo li. xij. et h̄ totū ppter t̄pis illi⁹ tristitiā. postea vsus in p̄trariū obtinuit. vt videlz festū nouē lectionū in suo die solēniter celebret. et nihilomin⁹ ieiunet. Rursus cortine in festiuitatib⁹ extendūt in ecclesijs ppter ornatū vt p̄visibiles ornat⁹ ad inuisibiles moueamur. q̄ sūt qñqz varijs colorib⁹ colorat vt p̄missum ē vt ex diuinitate colorz ip̄oz notet qd̄ hō qui est dei templū ornat⁹ esse debet varietate seu diuinitate virtutuz. Cortina alba signat vite mūdiciā. Rubea charitatem. Viridis p̄teplationē. Nigra carnis mortificationē. Virida tribulationē. Adhuc sup cortinas cādidat suspendūt qñqz p̄ni varij coloris ad notandū qd̄ cor nostrū

purgatū esse debet a vitijs et in eo debent esse cortine virtutū et varietas bonoz operū. Porro i festo natiuitatis dñi q̄daz eccl̄ie nullos suspēdūt p̄anos. q̄dā viles. et q̄dā bonos. Que nullos suspendūt. nō strū figurāt ruborē. si enī maximū sit nob gaudiū de nato saluatore. nō tñ debem⁹ esse sine rubore. p eo qd̄ tñ fuit nostrū peccatū qd̄ dei fili⁹ seipm̄ ppter nos exinanit/uit formā serui accipiēs. Et ppter ea etiā in ip̄ius obitu nō cū leticia solēnizam⁹. Sz acerrimū ieiuniū facim⁹. cū tñ in alioz sctoz obitu leti solēnizem⁹. et aliquātuluz lauti⁹ i cibo et potu nob indulgeam⁹. put in. vj. pte sub pasceue dicitur. Rubor q̄ppe nobis est qd̄ dñs mortu⁹ ē ppter peccata n̄ra. sancti ho nō ppter peccata n̄ra. Sz ppter xpm̄ passi sunt. Qui viles suspēdunt figurāt qd̄ dñs suilem induit formā. et qd̄ vilib⁹ p̄anis eo die inuolut⁹ fuit Qui bonos gaudiū de rege nato habitū attendunt. et q̄les esse debeam⁹ in receptiōe tāti hospitis ostendunt. In q̄busdam eccl̄ijs altare i pasca p̄ciosis ornat palleis. et supponunt velamina trium colorz rubeū subalbū. et nigrū. q̄ tria tēpora designant. Prima lectione et respōsorio finitis remouetur velamē nigrum. qd̄ tēpus añ legem signat. Secūda lectione et respōsorio finitis remouet subalbū. qd̄ t̄ps sub lege designat. Tertia finita remouet rubeū. qd̄ t̄ps gratie significat. i quo p xpi passionē ad sancta sanctorz et ad eternā gl̄iam nob aditus patz. De p̄anis vero et vestimētis altaris in tractatu de altari dictuz est. In p̄cipuis festiuitatib⁹ thesauri eccl̄ie in publicū deducunt ppter tria. Primo ppter p̄sideratiōem cautele vt videlz appareat qd̄ caut⁹ fuerit in suando q̄ illuz fuare tenet. Scdo ppter solennitatis venerationē. Tertio ppter oblatiōis memoriā videlz in memoriā illoz q̄ p̄us ea eccl̄ie obtulerūt. Qd̄ aut eccl̄ia intus et nō extra festiue ornat mysterialiter innuit qd̄ ois gl̄ia eius abintus est. Licet enī exterius despicabilis sit. in aia tñ q̄ sedes dei est radiat. iuxta illud. Nigra sum Sz formasa et c. Et dñs p ppham. Etenim hereditas mea p̄clara est mihi. Propheta etiā confiderās h̄ ait dño. Dilexi decorē dom⁹ tue et c. quaz specialiter fides spes et charitas

Liber

exornat. **E**cclia q̄z materialis ⁊ etiā spiri-
tualis mūdari debet. de q̄ in. vi. pte s̄b ti.
de pasca. ⁊ de. v. feria cene dicet. In non
nullis ecclesijs oua strutionū ⁊ hmōi que
admirationē inducunt: ⁊ que raro viden-
tur cōsueuerunt suspendi. vt p hoc popu-
lus ad eccliam trahat ⁊ magis afficiatur.
Rursus aut̄ q̄dam q̄ strutio tanq̄ auis
obliuiosa derelict̄ in sabulo oua sua. de/
mū q̄dam stella visa recordat̄. et redit ad
illa aspectu suo fouens ea. **Q**ua ergo i ec-
clesijs suspendunt̄ ad notandū q̄ hō pro-
pter peccatū a deo derelictus si tandē di-
uino lumine illustratus: recordat̄ delicto
rū suorū penituerit ⁊ ad ip̄m redierit. per
aspectū misericordie illi⁹ fouet̄. p quē eti-
am modū d̄r in **Luca.** q̄ respexit deus pe-
trum postq̄ negauit xp̄m. **S**uspendunt̄
etiā vt in illis vnusq̄sq̄ p̄teplet̄ q̄ hō faci-
le deū obliuiscit̄: nisi p stellam. i. sp̄s san-
cti gr̄am influentē illustratus ad euz redi-
re per bona opa recordet̄. **G**ane in p̄mi-
tiua ecclia sacrificiū fiebat in vasis ligneis
⁊ vestibus cōmunibus. tūc enī erāt lignei
calices ⁊ aurei sacerdotes. nūc x̄o ecōtra
est. **S**3 seuerin⁹ papa instituit q̄ i vitreis
fieret. q̄ x̄o illa fragilia erant. ideo vrba-
nus papa etiā p̄ciliū remenī. statuit q̄ i ar-
genteis vel aureis vasis sacrificet̄. vel p̄-
ter paupertatem in stāneis q̄ non eruginan-
tur. non tamen in ligneis vel ex auricalco
Nō ergo debet esse d̄ vitro p̄pter pericu-
lum effusionis. nō de ligno q̄ cū sit poro-
sum ⁊ spongiosū: corpus sanguinē absor-
beret. non d̄ ere vel auricalco qm̄ ob vini
x̄tutem eruginē ⁊ vomitū puocaret. **E**t
nota q̄ calicis nomē a veteri ⁊ nouo testa-
mento originē traxit. **U**nde **Biere.** Calix
aure⁹ babilon inebrians omnē terrā. **E**t
dauid Calix in manu dñi vini meri plen⁹
mixto. **E**t alibi. Calicē salutaris accipias
⁊ nomē dñi iuocabo. **I**te in euāgelio **P**o-
testis bibere calicē quem ego bibitur⁹ sū.
Item accipiens calicem gr̄as egit. Calix
autē aure⁹ significat thesauros sapiētie i
xp̄o absconditos. **A**rgenteus mūdiciā cul-
pe. **S**tāneus innuit similitudinē culpe et
pene. stannū enī est mediū inter argentū
⁊ plūbū. ⁊ caro xp̄i l̄z non fuerit plūbū. i.
peccatrix. fuit tñ carni filis peccatrici. ⁊ li-
cet nō fuerit argentū. i. passibilis p̄p̄ suā

Primus

culpam. fuit tamē passibilis p̄pter n̄fam.
q̄ languores nostros ip̄e tulit et dolores
n̄ros ip̄e portauit. **D**e calice ⁊ patena di-
cet̄ sub ti. de p̄secrationib⁹ ⁊ vinctiōib⁹.
Nempe si q̄s tenui religionē tentus dicat
q̄ dñs p̄cepit moysi vt cuncta vasa taber-
naculi in oēs vsus ⁊ cerimonias ex ere fa-
ceret. vt legit̄ **Exo. xxvij. ⁊ xxxviij. c.**
q̄d q̄ hmōi p̄ciosa vasa ⁊ ornāmēta pote-
rant venūdari ⁊ dari pauperib⁹. filis ē iu-
de ⁊ mulieri vnguentarie contrari⁹. **H**oc
enī agim⁹ nō q̄ deū min⁹ vilia ornamenta
delectent q̄ aurea. sed q̄ euz hoies q̄d di-
ligūt deo libēter offerūt. p diuinā latitiaz.
suā vincūt auariciā. **P**reterea hec diuine
pietatis officia moralia sunt ⁊ future glo-
rie significatiua. **U**nde etiā in veteri lege
ex auro iacincto. purpura. cocco bis ticto
et bysso retorta. ⁊ alijs p̄ciosis sup̄hume-
rale fieri p̄cipit̄. vt q̄nta sacerdos x̄tutuz
diuersitate clarescere debeat demonstret̄
⁊ altare p̄piciatorū ac candelabrū ⁊ alia
vasa ⁊ ornāmēta altaris ex auro fieri ⁊ ar-
gento. **Exo. xxv. ⁊ xxx. ⁊ xxxviij. c.** **T**a-
bernaculū q̄z ex diuersis p̄ciosis fieri p̄ce-
ptum est. put dictū est sub ti. d̄ ecclia. **L**e-
galis etiā p̄ntifex alijs diuersis p̄ciosis
vtebat̄ ornāmētis put dicet̄ in tertia pte
sub ti. de legalib⁹ indumētis. de hoc etiā
sub ti. de ecclie dedicatione p̄p̄ncipiū
dicet̄. **P**orro phibitū est in cōcilio aure-
lian. ne diuina ministeria p̄stent̄ ad nupti-
arū ornatuz ne improborū tactu vel p̄pa
secularis luxurie polluant̄. q̄ nimiz osten-
dit̄ q̄ ex veste cuiuscūq̄ p̄sone fieri nō de-
bet casula. vt aliq̄s sacris mysterijs depu-
tandus ornatus **S**tephanus q̄z papa sta-
tuit ne vestimentis ecclie in alijs vsib⁹ q̄s
fruat̄. q̄q̄ nisi a sacrat̄is hominib⁹ tangā-
tur ne vltio q̄ balthasar regē babilonie p̄-
cussit sup̄ hoc transgrediētes veniat. **C**le-
mens etiā papa statuit ne mortui sepeli-
antur vel inuoluant̄ seu opiant̄ vel etiā
feretrū cum palla. i. p̄anis altaris. aut cū
mappa q̄ calix inuoluit̄ seu cum qua sacer-
dos manus post cōsecrationē tergit. **Q**uā
x̄o palle. i. corpalia. et vela. i. ornamenta
altaris seu cortine sup̄ altare p̄dētes for-
didate fuerint. dyaconi euz ministris bu-
milib⁹ illa lauent intra sacrariū. ⁊ non ex.
Pro velis aut̄ lauandis q̄ ad cultū altar̄

ptinent noua peluis habeat. **P**alle vero id est. corporalia in alia pelui lauent. **V**ela q̄z ianuariū. i. cortine q̄ extendunt i ecclesijs in festis et i q̄dragesima i alia pelui lauent. **H**inc q̄ statutū ē i p̄cilio ylderē. q̄ ad corpale lauanduz et ad pallas altari ppria habeat. vasa foris i q̄b̄ nihil aliud lauet. **S**z et fm eūdē clementē si altari pal la. i. vestimenta altaris vel cathedra in q̄ sedet sacerdos sacris vestib̄ indut. v̄l cā delabrū. v̄l velū. i. pānus vel cortina sup altare pendēs fuerint vetustate p̄sumpta cremēt. et cineres vel in baptisterio vel i pariete aut i fossis pauimētoz ybi non fit transit iactent. **E**t nō q̄ ecclesiastica ornamēta benedicūt. vt diceb̄ sub ti. de p̄secrationib̄ et v̄nctionibus.

De campanis.

Campane sūt vasa enea in nola ciuitate cāpanie p̄mo iuuēte. **M**aiora itaq̄ vasa cāpane a cāpania regione. mīora vero nola a nola ciuitate dicunt. **P**ulsatur aut et b̄ndicitur cāpana. vt p̄ illi tactuz et sonitū fideles inuicē inuident ad p̄mīuz. et crescat in eis deuotio fidei. fruges. mētes et corpa credentiū seruēt. p̄cul pellā hōstiles exercitus. et oēs insidie inimici. fragor grādinū. p̄cella turbinū. impet̄ tēpestatū et fulgurum tempenē. infestaq̄ tonitrua et v̄etoꝝ flama suspendat. spūs p̄cellaz et aeree potestates p̄sternant. vt b̄ audietes p̄fugiant ad sancte m̄ris ecclie gremiū an̄ sancte crucis vexillū cui flectis oē genu et. sicut hec singula in b̄ndictionib̄ cāpane habent. **S**ciēdū aut est q̄ cāpane q̄rū sonozitate puenit p̄p̄s ad eccliam ad audiendū et clerus ad annūcianduz mane misericordiam dñi et x̄itatez ei p̄ noctē. significat tubas argēteas q̄b̄ in vereri lege populus ad sacrificandū accersiebat. de quibus diceb̄ in. vj. pte sub penthe. **Q**uēadmodū enī vigiles in castris tubis. sic et eccliaz ministri cāpanaz sonitu se excitāt vt cōtra insidiātē dyabolū p̄noctent. **P**igna igit̄ nostra enea sonoziora sunt tubis veteris legis. q̄ tūc notus erat deus i iudea tñ. nūc vero in omni terra. **S**ūt etiā durabiliora. significāt enī p̄dicationēz noui testamēti fore amplī duraturā tubis et

sacrificijs veteris legis. q̄ v̄sq̄ ad mundi finē. **S**i q̄dē cāpane p̄dicatores significāt q̄ fideles ad similitudinē cāpane ad fidē vocare dñt. q̄d significatū est i eo q̄ dñs p̄cepit moyli vt faceret vestem sūmo pōnifici habētē. lxxij. tintinabula q̄ sonarēt cū pōtifer i sancta sanctorū ingrederet. **I**pm q̄ vas os p̄dicatores designat. iux̄ illd̄ apli. **F**act̄ sū velut es sonans siue cimbālū tinniens. **D**uricia metalli fortitudinem designat in mēte p̄dicatores. **Q**uā dñs. **P**edi frontē tuā duriorē frontib̄ eoꝝ. **P**lectrū siue ferrū q̄d interi⁹ ex v̄traq̄ pte feriens sonū reddit: doctoris linguā q̄ scia ornat et q̄ v̄trūq̄ testamētū resonare facit figurat. **P**relatus q̄ absq̄ scia p̄dicationis est q̄si cāpana sine plectro. iux̄ illud **B**reḡ. **S**a cerdos si p̄dicationis est inscius. quā clamoris vocē daturus est p̄co mutus. ē enī quasi canis mutus latrare nō valēs. **I**pa nō p̄cussio denotat q̄ p̄dicatoꝝ p̄mūz debet per correctionē i se vicia ferire et postmodum ad aliena exprobanda accedere ne contra doctrinā apli alijs p̄dicans ip̄e reprobis inueniatur. **U**nde p̄s. **P**eccatoꝝ autē dixit deus q̄re tu enarras iusticias meas et assumis testamētūz meū p̄ os tuū. **S**ue namq̄ actionis exemplo plerūq̄ accendit q̄s cruditione s̄monis mouere: nequit. **V**inculū nō quo plectrū vasi p̄iungit̄ seu ligat̄ ē moderatio q̄ lingua t̄patur q̄ ad tractū corde. id est. ad autoritatē scripiure linguā mouet p̄dicatores. **L**ignū in quo cāpana p̄det lignū dñice crucis siḡt q̄d ideo q̄nq̄ a supiorib̄ cōtinet: q̄ crux ab antiquis patrib̄ nunciat̄. **I**nstrumenta q̄bus ip̄m lignūz alligatū seu affixū est oracula sunt p̄phaz. **L**igatura nō ferrea q̄ cāpana ligno p̄iungit̄ charitatē denotat p̄ quā p̄dicatoꝝ indissolubilit̄ cruci affix̄ gliat̄ diceb̄. **A**bibi absit gloriari nisi i x̄p̄o do. no. **C**auilla ligno affixa qua mediātē cāpana pulsatur rectā p̄dicatores mēte signat q̄ diuinis mādatis inherēs illa fidelū aurib̄ p̄frequentē pulsationē inculcat. **F**unis aut̄ ab illa pendēs qua campana pulsatur est humilitas seu vita p̄dicatores. **F**unis etiā ip̄a vite nostre mensuram ostendit. **A**dhuc cuz funis initū habeat a ligno a quo cāpana pendet per q̄d crux dominica intelligitur: recte sacra scriptu

ram a ligno sancte crucis descendentes signat. Sicut etiam funis ex tribus est funiculis. ita et scriptura ex trinitate consistit. scilicet ex historia. ex allegoria et ex moralitate. Funis ergo descendens a ligno in manu sacerdotis est scriptura a mysterio crucis descendens in ore predicatoris. Rursus ideo funis usque ad manus quibus continetur extenditur. quia scriptura usque ad opera transire debet. Funis quoque eleuatio et depressio in pulsando denotat quod sacra scriptura aliquando loquitur de altis. aliquando de inferioribus. seu quod predicator quandoque propter aliquos alta dicit. quandoque propter alios descendit iuxta illud apostoli. Siue excedimus propter deum. siue descendimus propter vos. Adhuc sacerdos deorsum funem trahit dum ad actiuam vitam a contemplatione descendit. ipse vero sursum trahit dum scriptura docet in contemplationem erigere. Deorsum etiam trahit dum scripturam ad litteras quando occidit intelligit. sursum trahit dum spiritualiter eam exponit. Rursus secundum Gregorium. deorsum trahit et sursum trahit. dum in ea se metipsum quantum videlicet in prauis iaceat. et quantum ad bona facienda perficiat. Sed et ex tractu funis campana resonat. populus ad expositionem sacre scripture adunatur. predicator audire et populus in unitate fidei et charitatis uniri. Sacerdos itaque qui se recognoscit predicationis debitorem non se subtrahat a mouendis signis. quoniam et filij aaron clangebant tubis. Funem ergo mouet qui fratres aut populum ex officio vocat. Anulus in fine corde per quem in plerisque locis corda trahit est corona premissi seu pseuerantia in fine vel est ipsa diuina scriptura. Porro sauinianus papa statuit ut hore diei per ecclesias pulsarent. Et nota quod ad diuina officia per. xij. diei horas campana cointer duodecies pulsant. videlicet in prima hora semel. et in vltima similiter semel. quia ab vna deo omnia et idem vnum erit omnia in omnibus. In tertia pulsant per sancta tertia et quarta horis que sub illa cantant. Similiter et in sexta ter per tribus videlicet per quinta per sexta et septima horis. Similiter in nona ter per tribus. ad vespas vero que est. xj. hora non solum semel sed etiam multipliciter quia in tempore gratie multiplicata est predicatio apostolorum. Item in nocte ad matutinum sepe. quia sepe exclamandum est. Exurge qui dormis. et exurge a mortuis. Communiter tamen ter pulsant in nocturnis. Primo cum squilla que significat paulum acute predicantem. Secunda pulsatio signifi-

cat barnabam sibi associatum. Tertia inuitat quod iudeis repellentibus christum dei. apostoli peruerterunt se ad gentes que in fide trinitatis quantum euangeliorum imbuerunt disciplinis. Unde et quidam quater pulsan. Et non sex esse genera tintinabulorum quibus in ecclesia pulsant. scilicet squilla cimbalum. nola. nolula seu dupla. campana et signum. Squilla pulsant in triclinio. id est refectorio. Cimbali in claustro. Nola in choro. Nolula seu dupla in horologio. Campana in capanni. Signum in turri. Quilibet tamen horum potest generaliter tintinabulum nuncupari. Varijs ergo designat vocabulis quia predicatorum per illa designati ad multa necessarii sunt. Sane in tota septuagesima. scilicet que quadragesima continetur. in diebus prefestis non debet per pulsari nec compulsari. nec depulsari sed solum simpulsi. id est simpliciter pulsari ad horas diei vel matutinas. In ecclesijs tamen bene ordinatis bis pulsant ad primam. Primo ad inuocandum. Secundo ad inchoandum. In tertia ter secundum numerum horarum que sub illa pulsant ut premissum est. vna ad inuocandum. alia ad congregandum tertia ad inchoandum. Similiter fit in sexta et in noua. et eodem campana et eodem ordine pulsant ad matutinas simpliciter. Ad missam vero et ad vespas duabus distinctarum campanis pulsant. In minoribus vero ecclesijs simpliciter tamen pulsandum est iuxta premissa. et hoc in festis. In dominicis vero et solennibus diebus. put in alijs temporibus compulsi. Quia enim predicatorum qui per campanas figurant tempore gratie crebri abundant et optime et importune instat. idcirco in festis que ad gratiam pertinent campana tumultuosius tinnit. et plerumque crepant ut dormientes et ebriosos excitent ne dormiant ultra modum. Quid autem significet compulsatio quando cantat Te deum laudamus. in quanta parte sub tunc. id est nocturnis dicitur. Verum aliquando moriente campana distincte pulsari ut populus hoc audiens oret pro illo. pro muliere quidem bis. pro eo qui ipsa inuenit aliteritatem. primo enim fecit hominem alienum a deo. quare secunda dies non habuit benedictionem. Pro viro vero ter pulsant. quia primo inuenta est in homine trinitas. Primo enim formatus est adam de terra. deinde mulier ex adamo. postea homo creatus est ab utroque. et ita est ibi trinitas. Si autem clericus sit tot vicibus simpulsi quod ordines habuit ipse. Ad vltimum vero compulsi debet cum omnibus

campanis. vt ita sciat ppls p q sit oraduz.
Debet etiā cōpulsari qñ fun? ad eccliaz z
 qñ de ecclia ad tumulū deportat. **L**ete
 rū cāpane in pcessiōib? pulsant. vt demo
 nes timētes fugiant. put in qñta pte sb ti.
 de accessu pō. ad al. dicet. Timent enī au
 ditis tubis ecclie militāt scz cāpanis. sic
 aliqñ tyrān? timet audiens i terra sua tu
 bas alicui? potētis regis inimici sui. Et h
 etiā est causa qñ ecclia vidēs p̄citari tem
 pestatē cāpanas pulsat vt scz demones tu
 bas eterni regis. i. cāpanas audietes ter
 riri fugiāt. za tēpestatis p̄citatiōe q̄scāt
 z vt ad cāpane pulsatiōē fideles admo
 neant z puocēt. p̄instāti piculo orationi
 insistere. **S**ilēt aut cāpane triduo ante
 pasca. vt dicet in sexta pte sub qñta feria
 cene. Rursus capane tpe interdicti silēt.
 qz sepe ob delictuz subditoz impedit lin
 gua p̄dicatoz. iuxta illud pphē. **L**ingua
 tuā adherere faciā palato tuo. qz domus
 id ē. ppls exasperās. i. inobediēs ē. Habet
 etiā ecclia organa. de qbus in qñta pte sb
 ti. de sanctis dicet.

De cimiterio z alijs loci sacri z religiosis

Nunc de cimi
 terio z alijs sacris ac religiosis
 locis dicam. **S**ane venerabi
 liū locoz alia sunt hūane necessitati depu
 tata. alia orationi dicata. **L**oca hūana ne
 cessitati deputata sūt xenodochium zeno
 storiū qd idē ē vasochomiū gerotecomiū
 orphanotrophiiū z belpotrophiiū. **S**an
 cti eteni p̄res z religioſi p̄ncipes h̄mōi in/
 stituerunt loca in qb? paupes. pegrini. se
 nes. orphani. infantes. emeriti. infirmi. i/
 becilles. z sauci recipiēt z foueriēt. Et
 nō qz geronta grece d̄: senex latine. **L**oco
 rū aut oratiōi dicatoz alia sūt sacra. alia
 sūt sancta. alia religiosa. **S**acra sūt q̄ per
 man? pōtificiū rite dedicata z deo sanctifi
 cata sūt. q̄ varijs noib? appellant. put sub
 ti. de ecclia p̄missum est. **S**ancta sūt loca
 emunitatis siue p̄uilegiata fuitozib? z mi
 nistris eccliaz deputata. de qb? videlz sb
 interminatiōe certe pene vel a iure vel p
 speciale p̄uilegiū iterdicti: ne qñ illa vio
 lare p̄sumat. sic sūt atria eccliaz. z i qbus
 dam locis claustra infra q̄ sūt dom? cano
 nicoz. in qb? reſ cuiuslibet q̄ sceleris p̄fugi

entib? si se ibi receperint securitas p̄stat.
Et fm statuta legalia porte et theatra ci
 uitatū. Religiosa sūt vbi cadauer hois i/
 tegrū vel etiā caput tñ sepeliť. qz nemo
 p̄t duas sepulturas h̄re. **C**orp? vō vel ali
 qd aliud mēbrū absqz capite sepultū non
 fac locū religiosū. **S**z z fm legalia institu
 ta cadauer iudei vel gētilis vť infātis nō
 dū baptizati. locū in q̄ sepultū ē religiosū
 facit. fm religionē tñ xpianā z canonicāz
 doctrinā solū xpiani cadauer locū fac re/
 ligiosū. **E**t nō qz q̄cqd ē sacru ē religiosuz
 z nō econtra. **L**etez loc? iste religiosus dī
 uersimode appellat videlz cimiteriū poli
 antrū siue antropolis qd idē est. **I**tem se
 pulcrū mausoleū qd etiā idē est. dormito
 riū. tumul? monumētū. ergastulū. sarco/
 fag? piramis. bustū. vrna. z spelūca. **C**i/
 miteriū d̄: a cimē qd ē dulce. z sterion qd
 ē statio. ibi enī dulciť defūctoꝝ ossa quie/
 scūt z saluatoris aduētū expectāt. **U**t qz
 ibi sūt cinices. i. vermes vltra modū fetē
 tes. **P**oliātrū d̄: qñ pollutū antrum p̄p̄
 cadauera hoīuz ibi sepultoꝝ. **P**oliān
 trū iterp̄tat multitudo viroz. a polis qd
 ē pluralitas. z antros qd ē vir. z fm h̄ p/
 prie d̄: cimiteriū p̄p̄ multitudinē hoīuz
 ibi sepultoꝝ. **S**ilr z antropol qd idem ē.
Sepulcrū d̄: qñ sine pulsu. qz q̄ ibi sepeliť
 pulsu caret. vť ē loc? vbi ossa p̄dūt. **M**au
 soleū dictū ē a qdā q̄ dicit ē mausole? qui
 fuit diues et potēs. z ab arthemisia eius
 vxore valde dilect? adeo qz eo defūcto ip
 sa gloriosū ei cōstruxit sepulcrū qd voca
 uit mausoleū a noie viri sui. **E**xinde igiť
 mos inoleuit vt q̄libet preciosa sepultura
 mausoleū nūcupeť. **D**ormitoziū d̄: a dor
 miēdo. qz ibi corpa sc̄toꝝ q̄scunt q̄ i dño
 dormiūt. **T**umul? d̄: qñ tumēs tell?. qñ
 hoie i terra sepulto terra aliquantulū ele
 uat. **M**onumētū d̄: qz monet mētem cu
 iuslibet inspicientis vt recorderet qz cinis ē
 z in cinerē reuertet. **E**rgastulū d̄: ab er/
 ge qd est opus vel ab erga qd est labor et
 sterion qd est statio. ibi enī requiescūt cor
 pora eoz q̄ in domino moriunt. **U**n bea/
 ti mortui q̄ in dño moriūt. amodo iam dī
 cit illis spiritus vt te. a. la. s. **S**arcophagus
 d̄: a sarcos qd est caro z fagin qd ē come/
 dere. qz ibi caro comedif. i. cōsumif. **P**ir
 ramis d̄: a pir qd est ignis; qz corpa igne

Libër

cremata et incinerata ibi recedebat. **Uel** qz sicut ignis a lato incipit et redat i acutū sic et pyramis. **Et** ē gen^o altissime sepultu-
re. **Tale** ē rome in q fuerūt cineres iulij ce-
saris collocati. et corrupto vocabulo vul-
gariter vocat^r acus sancti petri. q tñ iulia
dici deberet. **Similē** pyramidez fieri fecit
cesar iux^a tuironū ppe ripā ligeris. et reclu-
sit ibi cineres cuiusdā militis amici sui in-
terfecti. **Bustū** nō a noie ptēti nomē tra-
xit ptinētis loc^o videlz in q busta siue hu-
mana corpa sepeliebant^r. **Urna** dicta ē eo
q antiqz moris fuit hūana corpa rogo cō-
burere. et cineres in terreis urnis colloca-
tos fuare. **Spelūca** qñqz dī duplex vt iā
dicef. **Cimiterium** initiu habuisse dī ab
abraā q emit agrum ab ebron in q erat du-
plex spelūca vbi ipse sepult^o ē et sara. ysaac
et iacob. et adā et eua. ppterea enī emit vt
sibi et suis sepultura eet. **Duplex** spelūca
idō ibi erat. qz ibi duo sepeliebāt cōtigue
scz vir et vxor. vel i vna viri. et i altera mu-
lieres. vel qz vnicuiqz illic sepeliendo du-
plex spelūca i modū cathedre fiebat. **Uñ**
dicē lhiero. q tres patriarche sepulti sūt i
ciuitate ebron i spelūca duplici cū tribus
vxorib^o suis. **Sepeliebāt** at qsi sedētes. et
supior ps spelūce q trūcū capiebat a nati-
bus supra. dicebat vna spelūca ps nō in-
ferior q capiebat pedes crura et femora.
dicebat alia spelūca. **Hanc** nō debēt pas-
sim oēs intra eccliaz sepeliri. videf enī q
loc^o sepulture nō pfit **Lucifer** nāqz de ce-
lo fuit pstrat^o et adā de paradiso eiecit^o. et q
loca his meliora sūt. **Ite** ioab in taberna-
culo interfect^o ē. et iob in sterq^olinio trium-
phauit. imo obesse videf si qz indignus et
peccator i ecclia sepeliat^r. **Legit** enī in di-
alogo bti gregoriū libro. iij. ca. lvj. q cuz
qda flagiciol^o i ecclia bti faustini brixien.
sepult^o fuisset. eadez nocte beat^o faustin^o
apparuit custodi eiusdez ecclie dicēs. **Dic**
epo vt pūciat hinc carnes fetētes qz hic
posuit. alioqn ipse die. xxx. morietur. **Cu-**
stos nō timuit hec dicere epo. **Et** eps die
xxx. subito mortu^o ē. **Legit** etiā ibidez in
ca. lvij. de qdā alio q sepult^o fuit in ecclia
q cadauer ei^o postea inuētū est ex eccliaz
et linteamina remāserūt in loco suo. **Et**
Aug^o inqt. **Quos** pctā grauiora depmūt
si in locis sacris sepeliri se faciūt. restat vt

Primū

de sua psumptione iudicetur. quia eos sa-
cra loca nō liberant. sed culpa temeritatis
accusat. **Nullum** ergo corp^o debet in ecclie
aut ppe vbi corpus dñi et sanguis cō-
fiscitur sepeliri. nisi corpa sanctorū patrū
q dicunt^r patroni. i. defensores. q meritis
suis totā defendūt patriā. et epi. abbates.
et digni pbyteri et laici sūme sanctitatis.
s cūcti debēt circa eccliam sepeliri. puta i
atrio aut in porticu. aut i exedris siue vol-
tis ecclie exterius adherentib^o aut in cimi-
terio. **Dicit** enī qdaz q locus. xxx. pedū
circa eccliam debet ad h cōsecrari. alij nō
solā circūtionē quā facit eps dedicās ec-
clesiā ad hoc sufficere dicūt. **Aug^o** dicit i
libro de cura p mortuis agēda i fine q se-
peliri apud martyriūz memorias in h de-
functo pdest. vt cōmendās eum etiam in
martyrū patrociniū affectus p illo suppli-
cationis augeat. **Antiquitus** solebāt ho-
mines in pprijs domibus sepeliri. s ppe
cadauerū fetorem statutū fuit vt extra ci-
uitatem sepelirent^r. et quendā locū cōmu-
nem sanctificatū ad hoc deputabant. **No-**
biles vero sepeliebant^r super montes et i
medio montiū et in radicibus eorū et in p-
prijs predijs. **Ceterū** si qz in obsidione in-
terficiat^r nec possit cimiteriū haberi. sepe-
liat^r i loco vbi potest. **Si** vero negociator
vel peregrinus moriat^r in equore et fuerit
terra vicina sepeliat^r ibi. q si portus remo-
tus sit in aliqua insula ppinqua sepeliat^r.
Si aut^r terrā nō videat. fiat ei domuncula
delignis si haberi possunt et pūciat^r i ma-
re. **In** cimiterio autem christianorū non
nisi christian^o baptizatus sepeliri debet.
nec tamē omnis. quoniā nullus in malefi-
cio interfect^o si maleficiū sit mortale pecca-
tum. vt si sit interfect^o in adulterio. vella-
trocinio. vel i ludis gētiliū. **Et** idō vbi qz
inuenit^r mortu^o ibi sepeliat^r ppe dubium
cause mortis ei^o. **Si** nō qz subito moriat^r
i ludis pūciat^r. vt i ludopile. sepeliri pti i ci-
miterio. qz nemini nocē intēdebat. **Sz** qz
mūdialib^o occupabat^r aiūt qdā q sepeliri
dī sine psalmis et sine ceteri^o mortuorū obse-
quijs. **Sz** et si qz impetēs aliū i rixa vl tu-
multu ipenitēs moriat^r. nec sacdotē petijt
ñ dī sepeliri i cimiterio vt qdaz dicūt. nec
is q māu ppa mortē sibi pūciuit. sec^o si vim
ad cautelā sui vl suorū repellebat et alias i

penitētia remanebat. Si vero non ppter ali-
quā manifestam causā sōlo dei iudicio
q̄s subito mori pōt in cimiterio sepeliri.
Iust' enī in q̄cūq; hora mori saluat. pre-
sertim si dabat opam alicui rei licite. De-
fensori iusticie et pugnāti i p̄lio iusto occi-
sis cimiteriū et officiū libere pcedūt. inter-
fecti tñ i eccl'iaz nō portēt ne paupimētū s̄a
guine polluat. S; etsi aliq̄s rediens d̄ lu-
panari vel de aliq̄ loco vbi fornicat' sit in
via occidat. v' aliq̄ casu incōfites moriat'
nō sepeliat in cōmuni cimiterio. et si legi-
time pbari p̄t eū fornicatū fuisse nec con-
stat eū postea p̄fessum vel p̄ritum fuisse.
alioq̄n sepeliri d; . Rursus mulier moriē
in p̄tu nō d; in eccl'ia poni vt q̄dā dicunt
ne paupimētū eccl'ie sanguine polluat. sed
ex eccl'iaz ei dicat obsequiū. et i cimiterio
sepeliat qd̄ n̄ placet. alioq̄n pena sibi x̄te
ret i culpā. Vñ licite i eccl'iaz fert ita tñ q̄
eccl'ia a maculis corpis ne polluat diligē-
ter caueat. p̄tus tñ de v̄tre ip̄i' extract'
mortu' et nō baptizat' ex cimiteriū sepelia-
tur. Sūt tñ q̄dā q̄ dicūt q̄ p̄t' debet vna
cū muliere i cimiterio sepeliri. eo q̄ ps vi-
scerū esse censet. Hanc vir et vxor i eodez
sepulcro ponendi sūt exēplo abrahe et sare.
vbi specialē nō elegerint sepulturā. Vñ et
Tobias p̄cepit filio: vt cū mater ip̄i' com-
pleuisset dies suos. locaret eā i eodē sepul-
cro cū eo. Itē q̄libet i sepulcro parētū tu/
mulādus ē. nisi ex deuotiōe alibi elegerit
sepeliri. Ceterū i p̄cilio magūtinēsi statu-
tū ē q̄ suspēsū q̄ p̄ suis p̄ctis penam extre-
mā p̄soluit: ex q̄ p̄fessi sūt vel p̄fiteri desi-
derauerūt. et cōmunicauerūt. i cimiterijs
sepeliri possunt et oblatiōes et misse fieri p̄
eis. Qualit' hūanū corp' sepeliendū sit. di-
cet i septima pte s̄b ti. de officio mortuor

De eccl'ie dedicatiōe et p̄secratione

Quia de eccl'e-
lia et altari i supiorib' mēto fa-
cta est. p̄ns est vt aliq̄ de illorū
dedicatiōe subiiciam' di. Primo vñ p̄se-
cratio eccl'ie ortū habuit. Scdo p̄ q̄s Ter-
tio q̄re. Quarto q̄liter eccl'ia dedicetur. et
q̄d significet tā ip̄a dedicatiō q̄ singula q̄
i ea agūt. De officio vero festi dedicatiōis
eccl'ie in. viij. pte dicet. Primo igit' dōm
ē vñ dedicatiō eccl'ie initū habuit Sup

quo notādū ē. q̄ moyses dño p̄cipiēte fe-
cit tēplū et sacrauit illud cū mensa et altari
ei' et creis vasis et vtensilib' ad diuinū cul-
tum explēdū. Et nō solū diuinis p̄cib' ea
sacrauit. verū etiā sancti olei vinctōe dño
subēte liniuit. Legit' enī dñs p̄cepisse ip̄i.
moysi vt crisma p̄ficeret q̄ vngeret taber-
naculū i dedicatiōe et arcā testamēti. Sa-
lomō q̄z fili' dauid iubēte dño p̄fecit tem-
plū cū altari et reliq̄ ad diuinū cultū pagē
dū p̄secrauit sic in libro regū habet. Pa-
buchodonosor etiā rex vocauit oēs sakra-
pas optimates et tyrānos ad dedicatiōez
statue auree quā fecerat Iudei q̄ sic legist'
in burcardo li. iij. ca. iudei. loca i q̄b' dño
sacrificabāt diuinis hēbāt supplicatiōib'
p̄secrata nec i alijs q̄ deo dedicatiis locis
munera dño offerebant. Si igit' illi q̄ vñ
bre legis desuiebāt h̄ faciebāt. q̄ntomagis
nos q̄b' v̄itas patefacta est et grā et v̄itas
p̄ iesū xpm data ē. tēpla dño edificare. et p̄
ut meli' possum' ornare atq; ea diuinis p̄-
cib' et sanctis vinctiōib' cum altarib' et va-
sis. vestibus q̄z et reliq̄s ad diuinū cultū
implēdū vtēlib' deuote et solēniter ex in-
stitutione felicts pape. iij. sacrare debem'
Rursus cū i siria in ciuitate baruth iudei
quādā imaginē crucifixi pedibus p̄culca-
rēt et lat' ei' p̄forarēt. mox inde sanguis et
aq̄ exiuit. Iudei aut' h̄ viso mirati sūt et in-
firmi eorū h̄ sanguine deliniti ab oib' infir-
mitatib' suis liberati sūt ppter qd̄ oēs xpi
fide suscepta baptizati sūt et sinagogas eo-
rū i eccl'ias p̄secrauerūt. et inde mos inole-
uit vt eccl'ie p̄secrarēt cūz pus tñ altaria
p̄secrarent. Et ppter h̄ etiā miraculū ordi-
nauit eccl'ia fieri memoriaz dñice passiōis
v. kal. decēbris. et rome p̄secrata ē eccl'ia
i honore saluatoris vbi q̄dā ampulla cūz
illo sāguie reuāf. et solēne festū tūc agit'
Scdo notādū ē q̄ sol' pōtifex p̄t eccl'e-
lias et altaria dedicare. qm̄ gerit imaginē
et figurā sūmi pōtificis xpi spūalit' dedicā-
tis. sine q̄ nō possum' in grā stabiliri. Vñ
ipse ait: Sine me nihil potestis facere. Et
ps. Nisi dñs edi. do. et c. Vñ p̄cilium car-
thagin. phibet h̄ facē sacerdotē nec p̄t h̄
alicui inferioris ordinis demādari. Sa-
ne eccl'ia vt sacri edocēt canones dedicā-
da nō est nisi pus dotata sit. et ex licite ac-
q̄sit. Legit' enī q̄ dū q̄dā cps eccl'ia de

vsuri et rapinis constructa psecraret. vidit post altare diaboli statem in cathedra in habitu pontificali. q̄ dixit ep̄o. **C**essa ecclesia psecrare ad mea eni iurisdictionez pertinet cu sit ex vsuri et rapina facta. **E**po vero et clero territi et inde fugientib⁹. diabolus continuo ipaz ecclesiaz cu grandi strepitu destruxit. **R**ursus ecclesia q̄ p q̄stu cupiditatis pstructa e psecrada no est. et cui dos sufficiens assignata no e. et i q̄ pagan⁹ vl infidelis sepult⁹ e. donec inde fuit eiect⁹ et ecclesia abrafis p̄us parietib⁹ vl tignis reconciliata. **I**dez etia de excoicato. **S**i vero mulier pgnas illic sepulta sit. ea no eiecta poterit psecrari. **I**z p̄ baptizat⁹ no sit. q̄q̄ q̄dam alii scripserint sapietes. **E**t p̄t ecclesia cosecrari dieb⁹ dñicis et puatis et plures ep̄i et plura altaria p̄nt sil ab eodē i vna ecclesia psecrari. **T**ertio dñm e q̄re ecclesia dedicata. et q̄dem p̄p̄t q̄nq̄ cas. **P**rimo vt diabol⁹ et ei p̄tas inde penit⁹ expellat. **U**n̄ refert **G**reg⁹ in dial. li. iij. c. xxx. q̄ cu q̄da ecclesia arrianorū fidelib⁹ reddita psecraret et reliq̄e facti sebastiani et bte agathe illuc delate fuissent. p̄p̄s ibidē pgregat⁹ porcu repete int pedes huc illucq̄ discurre senferut. q̄ fores ecclesie repetens a nullo videri potuit. oēs q̄ i amirationez comouit. **Q**uidcirco dñs ondit vt cunctis patefieret q̄ d loco eodē imud⁹ hitator exiret. **S**equenti at nocte magn⁹ i eiusdē ecclesie tectis strepit⁹ fact⁹ e. ac si i eis aliq̄s errado discurreret. **S**cdo vero nocte quior son⁹ increuit. **T**ertia q̄z nocte tat⁹ strepit⁹ insonuit ac si ois illa ecclesia a fudamētis fuisset euerfa statiq̄ recessit. nec vltari⁹ ap̄d illaz antiq̄ hosti indetudo apparuit **S**cdo vt ad ea pfugientes saluet. put legit i canone gregozij. **E**t ob h ioabin tabernaculuz fugit. et altaris cornua apprehendit **T**ertio vt ibi orones exaudiat. **U**n̄ i orone ad missaz dñ. **C**oce de vt oēs q̄ huc de p̄caturī coueniūt ex q̄cūq̄ tribulatione p̄solatiōis tue bñficia cosequāt. **S**ic etia orauit salomō i tēpli dei dedicatiōe put legit in. iij. **R**eg. viij. ca. **Q**uarto vt ibi laudes deo soluāt. put sb̄ti. d ecclesia dictū e **Q**uinto vt ibi sacramēta ecclesiastica ministrēt. **U**n̄ et ipa ecclesia dñ tabernaculū q̄si taberna dei in q̄ sacramēta diuina p̄tinent et ministrant **Q**uarto dñm est q̄liter ecclesia psecrat. et q̄dē oib⁹ d eccle

sia eiecti solo diacono ibi remanēte reclufo. ep̄s cu clero añ fores ecclesie aqua no si ne sale bñdicat. et interim intrinsec⁹ ardēt xij. lumina añ. xij. cruces i ecclesie parietibus depictas **P**ostmodū vero clero et p̄lo sequenti ter circueundo ecclesiaz exteri⁹ cu fasciculo isopi parietes cuz aq̄ iā benedicta aspgit. et qlibet vice ad ianuā ecclesie veniens pcutit suplimiare cu baculo pastoralis dicens: **T**ollite por. p̄n. ve. rē. et diaconus deint⁹ rñdet. **Q**uis ē iste rex glie? **C**ui p̄tifer: **D**ñs fort⁹ rē. **T**ertia vero vice reserato ostio ingredit⁹ p̄tifer ecclesiam cu paucis ex mīstris clero et p̄lo foris manēte dicens **P**ax huic domui. et dic letanias. deinde i pauimēto ecclesie sit crux d cinere et sabulo vbi l̄ris gred et latinis totū scribit alpbatū. **E**t itez alia aquaz sanctificat cu sale et cinere et vino et altare psecrat **D**einde. xij cruces i parietib⁹ depictas crismate inungit. **G**ane q̄cūq̄ h visibiliter sunt de⁹ p inuisibile vtutē in aia opat q̄ de dei tēplū ē vbi fides facit fudamētū. spes erigit charitas p̄sumat. **I**psa eni ecclesia catholica ex viuīs lapidib⁹ adunata dei tēplū est qz multa tēpla vnū tēplū q̄z vn⁹ est de⁹ et vna fides. **D**om⁹ igit dedicata ē aia sanctificada. **E**t ē notadū qz psecratio duo efficit. **N**ā ipaz ecclesiam materiale deo appropriat. et nostrā scz tam ecclesie q̄ fidelis aie despōsationē insinuat. dom⁹ nanqz no psecrata ē sicut puella viro alicui destinata non tñ dotata nec matrimoniali cōmercio in vnione carnis vnita. **S**ed in psecratione dotata et transit i ppriā iesu xpi sponfam quā sacrilegiū est p adulteriū vltari⁹ violari. definit eni lupanar esse demonuz vt p̄t in psecratione illius tēpli q̄d antea pantheon vocabat. **P**rimo itaqz dicēdū est de aque bñdictione. sup quo dñs dicit **N**isi q̄s renatus fuerit ex aqua et spūs sancto non intrabit in regnū celoz. **A**q̄ eni q̄ lauandis corporib⁹ idonea est tanta diuinitus vtutez accipe meruit. qz sic corpora lauat a sordib⁹ ita et aias mūdāt a peccatis. **M**anifestuz q̄dem est qz hec aqua cui⁹ aspersiōe ecclesia cosecrat baptismū significat. qz q̄dammodo ipa ecclesia baptizata. **I**pa vero ecclesia illā vtiqz ecclesiam de signat q̄ i ea p̄tinet. s. fidelīū multitudinē. **U**n̄ etia ecclesia vocat eo qz ecclesiaz p̄tineat

ptinens videlz p pntento. Querēdū autē ē
qre huic aque sal admisceat. cuz saluator
noster de baptismo loquēs nullaz de sale
fecerit mētiōez. Non enī dixit. Nisi q̄s re
nat⁹ fuerit ex aq̄ salſa. vel ſale mixta v̄l ali
qd̄ h̄mōi. ſ. dixit. Nisi q̄s renat⁹ fuerit ex
aq̄ ⁊ spūſancto ⁊c. Et idipſū d̄ oleo ⁊ criſ
mate q̄ri pōt. Sed notādū q̄ ſal in diuino
eloquio ſepe p ſapia ponit. iux̄ illd̄. Ser
mo vester ſit ſale p̄dit⁹. Et dñs inq̄t diſci
pulis. Habetē ſal in vob̄ ⁊ pacē inter vos
Itēq̄. Vos eſtis ſal terre qd̄ ſi ſal infatu
atū fuerit in q̄ condieſ. Hinc etiā ē q̄ ſm
legē nulla hoſtia ſine ſale offerebat ſed in
omni ſacrificio ponebat. Ex q̄b⁹ oib⁹ con
uincit q̄ ſal p ſapia ponit. Eſt enī ſapia
p̄dimentū oīuz ⁊ tūtū. ſic ſal oīuz ciboz
Hinc ergo eſt q̄ null⁹ baptizat⁹ pūſq̄ ſale
cibet. etiā infantes vt qd̄ actu h̄re nō p̄nt
habeāt ſaltē ſignatiōe ſacramēti. nec ſine
ſale b̄ndicti⁹ aqua. De alteri⁹ aque b̄ndi
ctione in ſe. tractatu diceſ. Trina autē inte
rius ⁊ exteri⁹ cum iſopo ex aqua b̄ndicta
aſperſio trinā baptizādi imerſionē ſigni
cat. ⁊ ſit ppter tria. Primo ppter demonū
expulſionē. Nam aq̄ b̄ndicta pprie d̄ ſui
⁊ tute h̄z demones expellere. An̄ in exor
ciſmo ei⁹ d̄. vt fiat aq̄ exorcizata ad eſſu
gandā oēz inimici p̄tatem ⁊ ipſm inimicūz
eradicare ⁊c. Scdō ppter ipſi⁹ ecclie pur
gationē. oīa nanq̄ hec terrena. ppter pec
catū corrupta ſūt ⁊ fedata. Hinc etiā ē q̄
in lege oīa pene mūdabant⁹ p aquā. Ter
tio ppter remouendā oēz maledictionē ⁊
introducendā b̄ndictiōez. terra enī ab ini
tio cū fructu ſuo maledictionē accepit. eo
q̄ ex ei⁹ fructu deceptio facta fuit. Aqua
⁊o nulli maledictiōi ſubiacuit. Hinc ē q̄
dñs piſcē comedit. ſ. carnē nō legiſ. nomī
natim comediffe niſi de agno paſcali. ⁊ h̄
ppter legis p̄ceptū. in exemplū. ſ. abſtinē
di aliqñ a licitis. aliqñ eadez comedendi.
Rurſus aſperſio i circūitu facta ſignat q̄
dñs curā ſuoz h̄ns mittit angelū i circū
itu timentū ſe. Trīa ⁊o reſpōſoria q̄ inte
rim decantant⁹ eſt hilaritas triū ordinū ſc
dem ſuſcipiētium. ſ. noe. daniel. ⁊ iob. Et
qm̄ ad hāc innouationem gr̄a fidei ſpei et
charitat⁹ infūdif. iō ad pedē ⁊ ad mediūz
⁊ ad p̄re pariet⁹ ſupiorē aſp̄giſ. De iterio
ri etiā aſp̄ſione iā diceſ. De ⁊ tute iſopi i

ſe. ti. diceſ. Triplex ⁊o circūit⁹ quē ēps
aſpergēdo facit triplicē circūitū quē x̄ps
fecit ppter ecclie ſanctificatiōez designat
Prim⁹ fuit q̄ venit d̄ celo in mūdū. Scdō
q̄ de mūdō deſcendit i limbū. Terti⁹ q̄ de
limbo redigēs ⁊ reſurgēs aſcēdit in celū.
Triplex q̄z circūit⁹ oñdit q̄ ecclia illa ad
honore trinitat⁹ dedicat⁹. Oſtēdit etiā tri
plicē ſtatū ſaluādoz de ecclia. q̄ ſūt virgi
nes p̄tinētes ⁊ iugati. qd̄ etiā diſpoſitio
ipſi⁹ ecclie materialis oſtēdit. put ſb̄ ti. de
ecclia dictū ē. Porro trina ad ſuplimina
re oſtū pcuſſio ſignat triplex ius qd̄ x̄ps
h̄z i ecclia ſua. ppter qd̄ ſibi d̄z apiri. Eſt
enī ſua creatiōe. redēptiōe. ⁊ gloriſicatio
nis pmiſſiōe. Nā pōtiſex x̄pm. ⁊ga eius
p̄tatez figurat. Rurſus p triplicē pcuſſio
nē ianue cū ⁊ga paſtorali p̄dicatio euāge
lica intelligiſ. Quid enī ē ⁊ga paſtoralis
niſi ſmo diuin⁹. iux̄ illd̄. Eſa. Percutiet
terrā ⁊ga. i. ſmone oris ſui ⁊c. Virga igi
tur ianuaz pcutere ē aures audiētū p̄di
catiōis voce pulſare. Aures enī porte ſūt
p q̄s ad corda audiētū ſancte p̄dicatiōis
⁊ba itroducim⁹. An̄ p̄s. Qui exaltas me
de portis mortis vt annuncie oēs laudes
tuas i portis filie ſion Quid enī ſūt porte
filie ſion. niſi aures ⁊ audit⁹ fidelium. Ter
tio triplex cū ⁊ga pcuſſio ⁊ ianuaz ap̄tio
ſignificat q̄ p p̄dicationem paſtoz infide
les veniēt ad fidei cōſenſū. Per illā enim
porte iuſticie apiūt ⁊ illas ingreſſi fidē p̄fi
tent. An̄ p̄s. Ap̄ite mibi portas iuſticie.
⁊ ingreſſus i eas p̄fitebor dño. Hec porta
domini. iuſti itrabunt p eā. Percutit igiſ
ēps i ſupliminari ſc̄z rōnis dicens. Sup
ple o vos p̄ncipes. i. demones. ſeu potius
hoies. tollite. i. auferte. portas. i. ignorāti
as. v̄ſas. i. a cordib⁹ v̄ſis Interrogatio ⁊o
diaconi icluſi reſpōdēt i p̄ſona p̄li q̄s eſt
iſte rex gl̄ie. ē ignorātia p̄li neſciēt q̄s ē q̄
d̄z intrare. Ap̄tio oſtū euacuatio ē pecca
ti. Recte ḡ ēps ter pcutit. qz nūer⁹ iſte no
tiſſim⁹ ⁊ ſacraſtiſſim⁹ ē. ⁊ in oī dedicatiōe
ēps ter ianuaz pcutē d̄z. qz ſine iuocatiōe
trinitat⁹ nullū ſit i ecclia ſacramentū. Tri
na ⁊o p̄clamatio. tollite por. ⁊c. ſignificat
triplicē x̄pi p̄tatez. videlz quā h̄z i celo in
mūdō ⁊ i inferno. An̄ in hymno aſcenſio
nis d̄z. Ut trina rerum machina celeſtiuz
terreſtriū ⁊ infernoz p̄dita flectant genu

iam subdita. **C**onsequenter ostio apto intrat epi. ad notadū q si debite vta of ficio suo nil ei resistere pt. iuxta illd. **P**ne qd resistet potetatu tuo. Ingre dit autez cu duob vel trib vt in ore duoz vel triu testiu stet psecratiōis vbu. Vel qz pauc pntib dñs se trāfigurās p ecclia orauit. Et ingrediēs dic: Pax huic domui et oi bus habitātib in ea. qz xps mūdūz ingre diēs pacē inf deū et hoiez fecit. Venit eni vt nos deo pri recōciliaret. Post h dū dī letania pstrat orat p sctificatiōe dom. Nam et xps humiliat an passionē p disci pulis et credituris oib orabat dicēs: Pa ter sanctifica eos i noie tuo. Postqz vero surrexerit orat sine salutatiōe qm nō dic: dñs vobiscū. cū ecclia nondū sit qsi bapti zata et q cathecumini tm sūt nō sūt digni vt eis fiat a plausus cū nōdū sint sanctifi cati. ē tm p eis orādū. **C**lerus clamās et le tania pcin ens aplos rēp sentat q p ecclie et aiaz sanctificatiōe ad deū intercedebant **I**n pauimēto ecclie scribit alphabetuz h mō **F**it eni crux de cinere et sabulo ex trās uerso ecclie sup quā crucē puluer scribit alphabetū i modū crucis. lris grec et lati nis. nō aut hebraicis. qz iudei recesserūt a fide. et scribit cuz baculo pastorali. Sane alphabetū sup crucē scriptuz tria rēp sen tat. **P**rimo qdē scriptura ex grecis et lati nis lris i modū crucis facta rēp sentat cō iūctionē seu vnionē i fide vtriusqz pli iu dei videlz et gētilis p crucē xpi factā. iux illud. **J**acob cācellatis manib filijs bñdi xit. **I**pa xō crux siue xpus ex trās uerso ec clesie ducit. videlz vn a sinistro angulo oriētis i dextrū occidētis et alter a dextro oriētis i sinistrū occidētis significat q po pul ille q pus erat dexter fact ē sinister. et q erat i capite fact est in cauda. et econ uerso. et h ppē crucis vtutez. **C**hrist eni ab oriēte trās iēs reliqt iudeos in sinistra. qz infideles. et venit ad gētes qb licet i oc cidēte fuissent. dat esse i dextra. et tādē a gētib i dextra oriētis positis visitabit iu deos i sinistro angulo occidētis qd cōstat deteriores eē q pus inuenerit gētiles **I**ō aut i obliquū et i modū crucis. et non in di rectū belre scribūf. qz ad hāc sanctā itelli gētiā ptingere nō valet q crucis mysteriū nō recipit. et xpi passione nō se credit esse

saluādū. **I**n malinolā eni alaz non intro bit sapia et vbi xps fundamētū nō ē sup edificari non pt. **S**cdo scptura alphabeti rēp sentat paginā vtriusqz testamēti qd p crucē xpi adimpletuz ē. **I**n passiōe nanq ei velū tēpli scissū ē. qz tūc scripture apte sūt. et reuelata sūt sancta scōz. **U**nde ipe moriēs dixit. **C**ōsumatū ē. **I**n his qdem paucis lris ois sciētia p tinet. et tunc crux ex trās uerso ducit. qz vnū testamētū i alio p tinet. rota eni erat i rota. **T**ertio rēp sen tat articulos fidei. **E**cclie eni pauimētū ē nre fidei fundamētum. **E**lemēta ibi scpta sūt fidei articuli qbus rudes ac neophici i vtroqz plo i ecclia erudiūf. q se debēt pul uerē et cinerē reputare. iux illud qd dixit abraā **G**en. xviij. **L**oquar ad dñm meuz cū sim puluis et cinis. **S**criptura g alpha beti i pauimēto ē simplex doctrina fidei i corde hūano. **S**ābua seu bacul q alpha betū scribit. mōstrat aploz doctrinaz vel doctoꝝ ministeriū q facta ē puerio gētiū et pficiēda iudeoz. **C**ōscqnter epi ad alta re accedēs incipit stans. de i adiutorium meū intēde. qz tūc demū icipit qd ē i b offi cio pncipale. **E**t dī xpus. glia pri zc. qz b bñdictio fit ad exhibēdam gliaz trinitati. nō tm dī alla put i se. ti. dicet. et psecrat al tare. **I**n q qdē psecratiōe alia aq bñdicif. put i se. ti. dicet. ex q postqz altare septies aspersū fuit. aspergit etiā ter iteri tota ec clesia sic prius absq aliq dīa maioꝝ lap dū vel minoz. qm apd deū nō ē acceptio psonaz. iō iteri ad notadū qz exterior ab lutio sine iterioz nil pdest. **I**ō ter qm vt pmissū ē aspersio illa significat aspersionē et mūdationē baptismi q dat bñficio trini tatis. iux illd. **I**te docete oēs gētes bapti zātes eos i no. pa. et fi. et f. **E**t eni ecclia nō pt in aq imergi sic imergit baptizād. iō ter aspergit aq quasi loco trine imersionis. **R**ursum aspergit pcedēdo ab oriēte i occi dētē et p mediū semel i modū crucis. quia xps totā iudeā aut oēs gētes baptizari p cepit i nomie trinitatis. **C**ui baptismo tri buit efficacā in mysterio passionis incipi ens a iudeis de qb ort ē. et residuū aq ad basim altaris fundit. put in se. ti. dicetur **Q**uidā tm aliā aquā nō bñdicūt. s cū pus bñdicta totū officiū implēt. **I**nterim aut cātat chor p salmū illū. **E**xurgat deus et

dis. int. e. 7c. Et illū. Qui hitat in adiuto.
7c. In q̄b? fit mētio d' ecclia 7 ei? psecrati
one vt p̄t̄z sibi. Qui habitare faē vni? mo/
ris i domo. Eps x̄o dicit. Dom? mea do/
mus ofonis vocabit̄. Quia ei? officiū ē fa
cere vt ecclia dom? dei sit. nō negociatio/
nis. Hanc crismato altari. xij. cruces i pa
rietib? ecclie depicte crismat̄. Depingūt
aut̄ ipe cruces. Primo p̄p̄t demonū ter/
rore. vt scz demones q̄ inde expulsi sūt vi
dētes signū crucis terreā: et illic regredi
nō p̄sumāt. Secdo p̄p̄t triūphi ostēsiōe.
Cruces nāq? sūt vexilla x̄pi 7 signa triū/
phi sui. Merito ḡ vt ostendat̄ q̄ loc? ille
x̄pi dñio subiugat? ē ibidē cruces depin/
gunt̄. Nā 7 ap̄d impialē magnificētiā ob
seruat̄ vt aliq̄ ciuitate sibi tradita impia/
le vexillū i ea erigat̄. Et i h̄mōi figuratio
ne d̄r. Gen. xxviii. q̄ iacob lapidē quē sup
posuerat capiti suo erexit i titulū videlz i
titulū p̄conialē. memorialē. x̄pi passiōe q̄
suā eccliaz psecrauit 7 passiōis fidē ad me
moriā reducāt. Un̄ in cātid. Pone me vt
signaculū sup brachiū 7c. Duodecim x̄o
lumiaria añ cruces ip̄as posita significāt
xij. ap̄los q̄ p̄ fidē crucifixi totū mūdū illu
minauerūt 7 q̄z doctrina tenebre fugate
sunt. Un̄ dic̄ br̄s Bern. Tota p̄phetia
h̄a ē i fide crucifixi. Et ap̄ls. Nihil me iu
dico scire inf̄ vos nisi i x̄m x̄pm 7 hūc cru
cifixū. Cruces igit̄ per q̄tuor ecclie parie
tes illumināt 7 crismate iungūt. qm̄ ap̄li
crucis mysteriū p̄dicantes: fide passiōis
x̄pi q̄tuor mūdi climata illuminauerūt ad
cognitiōez. inflamauerūt ad amorē. vn̄ re
rūt ad p̄scientie nitore qd̄ p̄ oleū. 7 ad bo
ne fame odorē. qd̄ p̄ balsamū designatur.
Adhuc post crismatiōez altaris ip̄m alta
re 7 ecclia ornāt̄. lāpades accēdūt. d̄r mis
sa i q̄ pōtifex alijs vestib? vti q̄ fuerit in
aspersiōe vsus. put i se. ti. dicef. Postre/
mo notādū ē q̄ ecclia d̄r i sanguie alicui?
psecrari. Un̄ p̄m pelagiū 7 nicolaū papā
in martyrio ap̄loz petri 7 pauli ecclia ro/
mana psecrata ē. Cōsecrat̄ itaq? ecclia vt
p̄missū ē et altare. put i ti. se. cimiteriū ac
alia. put s̄b ti. de psecratiōibus dicef. Et
q̄q? legat̄ in veteri testamēto tēplū ter fu
isse psecratū. Primo in seprēbz. Secdo in
martio s̄b dario. Tertio i decēbz s̄b iuda

machabeo. Ecclia tñ semel psecrata nō ē
itep̄ recōsecrāda nisi fuit execrata qd̄ cōri
git. P̄tio si fuerit cōbusta. ita vt parietes
oēs vel eoz maior ps fuerint destruat̄.
Leuit. c. xiiij. p̄pe finē. Si enī solūmō te/
ctū v̄l aliq̄ ei? ps pietib? itegris manētib?
v̄l saltē i modica pte destructi cōbusta fu
erit recōsecrāda non ē. Secdo si tota ecclia
aut maior ei? ps simul fundit̄ corruerit. 7
ex toto. siue ex eis dē. siue ex alijs fuit lapi
dib? repata Cōsecratio etenī ecclie maxie
i exteriori vnctiōe. 7 in lapidū p̄iunctiōe 7
dispositiōe p̄sistit Si x̄o nō simul s̄ succel
siue parietes oēs ruerint 7 repati fuerint
eadē censet̄ ecclia. Idēq? nō recōsecrāda
s̄ dūtaxat cū aq̄ exorcizata 7 misse solenni
tate ē recōciliāda. q̄q? eam recōsiderādā
qdā scripserint sapiētes Tertio recōsecrā
da ē ecclia si dubiū sit vtrū aliqñ fuerit cō
secrata. eo q̄ sup h̄ nulla scriptura vel pi/
ctura aut sculptura. nullusq? etiā vn̄c? te
stis d̄ visu v̄l etiā d̄ auditu q̄ vt qdā dicūt
sufficeret extat. Altare q̄z semel psecratū
recōsecrādū nō ē: nisi illd̄ execrari cōtigat
qd̄ fit p̄mo si mēsa. i. superior tabula i q̄ fit
p̄ncipalit̄ psecratio mota vel in sui forma
mutata. vel enormit̄ puta vltra medietate
fracta sit. Enormitas tñ h̄mōi iure va
let ad ep̄i arbitriū referri. Idēq? maxie ē
si tota altari structura mota 7 repata fuit
ecclia tñ p̄p̄t altari vel structure motiōez
vel fractiōez recōsecrāda nō ē. qz alia ē al
taris psecratio. 7 alia ecclie Sic ecōuerso
si ecclia totalit̄ destructa altare non ledit̄
ecclia ip̄a repata solū: 7 non altare recōse
crat̄. q̄uis tūc decēs sit illd̄ aq̄ exorcizata
lauari. Cōsecrato tñ maiori altari nihilo
min? alia miora altaria ecclie psecrāda sūt
q̄uis qdā dixerint sufficere i illi? psecrati
one alia digito demonstrari. Si x̄o altare
modicā exteri? patiat̄ lesiōe nō ob h̄ ē re
cōsecrādū. Secdo recōsecrat̄ altare si alta
ris sigillū. i. lapis pu? cum q̄ sepulcrū siue
foramē i q̄ reliq̄e recōdūt̄ claudis̄ seu sigil
lat̄. motū aut fractū sit. Et fit foramē ip̄m
qñq? i sūmitate stipitis. 7 tunc qñq? aliud
sigillū nō apponit̄: s̄ p̄ncipalis mēsa super
posita loco sigilli habet̄. qñq? x̄o fit i pte
posteriori. 7 qñq? i anteriori. i. q̄ etiā fora/
mine i testimoniū psecratiōis caute inclu
di solēt lre psecrati ep̄i. p̄tinentes nomen

ei⁹ et alioz eoz i cōsecratiōe p̄sentū et in
cui⁹ sc̄ti honorē p̄secrat altare et etiā ipsa
eccl̄ia qm̄ sil⁹ p̄secrat vtrūq. annū q̄z et diē
p̄secratiōis. **Tertio** recōsecrat altare si iū
ctura q̄ sigillū forāmini vel etiā q̄ mēsa sti
piti vel aliud sigillū qd̄ mēsa ip̄a nō ē ad
heret mota v̄ aliq̄s ex lapidib⁹ ip̄i iūctu
re seu stipiti mēfaz vel sigilluz t̄gēs mor⁹
vel fract⁹ sit. **In** p̄iūctiōe eteni sigilli et fo
raminis atq. mēse et stipiti seu structure i/
ferioris p̄cipue p̄secratio itelligit⁹. **Quar**
to recōsecrat altare si ei vel p̄iūctiōi mē
se et structure inferioris t̄m fiat augmētuz
q̄ p̄stinā formā amittat. qm̄ forma ē q̄ dat
ēē rei. pp̄ modicū t̄m additamētū non ex
ecrat. s̄ tūc sac̄rū trahit ad se nō sac̄rū. dū
t̄m p̄iūctiō mēse et structure inferioris non
multū imutē. **Quito** altare sic et eccl̄ia
pp̄ dubiū recōsecrat. **Sexto** altare viati
cū si lapis d̄ ligno i q̄ insert⁹ ē. q̄ qd̄ ammo
do sigillū rēp̄sentat remoueat: et eodē v̄
alio ligno itēz reponat. nōnulli recōsecrā
dū. alij x̄o solūmō recōciliādū autumant
q̄uis aut illd̄ sepe iussu ep̄i d̄ loco ad locū
trāsferat et p̄ viā portet. pp̄ qd̄ portabi
le seu viaticū appellat. non t̄m ob h̄ recōse
crat aut reconciliat. **Quid** si calix p̄se
crat⁹ deaurat. nūqd̄ ē recōsecrād⁹. Et vi
det⁹ q̄ sic. qm̄ nou⁹ calix ēē videt⁹. Nouū
enī op⁹ videt⁹ facē q̄ p̄stinā opis faciē imu
tat. et reficit q̄ rei iā facte remediū fac. Si
qd̄ p̄secratio i sup̄ficie p̄sistit. Et hic ē q̄
eccl̄ie muris decrustat⁹ recōsecrādā ēē p̄/
dixi. **Cōtrariū** t̄m v̄ez ē. qz nec pp̄ muro
rū dealbationē aut picturā. v̄ pp̄ modi
cū addita mētū eccl̄ia recōsecrādā ē. vt iā
dixi. **Cū** enī pp̄ h̄ forma calicis nō mutē
idē calix manet. q̄re recōsecrād⁹ nō ē. sic et
eccl̄iaz reparatā qm̄ eadem manet recōse
crādā nō esse p̄missū ē. **Si** x̄o forma prior
mutaret⁹ sec⁹ ēēt. qm̄ forma dat esse rei vt
dixi. **Honestū** t̄m ē q̄ tū pp̄ pollutaz ma
nuū p̄tactū. tū pp̄ p̄phane materie appo
sitiōe calix aq̄ exorcizata lauet⁹ p̄usq̄ ibi
sacrosanctū corp⁹ et sanguis dñi imoletur
p̄missio de p̄secratiōe aliq̄ de recōcilia
tione dicam⁹. **Circa** q̄ notādū ē q̄ tēpluz
sp̄uale qd̄ ē hō qm̄q. polluit⁹. **Uñ** i **Leuit**
xiiij. vir q̄ fluxū seminis patit⁹ imūd⁹ erit.
et idē in muliere fluxū sanguinis mēstrui
vel alteri⁹ patiētē vt ibidē in ca. xv. et iō

ibi pollutus eccl̄iaz ingredi p̄hibebat do
nec aq̄ lauaret et purificaret. et **Numeri**
xix. c. q̄ cadauer mortui tetigerit imūd⁹ ē
vñ aspergat aq̄. et sic mūdabit⁹. Et p̄pha
Asperges me dñe isopo et mūdabor. **Gate**
riale etiā tēplū qd̄ ē eccl̄ia testante papa
gregorio polluitur. et **Leuit. c. xv.** Uñ p̄
pheta. Polluerūt tēplū sanctū tuū. Et h̄
siliter hodie aq̄ lauat et recōciliat. **Sit** enī
recōciliatio cū misse celebratiōe et aq̄ cum
vino sale et cinere solēniter b̄ndicte asp̄sio
ne. **Mempe** p̄ salē discretio. p̄ aquā p̄lus
p̄ vinū diuinitas. p̄ cinerem passiōis x̄pi
memoria. p̄ vinū aq̄ imitū vñio deitatis
et hūanitat⁹ significat. **Hec** ḡ simul ponū
tur ad notādū q̄ p̄ls discreta memoria
passiōis x̄pi mūdāt⁹ x̄po adunat⁹. **Sit** etiā
p̄ ep̄m t̄m. si sit eccl̄ia p̄secrata. et q̄q̄ ipse
alteri coep̄o possit simul totuz scz aq̄ b̄ndi
ctionē et recōciliationē vel solū aq̄ b̄ndicti
onē. vel etiā t̄m recōciliationē: aq̄ p̄us per
ip̄m benedicta cōmittere. simplici t̄m sacer
doti nentrum cōmittere valet. nisi forte h̄
ex p̄ullegio sibi cōpetat sp̄ali. **Si** x̄o eccl̄e
sia p̄secrata nō sit d̄z statim p̄m p̄stitutōez
Greg. ix. aq̄ exorcizata lauare. quā loriōez
qd̄am fieri posse astruūt. iussu t̄m ep̄i p̄ sim
plicē sacerdotē. cū fieri habeat cū aq̄ exor
cizata q̄ fieri p̄t p̄ quēlibet sacerdotē. **Nō**
nulli x̄o eximie auctoritatis periti scripse
rūt qd̄ et tuti⁹ ē h̄ dūtaxat p̄ ep̄m fieri. nec
p̄ eū sacerdoti posse cōmitti. naz canones
aquā exorcizata vocāt aquā cū vino et ci
nere solēniter b̄ndictā. qd̄ qd̄ verū ē d̄ ec
clesia nō p̄secrata ad p̄secrādūz t̄m deo de
dicata. sec⁹ enim ē in simplici oratorio qd̄
nec sacer nec religiosus loc⁹ est. vtpote q̄
vnusq̄sq. p̄ velle vbi placet ordinat saltē
ad orādū. licz forte nō sine diocesani licen
tia ad celebrādū. et p̄ velle ad aliū vsū de
putare locū ip̄m. **Est** at eccl̄ia recōciliāda
in p̄misso casu. **Itē** pp̄ adulteriū ibi cō/
missum et pp̄ fornicationē. et generaliter
cuiuscūq. semie. scz maris vel femine. cle
rici vel laici. heretici v̄ pagani. naturalit̄
sue inaturaliter. studiose et peccādi libidi
ne ibi emissio fuerit polluta. etiā si vir ibi
v̄rozē cognoscat. qm̄ lz talis p̄cubitus sit
als legitim⁹ et p̄cessus. nō t̄m q̄libet tpe si/
ue loco. q̄q̄ multi in h̄ p̄trariū sentiāt sa
piētes. **Sec⁹** aut esse dicim⁹ si q̄s forte ibi

in fomis polluat. nā tūc anim⁹ mag⁹ ptu
lisse q̄ fecisse dolēdus ē. et etiā i cuiuscūq;
bruti aialis semie ibi emissio. cū rōne care
at neq; peccet. **Re**cōciliat etiā ecclia pp̄
homicidiū siue cū sanguis effusioe. siue si
ne. ibi q̄cūq; mō studiose cōmissuz et etiaz
citra homicidiū pp̄ quālibet violētaz et
iniuriōsaz hūani sanguis effusione. siue
ex vulnere. siue absq; vulnere ex naso vel
ore. **Nā** i veteri testamento **Leuif. xiiij. et**
xx. c. phibitū fuit sanguinē i tēplo fundi
et semē emitti. et talia agētē et patiētē illud
ingredi. **Si** aut absq; violētia vel iniuria
ex naso vel ore vel cicatrice vel minutiōe.
aut etiā ex emorroidis v^l mēstruis v^l ali
ter naturalit^r in ecclia fluxerit. aut forte lu
do vel casu fortuito elicit^r. aut si q̄d cūq;
aial ibi occidit^r. v^l si q̄s subito p se ibi mo
rit^r. aut lapide vel ligno cadēte aut fulgu
re occidit^r. pp̄ h q̄d et similia nō recōcili
atur. nec etiā si alibi vulnerat^r ad eccliam
p̄fugiēs illic sanguie multo effuso morit^r.
qm̄ tūc nō fuit homicidiū i ecclia ppetra
tū. **Si** vō ecōuerso in ecclia vulnerat^r et
morit^r vel etiā ex sanguis ex vulnere fluit
sec⁹ est: etiā si intra eccliaz ex vulnere san
guis minime fluxisset. qm̄ ictus vulneruz
attēdūt. **Sz** et si supra tectū ecclie sāguis
effundit^r. aut semē humanuz emittit^r. qz b
ex eccliaz cōmittit^r nō recōciliat^r. **Me**te
terū si furtū aut rapina in ecclia cōmittit^r
de consuetudine que in talibus attendit^r:
recōciliat^r. **I**dēq; in q̄libet violētia absq;
sanguinis effusione ibi cōmissa fieri debe
re q̄dā affirmāt. cū illa fornicationi eq̄pa
retur i iure vt si ad eā p̄fugiēs inde p vio
lentiā extrahat^r. vel ibi effractio cōmittat^r
vel etiā si p̄ter sanguinis effusionē rixa tu
multuosa agat^r. v^l si q̄s fracto osse v^l liuo
re secuto absq; sanguie ibi gūiter p̄beret^r.
vel ad mortē vel ad mutilatiōez ibi p̄sen
tialiter p̄dēnat^r inde extrahit^r vt ad locuz
executiōis ducat^r. **Sz** cū casus isti nō sint
i iure exp̄ssi: necē nō ē eccliaz p ep̄m solē
niter recōciliari. honestū tū fore putam⁹
p sacerdotē cuz aq̄ exorcisata ep̄i iussu la
uari. **I**dēq; dōm videt^r si ecclia diu absq;
tecto et ianuis plena forte letamine alijsq;
spurcijs aialib⁹ et naturali boiuz vsui q̄si
diu forij loc⁹ passim patuerit. nec eēt forte
malū eā in tali casu solēniter p ep̄m recon

ellari. **Si** aut aliq; extra eccliaz occisus
mox itra eccliaz infer^r. occisor vō vel ali⁹
mortuū fore nō credens corpi adhuc cali
do plagā infligit ex q̄ sanguis fluit: recōci
liāda ē. tū pp̄ horroz et abominatiōem.
tū pp̄ violētiā et peccādī volūtātē. q̄uis
eni hō mortu⁹ nō sit hō. hūan⁹ tū sanguis
ei⁹ p violētiā ē ibi effusus. **Nā** et ip̄i cada
ueri violētia horroz et iniuria irrogāt **Se**
cis aut ē si naturalit^r mortu⁹ i corpis obse
quiū et honozē i ecclia dimēbret^r v^l euilce
ret^r vt forte ps ibi et ps alibi sepeliat^r. **Re**
cōciliat etiā ecclia i q̄ infidelis vel etiā pu
blice excōicatus sepult⁹ ē. et tūc parietes
sūt abradendi. **Sane** i p̄missis casib⁹ in q̄
bus ecclia recōciliat^r req̄rit^r vt factū indu
cens recōciliatiōez publicū saltē p famaz
existat. scandalū enī et horroz atq; abomi
natio de turpitudine et pctō atq; de violē
tia i sacro loco siue i ecclia commissis. vbi
delictorū venia postulat^r. vbi eē dz tutela
refugij. vbi imolat^r. salutar^r hostia p pec
catis. **Leuif. xiiij. c.** vbi etiā p̄fugiētes sal
uant^r et deo laudes exoluūt recōciliatiōez
inducūt. et etiā ppositū et volūtas mortā
liter ibi peccātis. **Si** vō occultū sit recōci
liari necesse nō ē. qm̄ ecclia cū sancta sit co
inquinari nō p̄t. imo ip̄i⁹ loci sanctitas insa
miā loci abolet. q̄uis i h q̄dā p̄trariū sen
tiāt vt saltē occulte. ita vt delinq̄ntes non
p̄dant^r sit recōcilianda. **Fit** etiā recōcilia
tio ad exēplū et terroz vt videlz vidētes
eccliaz q̄ i nullo peccauit pp̄ pctm̄ alteri⁹
lauari et purificari: existimēt q̄ntū pp̄ su
orū delictorū expiatiōē sit laborādū. **Ci**
miteriū qz in q̄ pagan⁹ vel infidelis aut
excōicatus sepult⁹ ē recōciliādū ē. ossib⁹ tū
sepulti si ab ossib⁹ fidelū discerni poterūt
inde pus eiectis. recōciliat^r etiaz i p̄missis
casib⁹ i q̄b⁹ ecclia recōciliat^r. cimiteriū enī
eisde p̄uilegijs q̄b⁹ et ecclia gaudet. put s̄b
ti. de vinctiōib⁹ dicef **Nā** ex q̄ b̄ndictū est
sacer loc⁹ ē. et recōciliat^r p ep̄m sic et ecclia
p aspersiōē aq̄ solēniter cū vino et cinere
b̄ndicte **Illud** aut notādū ē q̄ in q̄cūq; pte
ecclie vel cimiterij violentia seu pollutio
cōmittat^r vtrūq; et etiaz q̄libet ip̄oz ptes
pp̄ cōnexitatē violatē itelligūt. h̄ hodie
i pte correctū ē p dñm bonifaciū. de con.
c. j. in. vj. li. Et si enī p̄secratiōes ecclie al
taris et cimiterij sint diuise. oīuz tū vna et

eadē est emunitas q̄ nō ē ad alterū eoz tñ
vel ad alteri⁹ angulū restringēda. qđ vez
ē sī ecclia ⁊ cimiteriū sint p̄iuncta. Si enim
vnū a reliq̄ distet. bñ p̄t vnū sine reliq̄ vi/
olari. Si igit̄ altero eoz violato seu pollu/
to etiā aliud violatū ⁊ pollutū ē. pari rati/
one altero eoz tñ recōciliatio vtrūq̄ itel/
ligit̄ recōciliatū. qm̄ nihil tā naturale ē q̄
vnū qđq̄ eo genere dissolui q̄ ligatū est. ⁊
par ē ius ligādi atq̄ soluēdi. ⁊ sic violato
vel polluto cimiterio sufficit ecclia ⁊ recō/
ciliari. Nōnulli tñ simpliciter asserūt per
vni⁹ violationē nequaq̄ altēz violari. et
p̄ psequēs qđlibet eoz debere specialiter
recōciliari. qđ tñ pōntificalis libri obuiat
autoritas in q̄ specialis forma recōciliati/
onis cimiterij non habet. Deniq̄ si ecclia
vel cimiteriū aut aliud qđcūq̄ p̄ ep̄m ex/
cōmunicatū p̄secrē seu bñdicat. talia re/
cōciliatiōe nō egent. qm̄ sacramēta a tali/
bus i forma ecclie collata vera qđē sūt. vt
dicef in p̄hemio q̄rte ptis. Verū cū sicut
p̄missuz ē excōicati funus cimiteriū ⁊ ec/
clesiā p̄phetet. multo qđē magis exte/
ra sacramēta ⁊ bñdictiōes q̄ p̄ man⁹ et os
excōmunicati trāseunt ⁊ pficiūt. q̄tuz ad
eoruz merita ptinet p̄taminari ⁊ corā deo
feterē vident. ideo honestū est q̄ recōcili/
entur p̄usq̄ fideles talib⁹ sacris vtantur.
Aut enī dñs ad p̄phetam. **Maledicā be**
nedictionibus vestris.

De altaris p̄secratione.

Non solū ecclie
sia verū etiā altare p̄secrat. ⁊ b
p̄pter tria. Primo ad sacramē/
tum deo ibi offerendū. **Gen. viij.** Edifica/
uit noe altare dño ⁊ tollēs de cunctis vo/
lucib⁹ ⁊ pecorib⁹ mūdīs obtulit sup̄ alta/
re. Hoc aut̄ sacramētū est corp⁹ ⁊ s̄guis
xp̄i qđ in memoriā passionis dñice imola/
mus. iux̄ illd. Hoc facite i meā cōmemora/
tiōē. Scdo ad nomē dei ibi inuocandū.
Un̄ Gen. xij. Edificauit abraā altare deo
qui apparuit ei ⁊ inuocauit ibi nomen dñi
hec autē inuocatio q̄ fit sup̄ altare p̄prie
dī missa. Tertio ad cantandū. **Eccl. xlvij.**
Dedit illi p̄tra inimicos potentiā. ⁊ stare
fecit p̄tra altare cātores. ⁊ in sono eoz se/
cit dulces modulos. Sane hoc mō ⁊ ordi

ne p̄secratio altaris fit. In p̄mis nāq̄ pō/
tifex incipit. de⁹ in adiutoriū meū intēde.
Postmodū benedicit aquā deinde q̄ttu/
or cornibus altari p̄figurat q̄ttuor cruce/
cū aq̄ bñdicta. Cōsequenter circūit altare
septies. ⁊ septies mēsam altaris cū asper/
sorio de isopo aqua bñdicta aspergit. Ec/
clesia quoq̄ iterum aspergitur ⁊ aquare/
fiduū ad basim altaris fundit. Deinde in
q̄ttuor angulis sepulcri in quo reliquie re/
condi debēt q̄ttuor cū crismate sūt cruce/
⁊ ponunt̄ reliquie in capsella cū trib⁹ gra/
nis thuris. ⁊ sic recōdunt̄ i sepulcro. De/
inde supponit̄ eis tabula cū signo crucis
factei medio p̄firmata. Postmodū lapis
q̄ mēsa dī sup̄ altare adaptat̄. ⁊ adaptat⁹
ungit̄ cum oleo in q̄nq̄ locis ⁊ eodez mo/
do iungit̄ postea crismate sicut de oleo dī
ctū est. Confirmat̄ etiā altare in frōte cru/
ce crismatis. ⁊ adolef̄ incēsu in q̄nq̄ locis
Post b̄ altare tergif̄ ⁊ mūdīs pannis in/
duif̄. ⁊ demū sup̄ illud sacrificiū celebraf̄
Nūc seriatim singula p̄missa p̄sequamur
Primo igit̄ notandū ē q̄ altare crisma/
tis vinctiōe ⁊ bñdictione interueniēte p̄se/
crat̄. ⁊ lapideū solū. Un̄ pontifex stans i/
cipit. Deus in adiutoriū meū intende. qz
ipse dñs ait: Sine me nihil potestis facere
⁊ qz hec dedicatio significat baptizandos
q̄ p̄cepta fide ad pugnā se p̄parant. ⁊ qui
adhuc sūt inter suspiria ⁊ in certamine cō/
stituti. idō nō dī alla. q̄ enī baptizati non
sunt: laudib⁹ angeloz digni nō sūt. Unde
Tob. penult. Et in plateis ei⁹ alla cātabi/
tur. Post cōpletā vō ecclie vel altari p̄se/
cratiōē cantat̄ alla. qm̄ exclusa demonū
fantasia deus ibi laudabit̄. Nā ⁊ xp̄s ad
aram crucis accedens ad trinitatis gl̄iam
manifestādaz mortē soluit. s̄ alla dūtaxat
post resurrectionē cātavit. Scdo circa aq̄
bñdictionē notandū est q̄ huius aque ex/
orcizatio fit ad effugandū inde inimicum.
In q̄ bñdictione q̄ttuor necessaria sūt. vi/
delicet aq̄. vinū. sal. ⁊ cinis. Et hoc p̄pter
tria. Primo qm̄ q̄ttuor sunt que inimicuz
expellunt. Primuz est lachrymaz effusio
q̄ p̄ aquā. Scdm̄ est spūalis exultatio q̄ p̄
vinuz. Tertiū matura discretio q̄ per sal.
Quartū pfūda hūilitas q̄ p̄ cinerē signifi/
cat. Aqua igit̄ est penitētia. vinū mentis
exultatio. sal sapientia sicut i p̄cedenti ti.

probatum ē. cinis penitentie humilitas. **U**n de iniuriis dicitur. quod rex ipse surrexit de folio suo. et indutus est sacco et sedit in cinere. **H**inc et dauid inquit. Quia cinerem tanquam panem manducabam etc. **H**inc et abraha. Loquitur inquit ad dominum meum cum sim pulvis et cinis. **S**ecundo modo aqua est populus seu humanitas. quod aquae multe populi multi. **U**inum deitas. **S**al doctrina diuine legis quod est sal federis. **C**inis quod consumat memoria domine passionis. **U**inum aquae mixtum Christus deus et homo. **P**er fidem enim domine passionis quod per doctrinam diuine legis habet. populus per aquas significatus per fidei unionem coniungitur capiti suo deo et homini. **T**ertio modo potest dici quod haec aqua benedicta spiritus sancti significat. sine cuius statione nihil unquam sancti ficat. et sine cuius gratia non fit remissio peccatorum. **Q**uod spiritus sanctus aqua vocetur ipsa veritas ostendit dicens: Qui credit in me flumina de ventre eius fluent aquae viue. **Q**uod euangelista exponens dixit: Hoc autem dixit de spiritu sancto quem accepturi erant credentes in eum. **E**t nota ordinem sacramenti exterius aqua: interius spiritu ecclesia et seculum. **H**oc est enim quod dominus ait: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto etc. **E**cce aqua ecce spiritus. **I**n baptismatis enim sacramentum nec aqua sine spiritu. nec spiritus est sine aqua. quod quidem ipse spiritus sanctificabat quod in prima mundi creatione ferebat super aquas. **H**ac ergo aqua et ipsum altare et totum interius templum quando illud simul et altare dedicantur aspergitur. **L**icet igitur spiritus et aqua ad baptismi et consecrationis ecclesie perfectionem sufficerent. tamen sancti patres quod hoc constituerunt voluerunt nobis satisfacere. non solum in his que ad virtutem veritatis in his que ad sanctificationem pertinent sacramenti. **I**deoque apposuerunt sal. vinum. oleum. cinerem. et crisma. **N**on enim crisma vel oleum habuit philippus quando eunuchum baptizauit. **A**ct. viij. c. **A**lterum ergo horum deesse non debet et simul commisceri debet. quod populus dei quod est ecclesia sine his simul iunctis neque sanctificatur neque a peccatis soluitur. **D**e hoc etiam tangetur sub titulo de seculis. **D**e aqua quidem manifestum est. quod nisi quis renatus fuerit etc. **D**e sale etiam. quod sine fidei pondimento quod in sale significatur nemo unquam saluari poterit. quantumcumque aqua baptismatis aspergat. **D**e vino

quod per quod spiritualis diuine legis intelligentia designatur. **U**n dominus in nuptiis aquam in vinum conuertit. **S**i quis aspersus non fuerit. id est. quantumcumque de eo non biberit. vel propinantibus non crederit. ad vite eterne beatitudinem non perueniet. **C**ineris etiam aspersio per quam penitentie humilitas intelligitur tam necessaria est ut sine ea non fiat in adultis remissio peccatorum. per ipsam enim venit ad baptismum. et ipsa est singulare refugium peccatoribus post baptismum. **U**n et non immerito baptismus vocatur dicente domino in euangelio de iohanne quod venit in uniuersam regionem galilee predicans baptismum penitentiae in remissionem peccatorum. **E**t nota quatuor esse genera aquae benedictae quod in tempore quarta dicitur sub titulo. de aqua benedicta asperatione. **H**is omnibus permixtis pontifex quatuor crucebus cum aqua ipsa in quatuor cornibus altaris et unam in medio facit. **Q**uatuor crucebus representant quadruplicem charitatem quas habet quod ad altare accedunt habere debent. scilicet ut diligant deum seipsum. amicos et inimicos. **D**e quibus quatuor cornibus charitatis dicitur Gen. xx. viij. **B**ilataberis ad orientem et occideris septentrionem et meridiem. **E**t ideo quatuor crucebus in quatuor cornibus fiunt ad designandum quod Christus per crucem quatuor mundi partes saluauit. **S**ecundo fiunt ad significandum quod quatuor modis crucem domini portare debemus. scilicet in corde per meditationem. in ore per confessionem. in corpore per mortificationem. et in facie per assiduam impressionem. **C**ruce in medio altaris significat passionem quam Christus in medio terre subiit. per quam operatus est salutem in medio terre. id est. in iherusalem. **D**e inde septies altare pontifex circumit. **P**rimo ad significandum quod ipse debet curam per omnibus impendere et vigilantiam habere. quod per circumitum designatur. **U**nde tunc cantatur. **I**nuenerunt me vigilantes quod circumibant ciuitatem. **D**ebet enim sollicitus vigilare super greges sibi commissos. **N**am ut ait gilbertus: **R**idiculosa res est speculator cecus. procurator claudus. plarus negligens. doctor insipidus. et proco mutus. **S**ecundo septenus circumitus circa altare significat septem meditationes quas circa septemplex virtutem humanitatis Christi habere debemus. et per ipsas circumire frequenter. **P**rima virtus est quod de diuite factus est pauper. **S**ecunda quod in plebe positus. **T**ertia quod parentibus subditus

Liber

Quarta q̄ sub manu fui caput inclinavit
Quinta q̄ discipulū furem ⁊ p̄diorē su-
stinuit. **S**exta q̄ ante iniquū iudicē man-
suetus stetit. **S**eptima q̄ p̄ crucifigētib⁹
clemēter orauit. **T**ertio p̄ septem circūit⁹
septem vie christi significant. **P**rima fuit
de celo in vterū. **S**cda de vtero in p̄sepīū
Tertia de p̄sepīo in mundū. **Q**uarta de
mūdo in patibulū. **Q**uinta de patibulo i
sepulcrū. **S**exta de sepulcro in limbū. **S**e-
ptima de limbo in celū. **C**onsequēter ep̄s
aspergit altare. **Q**uid aut altare i templo
significet apl̄s dicit. **T**emplū enī dei san-
ctū est qđ estis vos. **S**i ergo templum dei
sum⁹. altare nostrū ē cor nostrū. **H**oc enī
est cor in homīe qđ altare in templo. **I**n h̄
altari fit sacrificiū laudis et iubilationis.
fuit illud p̄s. **S**acrificiū deo spūs cōtribu-
latus. **I**n h̄ altari fit cōmemoratio corpo-
ris ⁊ sanguinis xp̄i. **H**inc p̄ces ad celū
ascendūt. qz ad cor respicit de⁹. **H**oc igif
altare aq̄ aspergit qñ corda hoīuz p̄ euan-
gelicā p̄dicationē ⁊ a peccatis mūdantur.
Nam et p̄dicatio aq̄ est. iuxta illud. **O**ēs
sitiētes venite ad aq̄s. **H**ac igif aq̄. i. euan-
gelica p̄dicatione ⁊ sanctis p̄s sanctifica-
tione ⁊ altare cordis ⁊ tot⁹ hō mūdā ⁊ s̄a-
ctificā. **C**ōsecrā etī altare cordis p̄ p̄ce-
ptū timoris vt initiet ad bonū. ⁊ p̄ affectū
amoris vt p̄firmet in meli⁹. **N**ā initū sa-
pientie timor dñi. **S**epties aut altare aqua
aspergit ad notādū q̄ i baptismo septem
dona spūs sancti tribuit. **P**er h̄ etīa figu-
rā q̄ h̄re debem⁹ memoriaz dñice passio-
nis. **S**eptē nāqz aq̄ aspersiones sūt septe⁹
sanguinis xp̄i efusiones. **P**rima fuit i cir-
cūcisione. **S**cda i oratione. qñ sudor eius
fuit sicut gutte sanguis. **T**ertia in corp̄is
flagellatiōe. **Q**uarta in capitis coronatio-
ne. **Q**uinta i manuū p̄foratione. **S**exta i
pedū crucifixione. **S**eptima i lateris apti-
one. **Q**uidaz x̄o ter aspergūt. qz in sancte
trinitatis noīe baptizā. v̄l qz ecclia a pec-
catis cogitationis et locutionis et operis
emūdat. **U**nde ⁊ tūc miserere mei. d̄r. **S**i
unt aut hmōi aspersiones cū aspersorio d̄
isopo facto p̄ quā herbas q̄ humilis ē. xp̄i
hūilitas cōgrue designat. qm̄ p̄dicte san-
guinis effusiōes facte fuerūt cū isopo hu-
militatis xp̄i ⁊ inextinguibilis charitatis
q̄ aspersa ecclia catholica mūdā. h̄ etīa

Primus

herba naturaliter crescit in petra. ⁊ hūili-
tas nature creuit in xp̄o petra. **N**ā iuxta
apl̄m petra autem erat xp̄s. **C**alide etiam
nature ⁊ xp̄i hūilitas corda frigida ad ex-
ercēda opa charitatis accendit. **I**tē eius
radices saxa penetrāt ⁊ humilitas durici-
as abstinentie p̄fringit. **V**aleat ad pectus ⁊
cōtra tumorē. ⁊ hec supbie tumorē sanat.
Item illa nascitur ⁊ renascitur et radicā
in terra. **U**nde ⁊ si p̄ eam tota fidelīū mul-
tudo intelligi possit. p̄cipue tñ illi p̄ iso-
pum figurant. q̄ in xp̄i fide radicati ⁊ fun-
dati ab eius amore euelli ⁊ separari nō pos-
sunt. p̄ quos quid melius q̄ ep̄os ⁊ p̄sby-
teros intelligere possum⁹. qui quāto ma-
iorem in ecclia obtinent dignitatez. tanto
firmi⁹ xp̄i fidei inherere debēt. **P**er hos
siquidem spargitur aqua. per hos ⁊ ab his
baptizant xp̄i fideles. **H**is datum est p̄fi-
cere baptismatis sacramēta. **D**um x̄o al-
tare aqua aspergit ep̄s cātat. **D**om⁹ mea
domus orationis est ⁊c. **E**t iterū. **M**arra-
bo nomen tuū fratribus meis. **E**t qz sine
deo nulluz opus p̄ficitur. in cōsumatione
orat vt exaudiatur ingrediētes ibi benefi-
cia petitori. **C**ōsequēter qñ ecclia simul et
altare p̄secrant tota ecclia illa aqua asper-
gitur. put in p̄cedenti ti. tactū fuit. **Q**uo
pacto pontifex ad altare cum psalmis ac-
cedit. ⁊ residuū aque infūdīt ad basim al-
taris. sicut i v. te. residuū sanguis funde-
batur ad crepidinē quod idem ē qđ basis
p̄ qđ significatur q̄ residuū qđ excedit vi-
res humanas in tanto sacramēto deo cō-
mendatur. q̄ est sūmus sacerdos cui⁹ ē ali-
orum sacerdotū supplere defectuz. **S**epul-
crum x̄o siue foramē in quo reliquie reco-
di debent. significat vrnā auream plenam
mānā q̄ in arca testimonij posita erat. put
sub ti. de altari dictum est. **S**iquidem sepul-
crum hmōi qđ a q̄busdam p̄fossio nuncu-
patur est cor nostruz. qđ q̄ttuor crucib⁹ d̄
crismate tacti p̄secratur. qz q̄ttuor sūt v̄tu-
tes i libro sapie descripte. s. prudētia. for-
titudō. t̄pantia. ⁊ iusticia. q̄b⁹ cor n̄m q̄si
iungit. dū ad suscipiēda secretorū celestijū
mysteria p̄ donū sanctis p̄s p̄parat. **F**it
aut sepulcrū h̄ qñqz ex supiori pte altaris
⁊ qñqz ex latere anteriori. **S**ane sine scōz
reliquis aut vbi ille haberi non pnt sine
corpe xp̄i nō fit cōsecratio altaris fixi s̄ vi

atici vel portatilis sic Reliquie siquē sūt
 exempla vtriusq; testamenti auctoritates.
 passionē martyrum. et vita p̄fessorū. q̄ nob
 sunt ad imitationē relicta. **Hec** i capsula re-
 condim⁹ cum ad imitandū ea in cordere/
 tinem⁹. q̄ si audimus et intelligimus et opa
 non facimus magis ē ad dānationē q̄ ad
 salutem. q̄ non auditores legis iusti sunt
 apud deū. s̄ factores tm̄. **Un** apl⁹ dicit.
Imitatores mei estote sicut et ego xpi So-
 lenis xpo reliquiarū deportatio fit ad imita-
 tionē ei⁹. qd̄ sicut legitur in **Exo.** In arca
 testamēti erant duo circuli aurei totum li-
 gnū penetrātes et p̄ eos vectes de lignis
 sethim deaurati imittebant⁹ q̄b⁹ arca fere-
 bat⁹. **Et** p̄usq; p̄tifer intret eccliaz circūit
 eam cū reliquijs vt sint illi⁹ ecclie p̄ecto-
 res. **Legit** q̄z. iij. **Regl.** viij. c. q̄ i tēpli de-
 dicatiōe p̄gregati sunt oēs maiores natu-
 isrl cū p̄ncipib⁹ tribuū et duces familiarū
 ad regē salomonē in hierlīm vt deferret ar-
 cam federis dñi. venerūtq; cūcti fenes de
 isrl. **Sacerdotes** aut̄ intulerūt arcā federis
 dñi in locū suū in oraculū tēpli in sācta sā-
 ctory subter alas cherubin. **Si** qd̄ cheru-
 bin exp̄debāt alas sup locū arce. et p̄te-
 gebāt illā et vectes ei⁹. **Rex** aut̄ salomō et
 oīs multitudo isrl q̄ ad euz puenērat gra-
 diebāt cū illo añ arcā. **In** cui⁹ q̄dez rei te-
 stimonii p̄lati magnates et ppli alicui⁹ p̄-
 uincie hodie pueniūt ad eccliaz dedicati-
 onē. sequūt⁹ p̄cessionālī p̄secrante. et reli-
 quie p̄ sacerdotes sub papillione seu vim-
 braculo solēniter deportat⁹. **De**inde p̄ti-
 fex p̄usq; eccliaz cū illis ingrediat⁹. sermo-
 nē facit ad populū. **Nā** et salomō arca de-
 portata puerit facie suā et bñdixit oī ec-
 clesie israhel. et p̄orantib⁹ in ecclia orauit.
Dis enim ecclia isrl stabat et ait salomon
Bñdixit dō. de. isrl. et c. put legit⁹ ibidem
Recōdūt aut̄ reliq̄e sctōry cū trib⁹ granis
 thuris i capsula. q̄z exēpla sctōry cum fide
 trinitatē. i. p̄ris et filij et sp̄s sancti debem⁹
 in memoria retinere. **Nā** debem⁹ credere
 vnū deū. vnā fidē. et vnū baptisma. q̄z iu-
 stus ex fide viuit. sine q̄ sic dicit apl⁹ impos-
 sibile ē placere deo **Supponit** et adaptat⁹
 ip̄i sepulcro qd̄a tabula signo cruci ex cris-
 mate roborata. **Si** qd̄ez p̄ crisma intelligit⁹
 sp̄s sancti donū q̄ tabula. i. charitas sup-
 inungit⁹. q̄z cor n̄rū ad obf̄uanda secreta

celestia sp̄s sancti gr̄a roborat⁹. **Tabula** q̄
 h̄ signo roborata reliquijs supponit⁹. q̄z p̄
 exēpla sanctorū charitas accēdit⁹. q̄ operit
 multitudinē p̄ctōry sicut et tabula reliq̄as
 opit⁹. **Un** apl⁹. Charitas dei diffusa est i
 cordib⁹ n̄ris p̄ sp̄itū sanctū q̄ dat⁹ ē nob̄.
Hec aut̄ tabula siue lapis p̄tinet. siue d̄: si
 gillū sepulcri sic ait alexāder papa tertius
Postea xpo lapis q̄ mēsa altaris d̄: sup al-
 tare adaptat⁹. p̄ quē p̄fectionē et solidita-
 tem noticie dei possum⁹ intelligere. q̄ non
 p̄p̄ duriciē s̄ p̄p̄ soliditatem fidei lapi-
 dea esse debet. sic dñs ait petro. **Tu** es pe-
 trus et sup hāc petrā. i. sup hāc fidei firmi-
 tatē. edificabo eccliam meā. **Sicut** enim
 mensa cōfirmatio et p̄fectio altaris est. ita
 et noticia dei p̄firmatio et p̄fectio est oīz
 bonorum. **Unde** dicit⁹ in sapiētia ad deū
Poscere enī te cōfirmata iusticia est et no-
 scere iusticiā tuā et virtutem radix est im-
 mortalis. **Et** dñs p̄ **hiere.** In hoc glorie-
 tur q̄ gloriā scire et nosse me. **Vel** p̄ ip̄m
 lapidē xps intelligitur. de quo dicit apl⁹
Ipo sūmo angulari lapide xpo iesu **Per**
 lapidē quidem christi humanitas desi-
 gnat⁹. de quo in **Bañ.** legit⁹ q̄ lapis absci-
 sus est de monte sine manib⁹. q̄z xps d̄ be-
 ata x̄gine q̄ p̄pter eminētiā virtutis mons
 d̄: sine virili semine mirabilis est natus. et
 fact⁹ in montē magnū totū repleuit orbē
 terrarū. de q̄ etiā p̄ p̄s d̄. **Lapidē** quē re-
 probauerūt edificātes h̄ fact⁹ est in caput
 anguli. **Quoniam** xps quem edificantes
 id ē. iudei reprobaauerunt dicentes. nolu-
 mus hūc regnare sup nos. h̄ fact⁹ est i ca-
 put anguli. q̄z sicut ait apl⁹. exaltauit illū
 deus et dedit illi nomē et c. **Vel** per lapidē
 charitas intelligit⁹. vt p̄missus ē. q̄ debet eē
 magnus et lat⁹ qm̄ latū ē mandat⁹ chari-
 tatē qd̄ etiā ad inimicos extendit⁹. iux̄ p̄ce-
 ptū dñi. **P**iligite inīqt̄ inimicos vestros.
Non ergo vngunt⁹ altaria nisi lapidea. q̄z
 christ⁹ p̄ altare significatus est lapis excre-
 scens in montē vt dictum est. ip̄e ē mōs
 pinguis oleo leticie p̄ p̄sortibus vinctus.
Verumtū in **Exo.** legit⁹ dñs p̄cepisse fie-
 ri altaria d̄ lignis sethim q̄ sūt iputribilia
 et altare laterani ligneū est. **Salomon** q̄z
 fecit altare aureū. put legit⁹. iij. **Regl.** viij
 ca. s̄ illa facta sunt i figura. **Et** i comitatu
 puincie in castro sancte marie de mari est

Liber

altare terreū qđ ibi fecerūt maria magda-
lena ⁊ martha ⁊ maria iacobī ⁊ maria sa-
lome. Post hoc asperso altari ⁊ cū aq̃ ba-
ptizato restat vt oleo ⁊ crismate liniatur.
Eps enī sup̃infundit oleū ⁊ crisma ⁊ cātať
Ererit iacob lapidem in tituluꝝ fundens
oleū desup̃. Illa enī ecclia fuit titul⁹ aliaꝝ
qꝫ desion exiuit lex ⁊ vbum dñi de hieru
salē. Faciens p̃mo sup̃ illum qñqꝫ cruces
ex oleo infirmoꝝ fm̃ ordinem romanum.
Scđm̃ qđdam ṽo alias ecclias de vtroqꝫ
oleo. vnā in medio et q̃ttuor in cornibus.
postea eodē modo totidē ex crismate. Sa-
ne p̃ oleū spūssancti grā intelligit̃. de quo
dicit esaias p̃pha. **C**oputrescet iugū a fa-
cie olei. qꝫ sicut eps oleū effundit sup̃ alta-
re. ita x̃ps qđ sūmus pōtifer effundit gra-
tiam sup̃ altare nostrū qđ ē cor nostrū. qꝫ
ipse est distributor oīuꝝ grāꝝ p̃ spiritūsan-
ctum sicut dicit apls. **A**lij dat̃ fmo sapiē-
tie. alij fmo sciētie. alij fides. alij grā sani-
tati⁹ ⁊c. **E**t sicut p̃ oleū eps purificat men-
sam altaris. ita et spūssanct⁹ purificat cor
nostrū ab oībus vicijs ⁊ peccat̃. **E**ps qꝫ
oleo fuit vnct⁹ nō qđē visibili. s̃ inuisibili
id ē. grā spūssancti. **U**ñ dauid. **E**xit te
de⁹ de⁹ tu⁹ oleo leticie p̃ p̃sortib⁹ tuis. id ē
pl⁹ q̃ oēs sctōs qđ fuerūt p̃ticipes gr̃ei⁹.
id ē. x̃pi. **U**ñ vnctio exp̃ssi⁹ puenit x̃po q̃
alijs. qꝫ p̃ oīb⁹ alijs vnxit eū de⁹ ad habē-
dū plenitudinē bonoꝝ. ideoqꝫ interpretat̃
vnct⁹. **V**nctio qꝫ ex oleo miscēdā signi-
ficat. iux̃ illud euāgelij. **A**nge caput tuuꝝ
oleo ⁊ faciē tuā laua. qꝫ sicut oleū in liquo-
rib⁹. ita ⁊ miscēdā in bonis opib⁹ sup̃ior ē
quēcūqꝫ enī liquore oleo sup̃infundat̃ il-
lud semp̃ desup̃ natat. **D**e miscēdā ṽo scri-
ptū ē. **S**uauis dñs vniuersis et mī. e. f. o.
o. e. ⁊ miscēdā sup̃exaltat iudiciū. **H**oc igi-
tur oleo liniat̃ altare cordis ñri vt semper
miscēdā memores asp̃sionis aq̃ et regene-
rationis baptis̃mi effectū non amittam⁹.
Quinqꝫ cruces d̃ oleo significāt qđ memo-
riā qñqꝫ passionū x̃pi q̃s p̃ nob̃ i cruce su-
stinuit sp̃ h̃re debem⁹. **I**pe nāqꝫ qñqꝫ pla-
gas sustinuit. s̃. in manib⁹ in pedib⁹ ⁊ in la-
tere. **D**esignāt etiā qñqꝫ cōpassiōes mise-
ricordie q̃ nob̃ sūt necessarie. **N**ecesse enī ē
vt hō misereat̃ x̃po passioni ei⁹ cōpatien-
do. **U**nde iob in p̃sona x̃pi. **M**iseremini
mei miseremini mei ⁊c. **O**ptet etiā vt hō

Primus

misereat̃ primo cui⁹ mala videt. **U**nde i
eccliaſtico. **M**iseratio hoīs circa p̃ximū
suū. **E**t sibi p̃pi. ⁊ b̃ tripliciter scz p̃ cōmis-
sis plāgendo illa. **U**ñ **H**iere. **N**ull⁹ est qđ
agat p̃niaz sup̃ p̃ctō suo dicens quid feci.
Pro om̃ssis. **U**ñ **E**sa. **V**e mihi qꝫ tacui.
id ē. qꝫ nō sū locutus. q̃si diceret. qꝫ om̃si
bonū qđ facere potui. **E**t p̃ bonis minus
pure factis. **U**ñ **L**uc. **C**ū bona oīa feceri
mus dicamus qđ serui inutiles sumus ⁊c.
Quasi diceret. **B**ona fecim⁹ non bñ. non
pure. ⁊ ideo inutiliter fecimus. sic faciens
elemosynā ad vanā gl̃iaz bonū facit. s̃ nō
bñ. nō pure. **D**e hac triplici miseratione
dicit **Eccl̃i**. **M**iserere aīe tue placens deo
Quia vera cōpassio mētis debet esse cuꝝ
exhibitione op̃is. ideo bis fiūt cruces. p̃i-
mo de oleo. postmodū d̃ crismate. **U**nde
p̃s. **B**eatus qđ misereť ⁊ cōmodat. qđ men-
te misereť ⁊ cōmodat ope. **E**t qm̃ nō suffi-
cit h̃re cōpassionē i mēte cū boni op̃is ex-
hibitionē absqꝫ odore bone fame. iux̃ illud
euangelij. **S**ic luceāt opa ṽra ⁊ glorificeť
de⁹. ⁊ idō fiūt cruces de crismate qđ p̃stat
ex balsamo ⁊ oleo. balsamū qđē p̃p̃t bo-
nū odore significat bonā famā. oleū p̃p̃t
claritatē nitore ⁊ scientie quā h̃re debem⁹
iux̃ illd̃ apli. **G**loria ñra hec est testimo-
niū ⁊ scientie ñre. **T**ūc aut̃ balsamū oleo re-
cte p̃iūgit̃ qñ bon⁹ odor miscēdā additur.
Rursus p̃ qñqꝫ cruces de oleo ⁊ crismate
qñqꝫ sensus corp̃is ñri intelligūt̃. qđ dupli-
cant̃ ⁊ i denariū surgūt̃. qꝫ qñqꝫ sensibus
corp̃is bñ vtendo ⁊ nosmetip̃os custodi-
mus. ⁊ alios exēplo ⁊ doctrina ñra in bo-
no ope cōfirmam⁹. **U**ñ ille bon⁹ negocia-
tor gloriabat̃ dicens. **E**cce alia qñqꝫ sup̃-
lucrat⁹ sū. **D**ū aut̃ fiūt ille p̃misit inūcti-
ones cantat̃. vnxit te deus de⁹ tu⁹. qđ de
x̃po dictū est. **T**er ergo altare inungitur.
bis oleo. tertio crismate. qm̃ ecclia fide.
spe. ⁊ charitate. qđ maior ē ceter̃. insignit̃.
Et dū crisma infundit̃ cantat̃. **E**cce odor
filij mei sicut odor agri pleni. **H**ic ager est
ecclia qđ florib⁹ vernalib⁹. virtutibus splēdet.
opib⁹ fragrat. vbi sūt rose martirū. lilia ṽ-
ginū. viole p̃fessorū ⁊ viroz ic̃ip̃iētiū. post
vnctiōez adoleť incēlū qđ deuotiōez oīo-
nis significat. **Q**ui enī h̃z septē dona spū-
sacti ⁊ ass̃lat⁹ ē deo. deuotā p̃t illi offerre
oīoneꝝ cuius h̃z silitudinē. **I**n qñqꝫ locis

adoles. videlz i q̄ttuor angulis ⁊ i medio
q: sic q̄ngq̄ sensus corporis exercere debe
mus. vt fama boni opis n̄ri vsq; ad pri
mos extēdat. de q̄ dīc aplūs. **Ep̄i bonus**
odor sum⁹ in oi loco. **Et in euāgelio.** Sic
luceat lux v̄ra ⁊c. **Adhuc** incensū frequen
tatio est cōtinua xp̄i sacerdotis atq; pon
tificis p nobis apud deū patrē interpella
tio. **Crucē** cū incēso facere est ei⁹ passiōē
patri ostēdere. ⁊ ip̄m p nobis interpella
re. **Incensum** copiose in medio ⁊ i angulis
cōburere est oratiōes p hierosolymā ⁊ in
vniuersali ecclia multiplicare. **Cōsequen**
ter altare cū signo crucis p̄firmat dicēdo.
Cōfirma hoc deus ⁊c. q̄ p̄firmatio ex cris
mate a pōtifice in frōte lapidis facta signi
ficat p̄firmationez q̄ quotidie fit a spūscō
p charitatē in altari cordis. vt nulla tribu
latiōe cor n̄rm a charitate dei valeat sepa
ri. **Uñ dicebat apls.** Quis sepabit nos a
charitate xp̄i. tribulatio an angustia ⁊c.
⁊ subiungit. glia p̄ri. vt laus trinitati can
tes. **Ultima** altar b̄ndictio significat illaz
finalē b̄ndictionē q̄n dicef. venite b̄ndicti
p̄ris mei ⁊c. **Beniq;** altare linteo cādido
extergit ad denotandū q̄ corp⁹ nostrū ca
litate vite debem⁹ mundare. **Deinde** b̄n
dicūt vasa. vestes. ⁊ lintheamina diuino
cultui deputāda. **Nā ⁊ moyses p. xl. dies**
edoct⁹ ē a dño facere lintheamina ⁊ orna
mēta in tēplo necessaria. **Mempe** vtēilia
b̄ndicere ē opa n̄ra ad deū referre. **Post**
h̄ altare albis ⁊ mūdīs pānis vestiē. de q̄
sub ti. de altari dictuz ē. **Postremo** ornat
ecclia ⁊ accendūt lumiaria. **Tūc** enī opa
iustoz splēdescēt. tūc fulgebūt iusti ⁊ tan
q̄ scin. in arū. discurrēt. **Et inde** sup alta
re h̄ ordie p̄secrato missa celebrat. ⁊ sacri
ficiū altissimo offert. illd videlz d̄ q̄ p̄pha
ait: **Sacrificiū** dō spūs p̄tri. ⁊c. put dicef
in phemio q̄rte p̄tis. **Nō** enī fieri d̄z cōse
cratio sine missa: p̄m gelasii papā. qz tunc
reuelat sacramentū qd etiā angelis ab ini
tio fuit absconditū. **Et attēde** qm in asper
sione basilice pōtifer lineis dūtaxat ⁊ mī
norib⁹ v̄tis indumētis. s̄ i missa vestibus
ornat pōtificialib⁹ ⁊ p̄ciosis. recolēs q̄ le
galis pōtifer i lineis sanctuariū expiabat
⁊ post lor⁹ in pontificalib⁹ i holocaustum
arietē offerebat. **Sz qz** i eis dē lineis hircū
emittebat post expiationē. ideo etiā in cō

secratiōe fontū ⁊ immersione catecumiorū
vbi p̄ctā eoz trāsserūt. qdā vtunt simpli
cib⁹ ⁊ lineis indumētis.

De p̄secratiōib⁹ ⁊ vnctionib⁹.

Egit dñm p̄
cepisse moysi vt p̄ficeret crisma
q̄ vnguēto vngeret tabernaculū i dedica
tione ⁊ arcā testamēti mēsamq; cū vasis.
⁊ q̄ siliter sacerdotes ⁊ reges inungerent
Moyes tñ non legif fuisse vnct⁹ nisi vn
ctione spūali. sic ⁊ xp̄s. **Voluit** itaq; xp̄s
nos vnctiōe materiali inungi vt i illa p̄se
q̄mur spūalē. ⁊ idō pia mater ecclia diuer
sas exhibet vnctiōes. de q̄b⁹ h̄ aliq̄ p̄strin
gam⁹ dicētes. **Primo** qd h̄mōi significēt
vnctiōes. **Secdo** ex q̄b⁹ fiāt. **Tertio** de vn
ctione baptizādoz. **Quarto** d vnctiōe ba
ptizatoz q̄ p̄ ep̄m fit in frōte **Quinto** d vn
ctione ordinādoz. **Sexto** de vnctiōe p̄se
crandoz ep̄oz ⁊ p̄ncipū. **Septimo** de vn
ctione ecclie altar calicis ⁊ alioz ministe
riorū ecclasticoz **Octauo** d extrema vn
ctione. **Nono** de p̄secratiōe ⁊ b̄ndictiōe ci
miterij. vestiū et alioz ornamētōz ecclia
sticōz **Decimo** de p̄secratiōe ⁊ b̄ndictiōe
xginū **Circa** p̄mū igit notādū ē q̄ due
sūt species vnctiōis. exterior q̄ materialis
siue corporalis ⁊ visibilis ē. ⁊ interior q̄ spi
ritualis ⁊ inuisibilis ē. **Exterior** visibilis
vngit corp⁹. **Interior** ⁊ inuisibilis vngit cor
De p̄mo iacob⁹ apls ait: **Infirmat** q̄s in
vob inducat p̄sbos ecclie ⁊ orent sup eū
vngētes eū oleo in noie dñi. ⁊ oratio fidel
saluabit infirmū. **De scdo** iohes apls ait:
⁊ vos vnctionē. id ē. vnctio quā ab eo ac
cepistis maneat i vob vt nō necesse habe
tis vt aliq̄s doceat vos. s̄ sicut vnctio ei⁹
docet vos de oib⁹. **Vnctio** exterior signū
est interioris **Interior** xō nō solū est signū
id ē. signatū. sed etiam sacramentuz. quia
si digne sumit⁹ vt agit vel auget absq; du
bio qd designat puta salutem. iuxta illud
Sup egros manus imponent ⁊ bene ha
bebunt. **Circa** scdm sciendū q̄ ad exhi
bendū exteriorem ⁊ visibilē vnctiōez du
plex oleū b̄ndicitur. videlz oleum sanctuz
seu catecuminoz q̄ catecumini vngunt. ⁊
oleum infirmoz de q̄ infirmi vngunt. de
qua vnctione loquit dicta autoritas. **In**
firmat q̄s ex vobis. **Qualiter** autēz fiant

benedictioes vtriusque olei et crismati i sexta
 parte sabbati feria cene domini dicitur. Sed quoniam
 quare infirmi et catechumini oleo inunguntur.
Respondeo ut ex visibilibus inuisibilia facilius
 capiantur. sic enim oleum fugando infirmitatem
 recreat artus fessorum et de sui natura lumen pre-
 stat. sic credendum est quod unctio olei consecrati
 quod est signum fidei peractam fugando sanitatem aie-
 scit et lumen ei prestat. **S**iquidem oleum visibile
 i signo. oleum inuisibile i sacramento. et oleum
 spirituale intus est. De oleo infirmorum auctori-
 tatem accepimus ab apostolis. de oleo catechumi-
 norum ab apostolicis viris. et hoc deus possit oleum
 spirituale sine corporali tribuere. quoniam tamen apostoli pro
 infirmis. apostolici viri pro catechumis hac arte
 vti sunt. non sine peractio omitti potest quod eorum au-
 thoritas consecrauit. put sub te. de altari di-
 ctum est. **S**ic et antiqui iusti sine circumcissione
 placuere deo sed postquam eis preceptum fuit ut
 circumciderentur. hoc omittentes peractio subiecienda
 tur. **T**ertio dominus est de unctioe baptizandorum.
 et quod in nouo testamento non solum reges
 et sacerdotes unguuntur sic iam dicitur. verum etiam
 quod christus in sanguine suo fecit nos deo nostro re-
 gnum et sacerdotes. id est regales sacerdotes.
 iuxta illud quod petrus apostolus ait: vos estis genus
 electum. id est electi ex generibus hominum. regale sa-
 cerdotium. id est. beati vos regentes. **D**es christiani
 bis ante baptismum unguuntur oleo benedicto:
 primo in pectore. deinde in scapulas. et bis
 post baptismum. sed crismate sacro. primo in
 vertice: deinde per epistolam in fronte. **E**t secundum Augustinum.
 per tres unctioes introducte sunt potestates vultus
 quod per aliquam scripturam **I**n pectore quod dicitur in quo
 est locus cordis baptizandus ungitur oleo. **P**ri-
 mo ut per spiritus sancti donum abiciat errorem et
 ignorantiam et suscipiat fidem rectam. quod iustus ex
 fide vivit. et corde credit ad iusticiam **I**n
 ter scapulas hoc ut spiritus sancti gratia excuti-
 at negligenciam et torporem et exerceat bonam
 operationem. quod fides sine operibus mortua est. ut
 per fidei sacramentum sit mundicia cogitationum
 in pectore. per operis exercitium sit fortitudo la-
 borum in scapulis. quantum fides per dilectionem
 secundum apostolum operatur. **O**leum igitur a corde ad sca-
 pulas transferretur quoniam fides quod mente percipit ope-
 perficit. **I**n vertice hoc baptizatur crismate a
 sacerdote inungitur. ut sit paratus omni poscendi
 de fide reddere rationem. quod per caput mens intel-
 ligitur. iuxta quod legitur. **O**culi. id est intellectus sapien-
 tis. in capite. id est in mente eius. cuius. id est. mens su-

perior pars est ratio et inferior sensualitas **A**nte
 beati per verticem quod est superior pars capitis intelligitur
 ratio. quod est superior pars mentis. **D**e hoc etiam i. vii.
 parte sub sabbato sancto ubi agitur de confirmatione
 dicitur. **I**deo autem ante baptismum ungitur
 oleo benedicto et post baptismum crismate sa-
 cro. quod crisma soli competit christiano. christus enim
 a crismate dicitur vel potius a christo dicitur crisma non
 secundum nominis formam sed secundum fidei rationem. **A** christo
 hoc christiani dicuntur tamen uncti deriuantur ab un-
 cto. id est a christo. ut oes occurrant in odorem vn-
 guenti illi. id est christi cuius nomen oleum est effusum. sed
 secundum vim nominis christiani a crismate dicuntur secundum
 isidorum. de hoc dicitur in phemio sancte partis
Rursus secundum Augustinum. unctio ex oleo ostendit
 nos ad auditum plene fidei prepatos et ad bo-
 num christi odorem vocatos. ad renuntiandum di-
 abolo esse commonitos. **S**ecundo unctio in pecto-
 re et in scapulas fit secundum rabanum ut per fidem
 vndique muniamur et ad bona opera perficien-
 da per dei gratiam roboreremur. **M**axime per pectus fi-
 dei virtus. per scapulas hoc in quo onus porta-
 tur. hominis robur et operatio recte intelligitur.
 iuxta illud. **A**lligat onera iportabilia et im-
 ponit humeris hominum etc. **A**ngitur igitur in pectore
 et in scapulas ut mente et actu opera diaboli
 postponat. et ut sit capax ad intelligendum
 verbum dei. et robustus ad portandum iugum ipsius et
 onus legis. **U**inctio hoc quod fit in vertice. id est summa
 te capitis super cerebrum. fit secundum ipsum ut cele-
 stis regni princeps fiat inunctus. et quod bapti-
 zati anima capiti. id est christo desponsatur. et preterea
 fit cum crismate ex oleo et balsamo confecto
 ut sciamus quod spiritus sanctus ei datur quod inuisibiliter
 operatur. oleum namque fessa membra fouet et lu-
 men prestat ut ut promissus est. balsamum hoc re-
 dolere facit. **S**iquidem fessa sunt anime membra. quoniam
 penitet se deum egisse. spiritus sanctus venit ad
 illam illuminans ei intelligenciam. et demonstrans
 ei peccata sibi esse dimissa vel dimittenda.
 et prestant illi bona opera quod in alijs inspirant
 bonum odorem quod per fragrantem balsamum
 designatur. **I**tem quod sedes superbie quod semper
 iuxta ipsius nominis consonantiam superiora appetit
 in vertice esse videtur. ideo rite fit ibi huius vn-
 ctio sabbati forma crucis. et sub nomine humilitatis
Hanc unctioem silvester papa fieri instituit
 per presbiteros propter occasione mortis. **U**n-
 credibile est quod ante christum vtriusque unctio scilicet
 verticis et frontis episcopo reservabatur. **C**um
 enim gremium dilataretur ecclesie. nec omnibus episcopis

valeret p̄ p̄firmatiōez accurrē. idō ne sine
crismati vinctiōe p̄irēt. instituit vt a sacerdo
tib⁹ i x̄tice supra cerebrū vbi ē sedes sapie
vngerēt. ad robur ⁊ augmētū gr̄e. **U**n si
postea decesserint dixit sicard⁹ i mitrali q̄
prata gr̄e augmētū p̄sequēt ⁊ gl̄ie **V**erū
tū ⁊ sine vncione credim⁹ solo baptismo
saluari. ⁊ sine man⁹ ipositiōe sp̄m sanctuz
dari cui de⁹ dare voluerit. put in actibus
ap̄loz legif. **A**rnold iste tū perfidi heretici
asserūt q̄ nūq̄ p baptismū aq̄ hoies sp̄m
sanctū accipiūt. nec samaritani baptizati
illū receperunt. donec man⁹ ipositiōez acce
perūt. **S**ane vtraq̄ vinctio fit fm̄ rabanū
i modū crucis vt ab eo tpe diabol⁹ i vase
suo p̄stino cognoscēs signū sue iterempti
onis. i. s̄acte crucis q̄ interēpr⁹ ē. iā sibi de
inceps illō sciat alienū. i. a se alienatū **F**it
q̄z fm̄ eū vinctio i pectore cū iuocatiōe tri
nitatis vt nllē reliq̄e latētis inimici i eo re
sident s̄ i fide sancte trinitatis mens ei⁹ cō
fortē ⁊ suscipiat ⁊ habeat itelligētā mā/
datoz dei **Q**uisc⁹ ḡ fidelis bis inungitur
bis oleo postea s̄tr bis crismate. p̄mo i ba
ptismo i x̄tice. sc̄do post baptismū i frōte.
sc̄z i p̄firmatiōe. q̄z etiā sp̄m sanct⁹ bis fuit
ap̄lis dat⁹. vt dicetur i. vj. p̄te s̄b sabbato
sc̄to. **Q**uarto loco dōm eēt de vncione q̄
sit p̄ ep̄m i frōte baptizari. s̄ de h̄ dicef in
vj. p̄te s̄b sabbato sc̄to. **Q**uinto loco circa
vinctiōez ordinādoz notāduz ē q̄ manus
p̄sbi ab ep̄o vngūt vt cognoscat h̄ sacra
mēto se p̄ sp̄m sanctū suscipe x̄turē ⁊ gr̄az
p̄secrādi. **U**n ep̄s eas inungēs dic̄. **C**ōse
crare ⁊ sanctificare digneris dñe manus
istas p̄ istā vncione ⁊ n̄raz b̄ndictiōez vt
q̄cūq̄ p̄secrauerint p̄secrēt. ⁊ q̄cūq̄ b̄ndi
xerint b̄ndicanf i noie dñi. **I**doq̄ viri de
uoti osculātur man⁹ sacerdotū statim p̄
ordinationē. credētes p̄ h̄ orationū illorū
p̄ticipes fieri ⁊ bonoz. **E**t vnguntur oleo
sacro. vt opa miscōie p̄ virib⁹ ad oēs de/
beāt exercē. **P**er manus enī opa. p̄ oleuz
miscōia designaf. **U**n samaritan⁹ ille ap/
propians vulnerato vinuz supinfudit. et
oleū vulnerib⁹ ei⁹ **U**ngūf etiā oleo vt hu
mide sint ad offerēdū deo hostiaz p̄ pctis
⁊ large ad cetera officia pietatis. nō aride
⁊ curue ad retinēdū. vtrūq̄ enī videlicet
gr̄a curatiōis ⁊ charitas dilectiōis p̄ oleū
designaf. **R**ursus idō ipositiō man⁹ cum

oleo sup caput ordinādi fit. q̄z p̄ manum
op⁹. p̄ digitos dona sp̄m sancti. ⁊ p̄ caput
mens itelligif. **M**an⁹ ḡ iponif q̄z donis
sp̄m sancti mēte imbur⁹ ad opa x̄pi mittif
Sexto circa ep̄oz ⁊ p̄ncipū vinctiōez sciē
dū ē q̄ ep̄oz vinctio a veteri testamēto sū
p̄sit originē. **P**a **L**euif. xxi. c. d̄z **P**ōtifex
sup cui⁹ caput fulū ē vinctiōis oleū ⁊ cui⁹
man⁹ sūt i sacerdotio p̄secrate ⁊ c̄. **S**ane
ep̄s vngif crismate qd̄ sic p̄missū ē p̄fici
ex oleo ⁊ balsamo ⁊ vngif illo tā in corpe
q̄ i corde vt interius nitore p̄scie q̄tū ad
deū qd̄ p̄ oleū. ⁊ exteri⁹ habeat odore fa/
me q̄ ad primū qd̄ p̄ balsamū designatur
De nitore p̄scie dic̄ ap̄ls. **G**l̄ia n̄ra h̄ ē te/
stimoniū p̄scie n̄re. **P**a ois gl̄ia filie regis
ab int⁹. s̄. p̄cedit **D**e odore bone fame idē
ap̄ls ait: **X**pi bon⁹ odor sum⁹. i. exēplū et
imitatio sum⁹ in oi loco. ⁊ alijs sum⁹ odor
vite i vitā. q̄si dic̄. sum⁹ exēplū dilectio/
nis ⁊ bone op̄inionis ducēt i vitā et̄nam
alijs odor mortis i mortē. i. inuidie ⁊ ma/
le op̄iniōis ducētis in mortē et̄nā. **D**ebet
enī ep̄s bonū i se h̄re testimoniuz ⁊ ab his
q̄ sūt int⁹ ⁊ ab his q̄ sūt foris vt cortina. i.
fidelis: cortinā. i. infidelē trahat. s̄. ad fidē
⁊ qui audit. s̄. addiscēdo ⁊ credēdo dicat.
Veni sc̄z p̄dicādo ⁊ dicēdo. **P**oc vnguē
to caput ⁊ man⁹ ep̄i p̄secrātur **P**er caput
enī mens itelligif. iux̄ illud euāgelij. vn
ge. i. humilia caput tuū. ⁊ faciē tuā. i. p̄sci
entiā laua. s̄. lachrymis. **P**er manus opa
designātur. iux̄ illō in cāticis **M**an⁹ mee
id ē. bona opa. distillauerūt mirrhā. i. de
derunt alijs bonū exemplū **C**aput igitur
vngif balsamo charitat. **P**rio vt ep̄s dī
ligat deū ex toto corde ⁊ ex tota mēte ⁊ ex
tota aīa sua. ⁊ etiā x̄pi exēplo primū suū
sic. i. ad id qd̄ seip̄m. **O**leuz enī in capite ē
charitas i mente fm̄ **G**reg. **S**c̄do caput
vngif p̄p̄t autoritatē ⁊ dignitatē. q̄z non
solū ep̄s s̄ etiam rex p̄stituitur. **T**ertio vt
ostēdatur illi⁹. s̄. x̄pi tanq̄ ei⁹ vicarius re/
p̄sentare p̄sonā. de q̄ d̄z p̄ p̄pham. **S**icut
vnguētum in capite ei⁹ ⁊ c̄. **C**aput enī vi
ri est x̄ps. caput christi deus qui de se dic̄
Sp̄s domini super me. eo q̄ vnterit me
euāgelizare pauperib⁹ misit me. **E**p̄s enī
caput nostrum vinctus est oleo inuisibili.
ipe pro vniuersa interpellat ecclesia. ep̄s
p̄ sibi cōmissa. **M**an⁹ x̄o vngūtur p̄pter

ministeriū et officiū. **M**an^o qđe qđ opa signat vngūt oleo. i. crismate pietatē et misericordie. **P**rio vt ep̄s opet bonū ad oēs. maxie autē ad domesticos fidei. nemi claudant. oib^o apianē. iux illd. **M**an^o apuit inopi et brachiū extēdit ad paupem. **M**anus arida. man^o auara. manus tenacitate tracta apiri nō p̄t. **U**ngat igit vt sanet vt apiat et vt indigētib^o elemosynas largiatur. **S**ecdo vt ostēdat accipe p̄tatez bñdi cēdi et p̄secrādi. **U**n cū eas p̄secrat iungit Cōsecrare inq̄t et s̄ctificare dñe digneris man^o istas et. vt supra. **T**ertio vt munde sint ad offerēdū hostias p̄pctis. **E**t nō qđ lz man^o ep̄i inuncte fuerit oleo cū i p̄sbyte rū ordinaret. itez crismate vngūt cum in ep̄m p̄secrat. **S**i qđe p man^o opa. p oleuz spūssācti vt gr̄e copia. p balsamū qđ oleo admiscet i crismate odor bone fame designat. **E**ccl̄. xxiij. Quasi balsamū nō mi/xtū odor me^o. **Q**z qđ opib^o ep̄oz et aliorū supioz pl^o qđ i alijs inferiorib^o mun^o spūss sancti apparere et odor fame sentiri d̄z. iux illd. ij. ad **C**orl. ij. xpi bonus odor sumus deo. nā et in celesti gerarchia supiores angeli supiorib^o donis et gr̄a eminēt. idcirco i eoz p̄secratione man^o alias oleo inuncte crismate rōnabilē inungūt. **P**ollex etiā crismate p̄firmat. vt pollicis ipositio cūcti pficiat ad salutē. **N**empe i veteri testamēto nō solū vngēbat sacerdos. vez etiā rex et p̄pha. sic in libris regū habet. **U**n dñs p̄cepit helie. **U**ade et reuertē i domū tuaz p desertū i damascū. cūq; pueneris illuc vnges asael i regē sup siriam. et yeu filiūz nansy vnges regē sup isrl̄. beliscum aut filiū saphat qđ de abel vnges p̄phaz p te. **S**amuel qđ vnxit dauid i regē. **E**t post qđ iesus nazaren^o quē vnxit de^o spūssancto sic in actib^o aploz legi^o vnct^o ē oleo p cōsortib^o suis. qđ fm aplm ē caput eccl̄ie qđ ē corp^o ip̄i. p̄ncipis vnctio a capite ad brachiū ē trāslata vt p̄nceps a tpe xpi nō vngat i capite. s̄ i brachio siue i humero vel i armo i qđ p̄ncipat^o p̄grue designat iux qđ legi^o. **F**act^o ē p̄ncipat^o sup humerū ei^o et. **A**d qđ etiā signādū samuel fecit poni armū añ saul cui dederat locū i capite mēse añ eos qđ fuerant inuitati. **I**n capite xpo p̄ntificis sacramētal̄is ē delibutio obseruata. qz psonā capit^o scz xpi qđ est ca-

put eccl̄ie i p̄ntificali officio rēp̄sentat. **R**efert autē int̄ p̄ntificis et p̄ncipis vnctionez. qz caput p̄ntificis crismate p̄secratur. brachiū xpo p̄ncipis oleo delinē. vt ostēdat q̄nta sit dñia int̄ autoritatē p̄ntificis et p̄ncipis p̄tatez. **E**t nō qđ sic in euāgelio legi^o qđā paterfamilias vocauit suos suos et dedit illi decē mnas. **S**i qđe vocatio fui. ē canonica electio ep̄i qđ fit fm vocationez dñi vocantis aaron. **M**ana dāt ei qñ is qđ sibi man^o imposuit dat ei textū euāgelij dicens. **U**ade p̄dica. **E**t ip̄e cū p̄mo ingredi tur ciuitatē suā p̄fert euāgelium i pectore suo iux morē qđrūdā eccl̄iaz. ostendēs qñ negociator mnā suā. **I**n qbusdā etiā eccl̄ie s̄ijs cū archiep̄s dat illi xgā et dicit. **U**ade p̄dica. et ille statim bñdicat p̄lm. i. qđ signatur qđ moyses cū xga missus ē i egyptum. **R**ursus ep̄i i die sue p̄secrationis p̄sueuerūt eq̄tare eq̄s albis p̄anis cooptos rēp̄sentātes illd qđ legi^o i **A**poē. xix. c. **E**xercit^o qđ sūt i celo sequūt illū in eq̄s albis. **S**i qđem exercit^o qđ sūt i celo sunt boni et iusti viri et plati et q̄tidie sequunt p̄ celestibus deū in oib^o bonis opib^o qđ ideo dicūt esse i celo. qz sola celestia diligūt et q̄runt. **U**n apls. **M**ra p̄uersatio i celis ē. **H**i exercit^o. id ē. iusti et boni viri et plati sequunt ih̄m qñ scz expugnāt i se vicia p̄ correctionē et in p̄mis p̄ ammonitionē. **U**n iacobus. **Q**ui p̄uerti fecerit peccatorem ab errore vie sue liberabit aīaz suā a morte et. **I**sti exercit^o sūt in eq̄s albis. i. in corpib^o casti. **C**orpa bonoz dicūt eq̄. qz sic eq̄ dirigūt fm volūtate sc̄soris. ita iustoz corpa re/gunt fm volūtate xpi. **I**sti eq̄ dñt eē albi siue albis opti. i. corpa iustoz et platorūz dñt eē casta et mūda. **S**i eni casta non fuerint xpm seq̄ nō poterunt. **E**t petr^o. **X**p̄s passus ē p nob. vob relinquēs exēplū vt seq̄mini vestigia ei^o et. **E**t et clerici sancte romane eccl̄ie ex p̄essione p̄stātini imperatoris eq̄tant eq̄s decoratos lintheamī/nib^o cādidissimi coloris. **Q**ua die debeat ep̄s p̄secrari et q̄re codex euāgelij poni sup humeros p̄secrādi dice^o i sc̄da pte s̄b ti. de ep̄o. **S**eptimo loco dicēdū est de vnctiōe eccl̄ie. altaris. calicis. et alioz ministerioz eccl̄ie. qđ fm morē cū dedicāt inungūt nō solū ex mādato legis diuine. vez et etiā exēplo b̄ri siluestri qđ qñ p̄secrabat

altare illud crismate pungebat. Precepit enim dñs moysi vt faceret oleū vnctiōis de q̄ vngeret tabernaculū testimoniū. mēsaꝝ arcā testamēti. cādelabrū. ⁊ suppellectilia **Ero. xxx. ⁊ xl. ca. ⁊ alia vt pmissū ē** Que vnctiōes sūt vt reb⁹ inunctis maior reuerētia exhibeat⁹ ⁊ maior illis grā infūdā. De his vnctiōib⁹ i suis loci dictum ē ⁊ dicet. Vterū vnctiōis sacramētū aliud qdē efficit ⁊ figurat i nouo q̄ in veteri testamēto. Vñ nō iudicat ecclesia cū vnctionis celebrat sacramētū. sicut aliq̄ antiq̄ mētūf q̄ neq; scripturas neq; dei nouere x̄tutē. De vnctiōib⁹ ecclesie ⁊ altari in suis titulis dictū ē. Patena siq̄dē cōsecrat⁹ ⁊ inungit⁹ ad administratiōem corpis xpi q̄ i ara crucis poluz salute imolari elegit. Naz ⁊ oipotēs de⁹ p̄spersaz similitudinē in patenis aureis ⁊ argēteis ad altare suū deferri iussit. Calix q̄z p̄secrat⁹ ⁊ inungit⁹ vt grā spiritus sancti p̄ficiat⁹ nouū sepulcrū corpis et sāguini xpi. ⁊ ipe dignet⁹ illū sua x̄tute p̄fundere q̄ calicē melchisedech famuli sui pfudit. **Octauo** d extrema vnctione q̄ lēz ex institutiōe felicitis pape q̄rti. ⁊ ex p̄cepto iacobi apli dā laboratib⁹ i extremis dicēdū ē. De q̄ dicit⁹ qdam q̄ illa nō ē ita p̄p̄riē sacramētū sicut crismatio q̄ fit i frōte vel alias. qz sic asserūt iterari p̄t cū sit oratio sup hoies. qd i sacramētis nō p̄tingit. Sane h vnctio p̄ solū sacerdotē fieri p̄t. si plures adesse nō p̄nt. Per quā qdē venia remittit⁹. iux illd iacobi. Infirmat⁹ q̄s ex vob. vt supra. Fit aut vnctio h i diuersis corpis mēbris p̄p̄t causas q̄ ex orationib⁹ q̄ tūc dicūt colligunt⁹. ⁊ specialit̄ in illis in q̄b⁹ qnq; sensus hois viget. vt q̄cqd p̄ illos infirm⁹ deliqt p̄ hui⁹ vnctiōis x̄tutem aboleat. In q̄buldā ordinarijs legi q̄ inungēdus d̄z eē ad min⁹. xvij. annoz ⁊ q̄ egrotās semel dūtāt debet i anno iungi. ⁊ pluries egrotet. ⁊ q̄ null⁹ inungēdus ē nisi q̄ p̄us cōpos mētis existēs verbis aut signis id postulauerit. ⁊ q̄ nō dñt scapule inungi. qz i baptismo fuerūt inuncte. ⁊ amodo mysterio carēt. ⁊ q̄ p̄firma tus nō debet inungi i frōte. s̄ in tpib⁹. nec p̄sbi man⁹ vngi dñt interi⁹. s̄ exteri⁹. qz i ordinatione ei⁹ interi⁹ inuncte fuerūt ⁊ q̄ ab ep̄o semel inunct⁹ nō d̄z p̄p̄t ei⁹ reuerētiā vlti⁹ p̄ p̄sbi ibi inungi. Et q̄ si eger

inunct⁹ cōualefcit. loca inuncta lauent. ⁊ aq̄ lotionis i ignē p̄ficiat. Si vō decedat nō lauet⁹ corp⁹ p̄p̄t recentē vnctiōem. Et q̄ si eger i extremis laborat cito vngat ne inunct⁹ decedat. Quidā etiā penitētes et morituri ciliciū induūt ⁊ sternūt i cinere. vt dicef in sexta pte s̄ q̄rta feria in capite ieiunioꝝ. **Nono** cimiteriū qd eisdē gaudet p̄uilegijs cū ecclesia cōsecrat⁹ ⁊ b̄ndicif sic dñs b̄ndixit p̄ man⁹ p̄uoz suoz abraā ysaac ⁊ iacob terram a filijs ephron causa sepulture cōpatam. B̄ndicif aut vt vltēri⁹ desinat illic imundoz spiritūū habitatio esse ⁊ fidelīū corpa ibi vsq; ad diē iudicij requiescāt i pace. nisi paganoz vel infidelīū. vel etiāz excōicatoꝝ corpa ibi fuerint humata donec inde fuerint eiecta. Illud etiā nota q̄ palle altaris vestimēta sacerdotalia ⁊ hmōi. ecclesiastica ornamenta b̄ndicēda sūt. Legim⁹ enī moysen ex p̄cepto dñi tabernaculū diuinis p̄cib⁹ sacrasse cū mēsa ⁊ altari ⁊ vasis ⁊ vtēsilib⁹ ad diuinū cultū explēdū. Si ḡ iudei q̄ legi ⁊ futuroꝝ ymbre fūiebāt h agebāt. **Deb. viii. ⁊ x. c** q̄nto magi nos q̄b⁹ x̄tās per xpm patefacta ē h agē debem⁹. ⁊ h p̄pos sacratos. ⁊ nō p̄ coepos. Vñ legi **Ero. penul. ca.** Cūcta vasa misterij b̄ndixit moyses Et si sacre vesti pecia vel filiū adiungat. ⁊ ideo b̄ndictionē iterari debere iur testimoniō cōprobat. Quare aut res hmōi ⁊ siles b̄ndicāf ex eaz b̄ndictiōib⁹ colligif euidēter. De vestib⁹ vō sa cris dicef in p̄hemio tertie ptis. Et attēde qz b̄ndictio seu p̄secratio ecclesie et vestiū ⁊ ornamentoz ecclesiasticorum nō fit eo q̄ illa sint grē susceptiua. cuz sint inaiata. s̄ h noscif introductū. qz sic ⁊ hoies sic ⁊ illa p̄ b̄ndictiōez ⁊ p̄secrationē diuino cultui habilitāf. ⁊ idonea ⁊ maioris reuerētie efficiūt. Personis vō p̄ vnctiōez ⁊ b̄ndictionē maior grā infūdatur. Quidā aut i oruamētoꝝ b̄ndictiōe man⁹ suspēdūt. de q̄ dicef in sc̄da pte sub ti. de dyacono. **Decimo** esset de x̄ginū p̄secratione dicendū. sed d̄ hoc i p̄hemio sc̄de ptis dicitur.

De ecclesiasticis sacramētis.

Quoniam circa ecclesiastica sacramēta norandū est q̄ p̄m **Gregi.** sacramētuz ē in aliq̄

Libeꝛ

celebratiōe. cū res gesta ita sit vt aliud ali
qd significare rei accipiam⁹ qd sancte. i. di
gne accipiendū ē. **Mysteriū** x̄o est qd oc
culte ⁊ inuisibiliter opat spū sanct⁹. ita q
opando significat ⁊ significando bñdicat.
Mysteriū enī ē in sacramētis. ministeriū
dē in ornamētis. **Sz ⁊ fm Aug.** sacramē
tū ē inuisibilis grē visibilis forma. **Itē** sa
crificiū visibile. inuisibile sacramētū. **Itē**
idē. signū ē res pter speciē quā ingerit sen
sib⁹ aliud aliqd ex se faciēs in cognitiōem
venire. **Dicit** enī sacramētum sacre rei si
gnū vel sacrū secretū. **De h̄ etiā i q̄rta pte**
sb. viij. pticula canonis dicit sup x̄bo my
steriū fidei. ⁊ sub ti. de oblatiōe. **Gane**
qdā sūt sacramēta necessitatis tm̄. qdā di
gnitatis ⁊ necessitatis. qdā ordinis ⁊ ne
cessitatis. qdā dignitatis ⁊ volūtati. qdā
x̄o volūtatis tm̄. **Sacramētū** necessita
tis tm̄ est baptisim⁹ q̄ in sūma necessitate a
qcunq; dū tm̄ in forma ecclie collat⁹ fuerit
p̄cūit ad salutē. **Et dē** necessitatis. qz sine
eo nemo saluari p̄t si ex p̄tēptu deseratur
De h̄ sacramēto in. vi. pte sub sabbato s̄a
cto dicit. **Sacramētū** dignitatis ⁊ ne
cessitatis est p̄firmatio. dignitatis. qz a so
lo ep̄o p̄ferf. necessitatis. qz ex p̄tēptu il
lud dimittētes nō saluāf. **De h̄ etiam** sub
dicto sabbato dicit. **Sacramēta** x̄o or
dinis et necessitatis sūt p̄nia eucharistia.
⁊ extrema vnctiō. ordinis. qz tm̄ a rite or
dinatis fm clauēs ecclie dari dñt. nisi i ne
cessitate in q̄ q̄s p̄t etiā laico p̄fiteri. neces
sitatis qm̄ ex p̄tēptu illa dimittēs salua
ri nō pōt. **De penitētia** vide in. vi. pte sb
ti. de q̄nta feria cene dñi. **Et dicim⁹** in re
pertorio n̄ro sub ti. de pe. ⁊ re. **De eucha
ristia** in q̄rta pte sub canone dicit. **De ex
trema vnctiōe** i p̄cedēti ti. dictū est. **Sa
cramētū** x̄o dignitatis et volūtatis ē ordo
dignitatis. qz a solis ep̄is p̄ferf. vel qz nō
nisi dignis. ⁊ digne ad illū accedēdū ē. vo
lūtatis. qz sine illo q̄s saluari p̄t. **De h̄ di
cet** in p̄hemio. ij. ptis. **Sacramētū** vo
lūtatis tm̄ ē matrimoniū. **Et dē** volūtati.
qz sine illo q̄s saluari p̄t. **Non** enī expedit
homini ad regna celoz tendere volēti nu
bere. **Circa** qd notāduz ē q̄ fm canones.
solēnitās nuptiaz faciēda nō ē a. lxx. qd ē
t̄ps tristicie. vsq; in octauā pasce. nec tri
bus hebdomadis añ festū sancti iohānis

Primus

Sz fm p̄suetudinē ecclie generalis. ma
trimoniū publice p̄trahit i ecclia a crasti
no dñice i albis. videlz ab octaua die pa
sce vsq; ad p̄mū diē rogationū. **Et i p̄ma**
die rogationū i mane claudif h̄ solēnitās
⁊ durat p̄hibitio vsq; ad octauā diē post
p̄te. inclusiue. ⁊ sic loq̄f clemens papa in
sua epla decretali. **I p̄ma** qz dñica adue
tus vsq; ad epiphaniā nō dñt nuptie cele
brari. **Nec etiā** fierent vsq; ad octauā epi
phanie nisi qz dñs etiā nuptias. tū sui pre
sentia. tū etiā miraculo decorauit **An tūc**
cātaf. **Hodie** celesti sp̄so iuncta ē ecclia
Quidā tm̄ dicūt sancti⁹ esse q̄ h̄ p̄hibitio
vsq; ad octauā ip̄i⁹ festi extēdat. sic ⁊ offi
ciū p̄uersionis aque i vinū in nuptijs. **In**
p̄missis ḡt̄pib⁹ matrimonia nō p̄trahunt
qm̄ ip̄a t̄pa sūt orationi deputata. **Et idō**
debet tūc h̄o etiā a lecto vxorio seq̄strari.
Generalit̄ enī t̄pe q̄ abstinef a nuptijs ab
stinēdū ē etiā a p̄iugali amplexu. nisi for
te ob fragilitatē hūanitatis vir ab vxore
poscat p̄iugale debitū vel econuerso. qm̄
poscētī soluēdum ē. qz fm aplm̄ vir nō h̄z
ptatēz corp̄is sui s̄ mulier. ⁊ econuerso. **Li
cet** aut solēnitās nuptiaz p̄missis t̄pib⁹ i/
terdicta sit. qcunq; tm̄ t̄pe matrimoniū le
gitime p̄x̄ba de p̄nti p̄tractū fuerit. tenet
Qd x̄o statutū fuit i canone q̄ trib⁹ septi
manis p̄cedentib⁹ festū beati iohis bapti
ste nuptie nō celebrarēf. idō factū fuit vt
liberi⁹ orationi vacēf. **Instituerat** enī ec
clesia p̄us duas q̄dragesimas p̄ter maio
rem. vnā añ natale dñi. q̄ cōiter vocaf s̄a
cti martini. ⁊ durabat vsq; ad natale. aliā
scz. xl. diēz añ festū b̄ti iohis bap. i q̄bus
vacādū erat orationib⁹ elemosynis ⁊ ieiu
nijs. s̄ p̄p̄f hoīuz fragilitatem ille due ad
vnā sūt redacte. ⁊ iterū illa diuisa ē i tres
hebdomadas aduent⁹. ⁊ tres añ natiuita
tem sancti iohis. in q̄b⁹ ē ieiunādū ⁊ a nu
ptijs abstineēdū. **Porro fm Iliō.** femine
dū maritāf idō velāf vt nouerint se sp̄ vi
ris suis subditas ēē. ⁊ qz rebecca viso ysa
ac se velauit. **Itē** ideo nubētes post bñdi
ctionē vitta vno inuicē vinculo copulāf
ne cōpagē. i. fidē cōiugalis vnitatis dirū/
pāt. **Eadē** x̄o vitta cādida purpureo co
lore p̄miscēf. qz cādōz ē mūdicia vite. pur
pura ad sanguis posteritatz adhibēf. vt
h̄ signo ⁊ p̄tinētia ⁊ lex p̄tinēdi ab vtrīsq;

ad ipsam amoveat et post hoc reddendum debi-
tum non neget. **¶** Item quod in primis anulus a spō-
so spōse datus sit nimirum propter mutue dilecti-
onis signum vel propter id magis ut pignore.
id est signo corda eorum iungat. **¶** Unde in quā-
ro digito anulus ideo inseritur. quod in eo vena
quidam ut fertur sanguis ad cor usque perveniat.
¶ Item protheus quidam sapiens primus ob amoris
signum ferreum anulum fecit et inibi adamantez
inclusit. et inde subarrari spōsas instituit.
quod sic ferrum omnia domat. sic amor omnia vincit
quoniam nihil amoris feruore vehementer. et sic
adamas est infragibilis. sic et amor est inse-
parabilis. **¶** Fortis est enim ut mors dilectio.
¶ Ideoque in digito anulari in qua vena pce-
dit a corde illi portari instituit. **¶** Postmo-
dum vero propter ferreis sunt aurei constituti. et pro
adamante gemis ornati. quod sicut aurum cete-
ra metalla. sic amor universa bona precellit. et
sicut aurum gemma decoratur. sic coniugal-
is amor ceteris virtutibus adornatur. **¶** Nuptie
autem secundum ambrosium dicte sunt ab obnubendo.
ille enim qui nubunt caput propter verecundiam ob-
nubere solent. **¶** Unde et rebecca viso ysaac cui
desponsari debebat caput obnubere cepit.
¶ Verecundia namque debet precedere nuptias. quod
ipsum coniugium propter verecundiam commendet. et ma-
gis expectata debet videri a viro quam ipsa virum
expectasse. **¶** Item et Hieronymus. **¶** Conubia legi-
tima peccato carent. non tamen tempore illo quod actus coniu-
gales gerunt presentia spiritus sancti datus. etiam
si propheta esse videatur quod officio generationis
obsequetur. **¶** Notandum etiam est quod triplex spiri-
tuale sacramentum in carnali matrimonio com-
munitate designatur. **¶** Primum sacramentum est
vniō fidelis a se ad deum per fidem dilectionis et
charitatis. siue vniō voluntatis. scilicet charitas
quod consistit in spiritu in se deum et iustitiam aiam. **¶** Unde
apostolus. **¶** Qui adheret deo vniō spiritus est cum illo.
¶ Hoc sacramentum significatur per coniunctionem
animarum habitam in prima desponsatione carnalis
matrimonij. **¶** Secundum est vniō humane nature
ad deum. quod facta est in utero virginali per incar-
nationem verbi dei. siue nature conformitas quod
consistit in carne in se christum et sanctam ecclesiam. **¶** Ad
quod pertinet illud. **¶** Verbum caro factum est et cetera.
¶ Hoc sacramentum designatur in matrimonio
carnali per coniunctionem corporum communitate non
quod ipsa coniunctio in qua spiritus sanctus non adest illud
designet sed per ipsum actum communitatis significat.
¶ Tertium sacramentum est ecclesie unitas ex omnibus

gentibus collecta. et vni viro secundum christum subiecta
¶ Hoc sacramentum significat in eo quod vnicam
tamen et virginem habuit uxorem. facto postmo-
dum clerico et ordinato. **¶** Ubi vero quod ad biga-
miam siue ad secundum matrimonium transit iam ab
unitate recedit. quod carne sua in plures diui-
dit. et sic huiusmodi tertij sacramenti signatio in eo
non cadit. quare promoueri non potest. **¶** Nam promor-
unitatem signare non possit. **¶** Preterea per secundum
matrimonium recedit a primis coniunctione ma-
trimonij. **¶** Ecclesia vero ex qua christus se coniunxit
nunc ab eo decessit. nec ipse ab ea. bigamiam
ergo talē unitatem significare non potest. **¶** Unde meri-
to propter huiusmodi sacramenti defectum promoueri
non potest. **¶** Illud etiam non quod sicut statutum est in
concilio cartaginensi. spōsus et spōsa benedicen-
di a parentibus vel a paranymphis offerant
ecclesie sacerdoti. accepta autem benedictione ea-
dem nocte per reuerentiam benedictionis in virginem
rate permaneat. **¶** Ceterum nuptie benedicende
sunt a sacerdote cum precibus et oblationibus ex i-
stitutione eucharistie pape. **¶** Veruntamen vir
vel mulier ad bigamiam transiens matrimo-
nium contrahendo non debet a presbitero benedicere. quod cum
alia vice benedicti sint. eorum benedictio iterari
non debet. **¶** Non ergo debent nuptie benedicere. nisi ubi
virgo cum virgine contrahit propter rationem quod ponetur
in phemio secundae partis. imo presbyter quod benedi-
ctionem cum secunda uxore celebraverit. of-
ficio et benedictione suspensus est ad sedem apostoli-
cam mittendus. quod quidem ad exhortationem
continentie noscitur introductum. **¶** Secundum quo-
rundam locorum consuetudinem si quis contrahit cum
secunda virgine benedictio iteratur. et hoc si dominus pa-
ter sciat et tolerat alioquin non valet. **¶** Dicunt
etiam quidam quod si aliqui virgines contrahentes non
fuerint benedicti. facti bigami iterum contrahen-
do potuerunt benedicere. **¶** Item et si qui contrahentes
fuerint benedicti. sed se non cognouerint car-
naliter. non ideo iterum contrahentes benedicent.
¶ De benedictione virginum dicetur in phemio
secundae partis. **¶** Notandum autem est quod vniū sacra-
mentum dignius est alio quatuor modis. scilicet
ratione efficacie. ut baptismus. ratione sanctita-
tis. ut eucharistia. ratione significationis ut
coniugium. quidam tamen non approbant istum modum. et
ratione preteriti ut confirmatio et ordo. **¶** Sed
quod si quare instituta sunt sacramenta. quod sine illis
potuisset deus humano generi vitam eternam et
gratiam donasse. **¶** Responsio propter tria. **¶** Pri-
mo propter humilitatem ut dum homo ex dei pce-
dit

pto se reb² insensibilib² ⁊ se inferiorib² reuerēt subijcit ex hac obediētia magi ap² deū merat. Scdo p² eruditionē vt p id qd foris i specie visibili cernit ad inuisibilem virtutē q interi² ē agnoscendā mēs erudiat. Tertio ppter exercitationē. qz cum hō ociosus esse non debeat pponit ei vt ilis et salubris exercitatio i sacramēt qua vanā ⁊ noxiā declinet occupationē. iuxta illd. Semp aliqd boni opis facito vt diabol² inueniat te occupatū. Nō ergo debēt omitti put i pcedenti titulo dictū est.

Incipit liber secundus
de ministris ⁊ ordinib² ecclesiasticis
⁊ de eorum officijs.

In hac secūda pte d² ministris ⁊ ordinibus ecclesiasticis eorūq² officijs tractare puidimus. pmittētes q tres sūt secte famose videlz gētiliū. hebreorū. ⁊ xpianorū. Prīa ē erroris. Scda veritatis. Tertia vitatis ⁊ salutis. In prima naufragamur. In scda periculo eripimur. In tertia saluamur. Prīma secta d² a secādo. qz secat. i. sepat nos a deo Scda ⁊ tertia a sectādo ⁊ tenēdo. qm illumināt saluāt ⁊ liberāt. Xpianorū psonē tā seculares qz ecclesiastice ab alijs duab² sectis sūt pte sūt hebrei videlz ⁊ gētili. Sic enī ap² nos duo sūt genera psonaz scz laicales ⁊ ecclesiastice. sic ⁊ ap² gentiles ⁊ hebreos Ap² gētilēs qdē seculares psonē erāt he monarcha scz impator roman². patricij q ⁊ senatores dicebāt. ad qz arbitriū vniūsa ordinabāt. reges. duces. comites. pfecti. suffecti. tribuni militū. tribuni plebis. ptores. centuriones. decuriones. qterniones. diuini viri. qstozes. ediles. et aule ianitores. Inter poetas vō erant aduocati. carminū relatores. carminū scptores. comedi. tragedi. ⁊ historiographi. Elates autē q a vi mētis dict² ē modo sacerdotem. modo pphaz. modo poetā significat fm illd. In ritu tēploz erāt apud gentiles archiflamines. pthoflamines. flamines ⁊ sacerdotes. vt iā dicef. Erāt qz ap²

eos viroz ⁊ mulierum religiosi puentus. Apud hebreos qz eadē erat diuinitas psonaz aliē nāqz erant seculares. alie diuino cultui in tēplo videlz dedicate. In tēplo erant sūm² sacerdotes vt melchisedech. minores sacerdotes. leuite. nathinei. luminū extinctores. exorciste. ianitores. ⁊ editui. seu cātores. Sup p²lm vō regendū erat dux p²lm moyses. ⁊ sub eo qd ipse cōstituerat ad p²lū ietro soceri sui. Erant etiā ci liarche. ⁊ aconitarbe. pentacontrache. et decacontrache. i. millenarij. cētenarij. qn quagenarij. ⁊ decani. Cūlios enī interpretatur mille ⁊ archos pnceps. indeciarcha. i. pnceps sup mille. eta cētū. inde eta cōtar/cha. q sup centū p²ates habebat. Penta/ cōtarchus d² q p²st qn qginta. pēta enī qnqz sonat. Decan² q decē. deca enī decē sonat. Apud xpianos qz sūlis diuinitas repitur. Et nota q xpiani a xpo dicti sūt xps vō a crismate. d² q dictū est i pte pma sub ti. de psecrationib². Nomē xpianorū pmo in antiochia inuētū ē. Antea enim oēs vocabāt discipuli seu frēs donec apli in antiochia p²lū fecerūt. Et dicūt xpiani ortodoxi. i. recte gloriātes. et vt credūt viuētes. nā ortos grece d² recte latine. ⁊ doxa glia. Dicūt ergo xps a crismate qsi vnc². Ipe aut vnc² ē eternalit a deo pte pfortib² suis put legif in actib² aploz. et hoc nomē est oleū effusū. Hinc est q in veteri testamēto sacerdotes ⁊ reges xpiani cupant. qz vincti erāt vncione tpali. iux illd. Polite tāgere xps meos. Hoc autē nomē xps nō ē p²riū nomē saluatoris s² ē cōmunis nūcupatio potestatis. est enī cōmune nomē dignitatis. S² h nomē iesus p²rie ē vocabulū psonē saluatoris q ab angelo gabriele in pceptiōe vocat² ē. euāgelista testante. vocabis inq² nomē ei² iesū. ⁊ ab hoib² in circūcisione. Et nō q ihs d² hebraice messias. grece xps vel sother vel sopher. latine vnc². vt pmissum ē. v² saluator eo q ipse saluū faciet p²lm suū a peccatis eoz. p²atem enī habet dimittēdi peccata sicut ipse dicit. vel salutaris. quia ipse nobis salutē dedit. Si enī pcepta ei² suauerim² vitā eternā possidebim². Hoc aut nomē iesus porphiri² p²hs greca ⁊ latīna lingua p² scribebat. latine iesus. grece xop h. quam greci p. j. lōga sonāt. vñ